SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MEDDAHLIK GELENEĞİ VE BU BAĞLAMDA "EYVAH NADİR" ADLI TİYATRO OYUNU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

HİLAL AYDIN
TARAFINDAN

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK HALK EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞUBAT – 2019

Tez Onay Sayfası

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

_____

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

_____

Prof. Dr. Muammer Mete TAŞLIOVA

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederim.

_____

Dr. Öğr. Üyesi İ. Ethem ARIOĞLU

Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Aktan Müge YILMAZ (Kırıkkale Üniversitesi) _____

Dr. Öğr.Üyesi İ. Ethem ARIOĞLU (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi) _____

Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan AYDIN (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi) _____

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Hilal AYDIN

ÖZET

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MEDDAHLIK GELENEĞİ
VE BU BAĞLAMDA
"EYVAH NADİR" ADLI TİYATRO OYUNU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Aydın, Hilal
Yüksek Lisans, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Yöneticisi : Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Ethem Arıoğlu

Şubat 2019, 150 sayfa

UNESCO tarafından hazırlanan kültürel mirasın korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik çalışmalarını kapsayan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, 2003 yılında imzalanmıştır. Sözleşmeye 2006 yılında taraf olan Türkiye, Sözleşme uygulamalarının büyük bir bölümünü yakından takip edebilmiştir.

UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi öncesinde İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtı olarak ilan edilen ve daha sonra İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'nin ilk unsurlarından birisi olarak kaydettirilen meddahlık geleneği; gösteri sanatları arasında içinde barındırdığı taklit, anlatı, mizah ve doğaçlama özellikleri ile Geleneksel Türk Tiyatrosunun en önemli türlerinden biridir.

Türkiye'nin taşınır ve taşınmaz kültür varlığı alanında kayda değer nitelikte koruma ve yaşatma deneyimleri bulunmaktadır. Bununla birlikte, somut olmayan kültürel mirasın korunması, taşınır veya taşınmaz kültür varlıklarının korunması için yapılması gerekenlerle tamamen farklılık göstermektedir. Yerleşik bir düzeni olan sınırları belli kültür varlıklarının koruma planlarının büyük bir bölümü küçük farklılıklar göstermekle beraber, aynı yöntemler kullanılmaktadır. Yapısal özellikleri açısından daha ayrıntılı "somut

olmayan kültürel miras" diye adlandırılan her bir kültür unsuru için ayrı bir yol haritasına, analize ve her yönüyle ele alınarak çok yönlü bir araştırmadan sonra yapılacak koruma planına ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada meddahlık kavramı; tarihi gelişimi, 2003 yılında İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtı ilan süreci ve sonrasındaki koruma yapısının genel durumu ele alınmıştır. Meddahlık geleneğinin sürdürülebilir bir şekilde korunması için aslına uygun halinden beslenerek ortaya çıkan yeni kültürel yaratımlara destek olunması ve teşvik edilmesinin gerekliliğinden yola çıkılarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından sahnelenen "Eyvah Nadir" oyununun geleneğin yaşatılmasına katkısı açısından bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meddah, Meddahlık Geleneği, Somut Olmayan Kültürel Miras (Soküm), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Unesco İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi.

ABSTRACT

THE TRADİTİON OF ARTS OF MEDDAH AS İNTANGİBLE CULTURAL HERİTAGE AND İN THİS REGARD A SURVEY ON THEATRE PLAY NAMED "EYVAH NADİR"

Aydın, Hilal
Master Degree, The Department Of Turkish Folk Literature
Thesis Advisor: Asst.Prof. İbrahim Ethem Arıoğlu

February 2019, 150 pages

Including the studies prepared by UNESCO which aims to convention of cultural heritage and transforming to next generations, the Convention on the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage signed in 2003. Turkey, being a party to the Convention in 2006, has followed most part of the practises of the Convention.

Before the Convention on the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage, having been declared as the masterpieces of the oral and intangible heritage of humanity and then declared as one of the first elements of Represantative List of the UNESCO Intangible Cultural Heritage of Humanity, along with mimic, narrative, humour and improvization traits, the tradition of Arts of Meddah, is one of most significant kinds of Traditional Turkish Theatre.

Turkey has considerable safeguarding and conserving experiences in the fields of movable and immovable cultural assets. Also, safeguarding of Intangible Cultural Heritage has differed from safeguarding of movable and immovable cultural assets. In tandem with most part of the safeguarding plans of cultural assests in well-defined with permanent settlements have little differences, same methods are used. In more detailed way with

structural traits, every cultural elements, entitled as “Intangible Cultural Heritage”, are in need of safeguarding plan after having completed different road map, analyses and multi-perspective research.

In this study the terms of Arts of Meddah is addressed as its historical development, the declaration process of the masterpieces of the oral and intangible heritage of humanity and also general situation of safeguaring structure. Based on supporting new cultural creations, which come to existence in accordance with original form so as to safeguarding sustainably the tradition of Arts of Meddah , “Eyvah Nadir” theatre play, which was put on the stage by the Ministry of Cultural and Tourism General Directorate of Stage Theatres is evaluated as sustaining the tradition.

Key Words: Meddah And The Tradition Of Art Of Meddah, Intangible Cultural Heritage (Soküm), Convention On The Safeguarding Of Intangible Cultural Heritage, The Represantative List Of The Unesco Intangible Cultural Heritage Of Humanity.

TEŞEKKÜR

Yıllardır görev yaptığım Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda edindiğim tecrübelerimi, son üç yıldır zevkle çalıştığım Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nde ki deneyimlerimle birleştirme imkânı sağladığım bu tez çalışmamda, "Eyvah Nadir" oyunu için gerekli izinleri veren Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Ankara Tiyatro İl Müdürlüğü'ne ve oyunun sanatçısı Koray Karaca'ya teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimi aldığım dönemde ve tez çalışmam süresince beni yüreklendiren, yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Ethem Arıoğlu hocama sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca, tavsiyeleri ve destekleri için Doç. Dr. Aktan Müge Yılmaz hocama ve Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Aydın hocama çok teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca emeklerini hiçbir zaman göz ardı edemeyeceğim, deneyimlerini, yorum ve önerilerini benden esirgemeyen başta Serkan Emir Erkmen olmak üzere, Azime Çetinkaya, Nilüfer Zeynep Özçörekçi Göl ve Seda Aydınlı'ya sonsuz teşekkürlerimle.

Hilal AYDIN

Ankara 2019

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL ..... **İİİ**

ÖZET ..... **İV**

ABSTRACT ..... **Vİ**

TEŞEKKÜR ..... **Vİİİ**

SEMBOLLER VE KISALTMALAR LİSTESİ ..... **Xİİ**

1. GİRİŞ **1**

2. BİRİNCİ BÖLÜM SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MEDDAHLIK GELENEĞİ **8**

2.1. SOKÜM Sözleşmesi Hakkında **8**
2.1.1. Somut Olmayan Kültürel Miras 8
2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Alanları 9
2.1.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Amaçları 9
2.1.4. UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi 10

2.2. Türk Temaşa Sanatında Meddahlık Geleneği **11**
2.2.1. Meddah 11
2.2.2. Meddahlık Geleneğinin UNESCO SOKÜM Listelerine Kaydettirilme Süreci 15
2.2.3. Meddahlık Geleneğini Koruma Çalışmaları Deneyiminden "SOKÜM Unsurunu Koruma" Kavramı 16

3. İKİNCİ BÖLÜM MEDDAHLIK GELENEĞİ AÇISINDAN "EYVAH NADİR" TİYATRO OYUNU **25**

3.1. Oyun Hakkında Genel Bilgiler **25**
3.1.1. Oyun Akışı 27

3.2. Eyvah Nadir Oyunu Değerlendirme Anket Çalışması **38**

3.2.1. Anket Çalışmasının Yöntemi 38
3.2.2. Demografik Özellikler 38
3.2.3. İzleyicilerin Oyunu Tercih Etme Nedenleri İle İlgili Değerlendirmeler 41
3.2.4. Meddahlık Geleneğinin Bilinirliğinin Araştırılması 43
3.2.5. Oyunun Meddahlık Geleneği Hakkında Bilgi Sağlayıcı Olup Olmadığının Araştırılması 44
3.2.6. "Eyvah Nadir" Oyununun Tek kişilik Tiyatro Oyunlarıyla Mukayesesi 45
3.2.7. Oyunun Meddahlık Geleneğine Katkılarının Araştırılması 49
3.2.8. Geleneksel Tiyatro Örneklerinin Çoğaltılması Değerlendirilmesi 50

4. SONUÇLAR 54

YARARLANILAN KAYNAKLAR 58

EKLER 61

EK- A 61

EK- B 100

EK- C 123

EK- D 131

EK- E 132

EK- F 150

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ankete Katılan İzleyicilerin Yaş Dağılımı 39
Şekil 2: Ankete Katılan İzleyicilerin Öğrenim Durumu 40
Şekil 3: Ankete Katılan İzleyicilerin Cinsiyet Dağılımı 41
Şekil 4: Geleneksel tiyatro türlerinden meddahlık geleneği konusunda bilginiz varmı? 44
Şekil 5: Eyvah Nadir oyununun meddahlık hakkında bilgi sağlayıcı nitelikleri olduğunu düşünüyor musunuz? 44
Şekil 6: Daha önce başka tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediniz mi? 45

SEMBOLLER VE KISALTMALAR LİSTESİ

age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
bk.	Bakınız
çev.	Çeviren
haz.	Hazırlayan
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
s	Sayfa
S	Sayı
SOKÜM	Somut Olmayan Kültürel Miras
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
TTK	Türk Tarih Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

2003 yılında Türkiye'nin ilk başyapıtı olarak UNESCO tarafından İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtı ilan edilen ve daha sonra İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne kaydettirilen meddahlık geleneği, gösteri sanatları arasında içinde barındırdığı taklit, anlatı, mizah ve doğaçlama özellikleri ile ayrı ve önemli bir yer edinmiştir. Eski ve köklü bir gelenek olan meddahlığın tanıtılmasına katkı sağlayıcı çalışmaların ve mirasın taşıyıcılarının desteklenmesi, geleneğin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması adına oldukça önemlidir.

Ancak, UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesine aldığı meddahlık geleneğinin yaşatılması için bu güne kadar yapılan çalışmaların yetersizliği ortadadır. Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun en eski ve en önemli türlerinden birisi olan meddahlık, geçmiş dönemlerde saray ve köşklerde, kahvehane ve meydanlarda icra edilirken, günümüzde daha çok Ramazan ayları ve dini bayramlarda nostaljik birer gösteri olarak varlığını sürdürmektedir.

Çalışmamızın ana inceleme konusunu oluşturan ve ikinci bölümde ayrıntılı olarak değerlendirmesi yapılacak olan "Eyvah Nadir" adlı tiyatro oyunu özellikle iki açıdan önem arz etmektedir. Birinci husus oyunun, kültürel miras unsurlarının korunması çalışmalarının yürütülmesinden sorumlu kurum olan Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde sahnelenmesi, diğer önemli husus da bu güne kadar genellikle modern tiyatro oyunlarının sahnelendiği Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nün kapılarını geleneksel tiyatroya açmasıdır.

Çalışmamız, Ahmet Metin Önel'in "Kâşif-i Eyvah Nadir Efendi" adlı meddah hikâyesinden uyarlanarak Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından sahneye konulan

“Eyvah Nadir” adlı tiyatro oyununun meddahlık geleneği bağlamında değerlendirilmesi çalışmasıdır. Birinci bölümde, geleneğin günümüzdeki durumunun daha net görülebilmesi için, Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi, meddahlık ve meddahlık geleneğinin temsili listeye kaydedilme süreci ve sonrasında yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise, “Eyvah Nadir” oyunu hakkındaki izlenimlerimiz, oyunun sanatçısı Koray Karaca ile yaptığımız görüşme ve anket çalışmamıza katılan seyircilerin değerlendirmeleri sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda; meddahlığın günümüzde ki durumu ve bilinirliği, izleyicilerin meddahlığa bakış açıları ve oyunun geleneğin tanıtılmasına katkıları gibi konularda somut verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Geleneksel Türk Tiyatrosunun en önemli türlerinden birisi olan meddahlık geleneği başlı başına bir tez konusudur. Ancak, geleneğin bu günkü durumunun daha net görülmesi adına konumuzdan fazla uzaklaşmadan meddahlığın tarihsel gelişim sürecinden kısaca bahsetmek gerekir.

1.1. Meddahlığın Kaynağı

İlkel kavimlerden beri var olduğu bilinen taklitle hikâye anlatma sanatı, özellikle Hindistan, Çin, Orta ve Güney Asya’da olmak üzere dünyanın hemen her yerinde görülür. Ancak, İslamiyet’i kabul etmiş ülkelerde hikâye anlatma çok daha geniş boyutlara ulaşmıştır. Henüz yazının olmadığı sözlü kültür döneminde, Peygamberin sözlerini yayan ve Müslümanlığı öven kişi olarak meddah, padişahların karşısında iskemleye oturma yetkisine sahip olan tek kişiydi.

Peygamberi öven ve Ehl-i Beyt’in erdemlerini anlatan kişilere, Arapça “methetmek” kökünden gelen “medhedici”, “övücü” anlamında kullanılan meddah ismi verilmiş ve yeri bütün sanatçılardan daha yüksek görülmüştür.

Orta Asya Türk kavimlerinde ise Şamanlar, ses ve hareketlerle hikâyeler anlatıp, çeşitli kişileri canlandırmışlardır. Türk toplumlarında Müslümanlığı kabul etmeden önce de gerek şamanlığın, gerekse toplum yapısının etkisiyle halk hikâyeciliği geleneği vardı ve bu geleneği ozanlar yerine getirirdi.

Ozanlar, kentten kente, obadan obaya, kopuzları ellerinde gezer, düğünlerde, şölenlerde Oğuz Destanları, Dedem Korkut Hikâyeleri söylerlerdi. Zamanla ozan sözcüğünün yerini âşık sözcüğü almıştır. Âşıklar, halk arasında dolaşarak menkıbeler, destanlar, hikâyeler anlatırlardı. Sazla hikâye anlatan âşıkların yanı sıra, Anadolu'da, sazsız hikâye anlatan sanatçılar da meddahlık sanatını yürüten kişilerdi.

Tarihsel gelişim sürecinde meddahlığın Türk toplumu içinde iki kaynaktan geliştiği görülmektedir; Birincisi, Orta Asya kaynaklı olup, Şamanizm'den ozanlara, ozanlardan bakşılara ve âşıklara uzanan din dışı, diğeri de İslam kültürünün başlangıcından bu yana geliştirdiği dinsel kökenli özelliktir.

1.2. Meddahlığın Gelişimi

İslam kültürünün başlangıcından bu yana var olduğu bilinen meddahlar, Peygamberi ve Ehl-i Beyt'i öven hikâyeler anlattıklarından yerleri bütün sanatçılardan yüksek mertebede görülürdü. Kaşifi, Fütüvvet-Name-i Sultani'de meddahlığı başlatan kişinin Hasan Sabit olduğunu, Evliya Çelebi ise Seyahatname'de, Sahib-i Rumi olduğunu yazar.

Türkler İslamiyet'i seçmeden çok daha önce Orta Asya'da Şamanizm'den başlayan ve ellerinde kopuzları diyar diyar gezen ve kahramanlık hikâyeleri anlatan ozanlara kadar giden halk hikâyeciliği geleneği vardır. Kuşaktan kuşağa sözlü kültür yoluyla aktarılan bu hikâyelerden ilk ozanın "Dede Korkut" olduğu kabul edilmektedir.

Osmanlı saraylarında ise başlangıçtan itibaren, padişahı zekâsı ve taklitleriyle güldüren ozanlar, nedimler ve oyuncular vardır. Bu anlamda Evliya Çelebi ilk Osmanlı "laf

ebeleri"nden söz ederken Yıldırım Beyazıt dönemindeki Kör Hasan'ı anar. Bunun dışında yine 14. Yüzyılda yetişen Ahmedi, Yusufi ve Hacı Sadi'nin de bilinen ilk halk meddahı olarak karşımıza çıktıkları görülür.

Daha sonraki dönemlerde her yüzyıla damgasını vuran çok ünlü meddahlar yetişmiştir. 16. Yüzyılda III. Murat'ın sarayındaki en ünlü ve önemli meddah "La'lin Kaba" takma adıyla tanınan Bursalı Seyyit Mustafa Baba'dır.

17. Yüzyılla ilgili Evliya Çelebi, IV. Murat'ın pazar geceleri meddahları, kıssahanları çağırttığını ve dönemin en ünlü meddahları arasında Tıfli, Cevri, Nef'i, Arzi, Nedimi, Nesari, Beyani ve Uzleti gibi isimlerin olduğunu belirtiyor. Çelebi, yine bu yüzyılda meddah gösterilerinin saray dışında kahvehanelerde yapıldığını ve o dönem Bursa'da 75 kadar kahvehane bulunduğunu ve buralarda bulunan gazelhan ve meddahlar sayesinde Bursa kahvehanelerinin bir okul, bir eğitim yeri olduklarının bilgisini veriyor.

18. Yüzyılda ve 19. Yüzyılda halk arasında ve II.Mahmut'un sarayında yine çok sayıda meddahın ün yaptığı biliniyor. Kırimi takma adıyla bilinen İstanbullu Derviş Mehmet Madih Mustafa, Bursalı Rum Fahri Çelebi bu dönemlere ait isimlerden bazılarıdır. 19. Yüzyılın sonlarına doğru meddahlar ortaoyunu ve karagöz oynatıcılığı gibi gösteri sanatları alanında birkaç işi birlikte yürütüyorlardı. Dönemin en ünlü ve yabancılar tarafından da sözü edilen meddahı Kız Ahmet'tir.

19. yüzyılın sonları 20. Yüzyılın başlarında İstanbul'da sesini yabancı ülkelere de duyuran en ünlü halk meddahı Aşki Efendi'dir. Yine bu dönemin ün yapan bir diğer kişisi de Borazan Tevfik'tir.

20. Yüzyılın başında Anadolu'da, hikâye anlatma geleneği büyük kentlere oranla daha geniş ölçüde sürdürülmekteydi. Bu yüzyılın hiç kuşkusuz en büyük Türk meddahı Aşki Efendi'nin öğrencisi asıl adı Kemal olan ve dostları arasında "Ayı Kemal" diye tanınan Sururi'dir. Son büyük tuluat sanatçısı ise İsmail Dümbüllü'dür.

20. Yüzyılın ikinci yarısında ise tam olarak meddah denilmese bile taklitleriyle ünlü sanatçılar arasında en ünlülerinin Münir Özkul, Erol Günaydın, Yılmaz Gruda, Metin Akpınar, Gazanfer Özcan, Ahmet Gülhan ve Zeki Alasya gibi isimler olduğu söylenebilir (Nutku 1997: 1-43)

1.3. Günümüzde Meddahlık

Son zamanlara kadar unutmaya başladığımız meddahlık geleneği, UNESCO'nun "Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi"ne Türkiye'nin resmen taraf olması ve geleneğin temsili listeye kaydedilmesi sonrasında ülkemizin gündeminde yerini almaya başlamıştır. Ancak, sözleşmeye rağmen meddahlık geleneği konusunda yapılan ve yapılması gereken çalışmaların istenilen seviyede olmaması da bir gerçektir.

Meddahlığın günümüzdeki sorunlarının başında geleneğin temsilci ve icracısı sorunu gelmektedir. Bu güne kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılan somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının tespiti çalışmaları neticesinde, Sinan Bayraktar, Yusuf Duru ve Rauf Altıntak, Nurhan Tekerek, Seçkin Bayramoğlu ve Kenan Olpak olmak üzere toplam 6 Meddah, Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'ne kayıt edilerek sanatçı tanıtım kartı almaya hak kazanmıştır.

Meddahlık geleneği; unsur ne kadar eski ve köklü olursa olsun, miras taşıyıcıları ve yaşatıcıları güçlü olmayan unsurların -UNESCO listelerine kaydettirilseler bile- yaşatılmasının ne derece güç olabildiğinin en açık örneklerinden birisidir. Bu bağlamda, meddahlık geleneğinin yaşatılmasına yönelik koruma eylem planındaki ana eksen miras taşıyıcılarının teşvik edilmesi ve gerekli destek mekanizmalarının oluşturulması olmalıdır.

Teknolojinin hayatın her alanında köklü değişikliklere yol açtığı günümüzde elinde asası ile köy köy dolaşan meddahlara rastlamak mümkün olmadığından meddahlık geleneğinin

tanıtılmasına katkı sağlayan ve işini layıkıyla yapan sanatçıların takdir edilmesi oldukça önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı, Çalışmanın Kapsamı, Sınırlılıklar, Kullanılan Teknikler ve Yöntemi

Meddahlık geleneğinin köklerine bağlı kalarak sahne oyunu olma yönünde bir değişim ve gelişim göstererek yeniden canlandırılmasının mümkün olabilmesi için, aslına uygun halinden beslenerek ortaya çıkan yeni kültürel yaratımlara destek olunması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, meddahlık geleneğinin yeniden canlandırılması sürecinin başarıya ulaşabilmesinin, geleneğin geniş kitlelere tanıtılmasıyla mümkün olabileceği de bir gerçektir.

Bu çalışmada “Eyvah Nadir" oyununun bir araştırılması yapılarak, oyunun izleyici sayısı, gösterilen ilgi ve oyunu seyreden izleyicilerden alınan görüşler doğrultusunda meddahlık geleneğinin günümüzdeki durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Meddahlık geleneğinin Somut Olmayan Kültürel Mirasın Temsili Listesine kaydettirilme süreci hakkında bilgi verilip, geleneğin korunması çalışmaları listeye kaydettirilme süreci sonrasından günümüze kadar olan süre ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada veri toplama ve araştırma yöntemi olarak; öncelikle meddah ile ilgili yapılan çalışmaların yer aldığı kaynaklar taranarak tanımı ve tarihçesi hakkında incelemeler yapılmıştır.

UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında, İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi’nin ilk unsurlarından birisi olan meddahlık geleneğinin kaydettirilme süreci ve sonrasındaki koruma çalışmaları hakkında araştırmalar yapılmıştır.

“Eyvah Nadir” oyununu sahneleyen Devlet Tiyatroları Sanatçısı Koray Karaca ile görüşme yapılarak oyunun sahneye konulma nedeni, süreci ve sonrasındaki izlenimleri hakkında bilgi alınmıştır. Oyun farklı sahnelerde, farklı günlerde izlenerek seyirci/oyuncu etkileşimi gözlemlenmiştir.

Ayrıca Ankara tiyatro izleyicilerinin bir araya gelerek oluşturdukları sosyal medya grubu üzerinden çevrimiçi anket yöntemi kullanılarak “Eyvah Nadir Oyunu Değerlendirme Anketi” yapılmış ve oyunu izleyen seyircilerin görüşleri alınmıştır.

Çalışmada son olarak, yapılan araştırma ve gözlemler sonucunda kaybolmaya yüz tutmuş en eski Somut Olmayan Kültürel Miras unsurlarından biri olan meddahlık geleneğinin; korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması konuları üzerinde durularak, gelinen noktadaki durumu ele alınmıştır. Ayrıca “Eyvah Nadir” oyununun gelenek açısından bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. BİRİNCİ BÖLÜM

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK MEDDAHLIK GELENEĞİ

2.1. SOKÜM Sözleşmesi Hakkında

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) 17 Ekim 2003 tarihinde Paris'te düzenlenen 32. Genel Konferansında, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini kabul etmiştir. Türkiye 19 Ocak 2006 tarihli ve 5448 sayılı Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanunla bu sürece dâhil olmuş ve 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığının, 4848 Sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun 13. maddesine göre Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü icracı birim olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

2.1.1. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut Olmayan Kültürel Miras UNESCO tarafından; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlanmaktadır.

Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur.

2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Alanları

Somut olmayan kültürel mirasın alanları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar (destanlar, efsaneler, halk hikâyeleri, atasözleri, masallar, fıkralar vb.),

b) Gösteri sanatları (Karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu vb.),

c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler (nişan, düğün, doğum, Nevruz, vb. kutlamalar),

d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar (geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi vb.),

e) Geleneksel Zanaatkârlık (dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi).

2.1.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Amaçları

Sözleşmenin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Somut olmayan kültürel mirası korumak;
- Somut olmayan kültürel mirasın taşıyıcısı konumundaki toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek;
- Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerbilirliği sağlamak;
- Uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak.(ortak dosya)

"Koruma" terimi, somut olmayan kültürel mirasın yaşayabilirliğini güvence altına alma anlamına gelir.

Bu kavram;

· kimlik saptaması,

· belgeleme,

- araştırma,
- muhafaza,
- koruma,
- geliştirme,
- güçlendirme,
- örgün ve yaygın eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarma,
- kültürel mirasın değişik yanlarının canlandırılması gibi yöntemleri içerir.

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi çalışmaları kapsamında; uluslararası listelere dosya hazırlık çalışmaları ile somut olmayan kültürel miras envanter çalışmaları yürütülmektedir (http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR-50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html 2019).

2.1.4. UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi

Somut olmayan kültürel mirası daha gözle görülür kılmak, önemi konusunda bilinçlenmeyi sağlamak ve kültürel çeşitliliğe saygı içinde diyalogu desteklemek için, Taraf Devletlerin teklifi üzerine, insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temsili bir listesi hazırlanır, güncellenir ve yayımlanır.

Söz konusu sözleşmesi kapsamında; 2003 yılında İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirasının Başyapıtları arasına giren meddahlık geleneği, 2008 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne alınmıştır.

Kaybolmaya yüz tutmuş bu eşsiz kültürel mirasımızın gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından meddahlık geleneği konusunda araştırma, tespit ve envanter çalışmaları devam etmektedir.

2.2. Türk Temaşa Sanatında Meddahlık Geleneği

2.2.1. Meddah

Türk toplumunun yüzyıllar boyu geçirdiği değişim evrelerine göre biçimlenen meddahlık, en yalın biçimiyle, taklit ve hikâye anlatım tekniklerini başarı ile birleştiren dramatik bir anlatım sanatıdır. Peygamberin ve yakınlarının övgüsü ile İslam kültürü içinde çok önemli bir yeri olan meddahlık geleneği, Türklerin halk hikâyecilerinin özellikleriyle kaynaşmış ve daha çok din dışı, güncel, insan yaşamı ile ilgili hikâyeleri, fıkraları ve kahramanlık destanlarını içermiştir (Nutku 1977: 169-170). Türk kahramanlık destanlarından gelen konulara (Dede Korkut, Köroğlu v.b.), İslami geleneğin etkisiyle dinsel konuları da ekleyerek gelişimlerini sürdüren meddahlar, seçtikleri konulara göre kimi zaman güldüren veya coşturan gösterilerinin yanı sıra, siyasi ve sosyal konuların işlendiği gösterilerle de toplumun güncel konulardan haberdar olmalarını sağlamışlardır.

Meddahlar anlatımlarında çeşitli efsaneleri, hikâyeleri, tarihi olayları ve kişileri kendilerine konu edinebildikleri gibi güncel sosyal ve siyasal olaylara gönderme yapan kurmaca ve bağlamlara başvurabilmektedirler. Böylece toplumsal ve siyasal eleştiriler, bu kurmaca ve bağlamlar vasıtasıyla dinleyenin zihnine gönderilen alt mesajlarla ama aynı zamanda da açıkça ifade edilebilmektedir. Bu nedenle meddahlar, içinde yaşadıkları dönemin sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların aynası olarak nitelendirilmektedir. Bu yönüyle meddahların sergilediği oyunlar çağdaş anlamda epik tiyatroya da yaklaşmaktadır.

Nurhan Tekerek meddahlığın kapalı biçim benzetmeci tiyatrodan uzaklaşarak, açık biçim göstermeci tiyatroya yaklaştığını ve bu özelliği ile cumhuriyet dönemi tiyatromuzu beslediğini vurgulamaktadır;

> Gerek ritüelistik törenlerin uzantısı olan köy seyirlik oyunlarının, gerekse kent ve kasabaların gösteri sanatlarını oluşturan meddah, karagöz ve ortaoyununun bir şenlik atmosferi içinde yer alması ve doğal halk kültürünü oluşturan popüler seyirlik olması, bu türleri Batı kökenli kapalı biçim-benzetmeci tiyatrodan uzaklaştırarak, oyuncu-seyirci

> organik bağını temel alan açık biçim-göstermeci tiyatroya yaklaştırmıştır. Tam da bu noktada, çağımız modern dünya tiyatrosuyla buluşan geleneksel tiyatromuz, bu özellikleriyle, cumhuriyet dönemi tiyatromuzu besleyen vazgeçilmez bir kaynak olmuştur (2005: 160).

Meddahlığın hikâye anlatma ve taklit yapma sanatı olduğunu belirten Şükrü Elçin Meddah oyununu ise, perdesi, sahnesi, giysi ve dekoru, oyuncu kadrosu açısından tek kişilik bir tiyatrodur diye tarif etmektedir;

> Bu tiyatronun sanatçısı olan meddah, seyircisinin önünde hafifçe yüksekçe bir yerde bir iskemleye oturur ve hikâyesini anlatmaya başlar. Bu hikâyelerin bir kısmı anonim eserlerdir; bazılarının yazarları bellidir. Günlük hayat hadiseleri, masallar, destanlar, hikâye ve efsaneler meddahın repertuarına girerler (1997: 7).

İbrahim Ethem Arıoğlu "Günümüzde Meddahlık" adlı doktora tezinde meddahlık geleneğinin unsurlarını, anlatma biçimi, anlatma zamanı, anlatılan mekan ve ortam olarak belirtmektedir;

> Meddah, Türk tiyatro geleneğinde, anlattığı hikâyeleri, yaptığı taklitleri, kullandığı malzemeleri, uzun yıllara dayanan tarihî geçmişi, dinleyen ve seyredenleri ile önemli bir yere sahiptir. Meddah hikâyeleri bir anlatı olduğundan bu anlatıyı, anlatıcı olarak meddahlar anlatmaktadır. Anlatma biçimi, anlatma zamanı, anlatılan mekân ve ortam ise bu geleneğin unsurlarıdır (2011: 40).

Meddahlık, Geleneksel Türk Tiyatrosu ve temaşa sanatının günümüze ulaşabilmiş az sayıdaki türlerinden biridir. Meddah oyunlarının konuları, çoğu zaman seyirci profiline, ilgisine, sosyal ve siyasal gündeme bağlı bir şekilde doğaçlama olarak belirlenmektedir. Bu yönüyle hemen her oyun, belli bir kurgu ve dizgeye sahip olsa da aslında eşsiz ve özgündür.

Meddah hikâyelerinin kaynaklarının çok çeşitli olduğunu ve halk hikâyelerinde olduğu gibi kesin çizgilerle ayrılamayacağını belirten Özdemir Nutku, meddahın kendi yeteneği ölçüsünde kaynaklardan bir ikisinden birden yararlanarak yepyeni bir hikâye çıkarabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, meddahın incelediği olaylar ve kişilerin, bir hikâye konusunu ortaya çıkarabildiği gibi, geleneksel hikâyelerin yeni baştan söylenmeleri ya da

yeni bir biçimde dinleyiciye aktarılmalarını sağlamaları açısından da yararlı olduğunu belirtmektedir (1997: 58-80)

Türk temaşa tarihinde önemli bir değere sahip olan meddahlar; halkın mizah anlayışını, duygularını, özlemlerini ve düşüncelerini dile getiren; sahne ya da dekora ihtiyaç duymadan bir sandalye üzerinde oturarak, eline aldığı değnek ve mendil gibi aksesuarlarla seyirci toplayabileceği her yerde sanatını icra edebilen sanatçılardır. Selim Nüzhet Gerçek meddahları tarif ederken "Meddahlık öyle bir temaşa ki perdesi, sahnesi, dekoru, esvapları, şahısları velhasıl her şeyi ve her şeyinin mükemmeliyeti onları şahsında cemeden zekâsına, malumatına ve söz söylemekteki kabiliyetine bağlıdır." ifadesi ile meddah gösterilerinde ki en önemli hususun icracısının bilgi, beceri ve yeteneği olduğunu belirtmektedir (1942: 1).

Mustafa Sekmen "Oyuncu Meddah ya da 'Kendi Ve Diğerleri' Mekanizması adlı makalesinde, meddahın oyunculuğunda ki özel durumu bir mekanizma olarak ele alarak meddahın öğelerini ve bu öğelerin birbirleri arasındaki ortak özelliğini şöyle açıklıyor;

> Meddah oyunculuğunun ve gösteri anlayışının merkezinde yer alan doğaçlama becerisinin etkilediği boyutlar hikâye, mekân, seyirci, aksesuar ve oyuncunun kendisi olarak ele alabilir. Bu şekilde düşünerek meddah oyunculuğundaki özel durumu bir mekanizma olarak ele alabilir tüm bu ögelerde ortak olan özelliği tanımlayabiliriz. Meddah beş ayrı gösteri ögesinde aynı işlemi, mekanizmayı kullanmaktadır. Bunlardan ilki meddahın bizzat varlığıdır. Meddah gösteri boyunca hem kendidir hem de diğerleri, yani oynadığı kişiler, eşyalar, hayvanlar veya sesler ve olgulardır (2010: 43-44).

İçinde yaşadıkları toplumu ve çevrelerini iyi bir şekilde gözlemleyen usta meddahlar, inandırıcılıklarını ve gerçekçiliklerini bu gözlemlerinden almaktadırlar (Nutku 1977: 171). Kendilerini izletmek için nükte ve taklit kabiliyetlerini kullanan meddahların tiyatro alanındaki değerini ise Metin And, "Karagöz ile ortaoyununun salt birer göstermeci tiyatro olmasına karşın meddahın seçtiği konulara göre benzetmeci, gerçekçi, yanılsamacı tiyatroyu zorladığı görülür." Sözleriyle ifade etmektedir (1969: 69).

Türk halk kültürü bakımından özel bir yere sahip olan meddahlık geleneği; yüzyıllardan bu yana kuşaktan kuşağa aktarılarak devam etmiş ve adı hala günümüzde anılan pek çok

değerli sanatçının yetişmesine vesile olmuştur. IX. yüzyılda başladığı ve XI. yüzyıldan sonra yaygınlaştığı kabul edilen meddahlık, 20. yüzyılın başlarından itibaren modern Türk tiyatrosundaki gelişmelerin de etkisiyle toplumsal alanda karşılık bulamaz olmuş ve zamanla kaybolmaya yüz tutmuştur (Tuncor 2003: 25). Daha sonra yine modern tiyatronun önemli sanatçılarından Münir Özkul ve Erol Günaydın gibi çok az sayıdaki tiyatro sanatçısının çabaları ile yaşatılmaya çalışılmıştır.

Meddahlık geleneğinin usta-çırak ilişkisi içerisinde sözlü anlatımlar yoluyla yaşatılması, anlatılan hikâyelerin günümüze ulaşmasını güçleştirmiştir. Dolayısıyla yayımlanmış meddahlık metinleri oldukça azdır. Geçmişte meddahlar sanatlarını saray ve köşklerde, sünnet düğünlerinde ve kahvehanelerde icra ederlerken günümüzde özellikle Ramazan ayında ve dini bayramlarda, televizyon programlarında ve çeşitli sahnelerde sergilemektedirler. İcra edilen eserlerin yer ve zamanındaki bu değişimler ve hikâyelerin konusundaki güncel kurgular ve bağlamlar, ***modern meddahlık*** olarak tanımlanan örneklerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur (http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR-202285/meddahlik.html 2019).

Türkiye'de gösteri sanatları alanında önemli bir yere sahip olan meddahlık geleneği; toplumsal kimliğin ve aidiyet duygusunun yapı taşlarından birisi olan tarihi olaylar, hikâyeler, destanlar gibi sözlü geleneklerin aktarılmasında önemli bir işleve sahiptir. Meddahlık, yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktarılması, miras taşıyıcısı olarak adlandırılabilecek belirli kişilere ve izleyici kitlesine sahip olması gibi nitelikleriyle günümüzde somut olmayan kültürel miras unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Bununla birlikte, uzun yıllara dayanan tarihi geçmişiyle Türk tiyatro geleneğinde önemli bir değere sahip olan meddahlık geleneğine ilişkin sağlıklı çalışmaların yapılmasında bir takım zorluklar olduğu bir gerçektir. Geleneğin uzun bir dönem boyunca sadece sözlü anlatımlar yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılmaları sebebiyle, geleneğin temsilcisi olan meddah isimlerine ve anlatmış oldukları hikâyelere dair yeterli bilgilere ulaşılamaması, sağlıklı çalışmalar yapılmasında önemli bir güçlük oluşturmaktadır.

Meddahlık geleneği, ulusal ve uluslararası düzeyde Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirası olarak ilan edilen ilk unsur olması bakımından son derece önemlidir. Bu bağlamda, UNESCO İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtları ilan sürecinin somut olmayan kültürel mirasa ve meddahlık geleneğine olan etkilerini görmek için süreçten bahsetmek gerekmektedir.

2.2.2. Meddahlık Geleneğinin UNESCO SOKÜM Listelerine Kaydettirilme Süreci

UNESCO, 17 Ekim 2003 tarihinde imzalanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin kabulünden önce geleneksel kültüre ve bunun seçkin örneklerine karşı bir duyarlılık oluşturmak, toplumların farkındalık düzeylerini artırmak ve koruma kavramına dikkat çekmek amacıyla İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtları İlan Programını (İSSOMBİ) açıklamıştır (Oğuz vd. 2013: 83). Program süresince 2001, 2003 ve 2005 yıllarında toplam 90 başyapıt ilan edilmiş ve Türkiye 2003 yılında meddahlık geleneği, 2005 yılında da "Mevlevi Sema Törenleri" ile bu listede yer almıştır (Oğuz 2009: 32).

UNESCO tarihinde somut olmayan kültürel mirası korumaya yönelik atılmış en önemli adımlardan birisi İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtlarının ilanıdır. İlanın amacı, seçilecek popüler veya geleneksel kültürel ifade tarzları ve kültürel mekânlar arasından öne çıkmış insanlığın sözlü ve somut olmayan mirası başyapıtlarını takdir etmektir.

UNESCO, kültürel mekân/alanlarının ve kültürel ifade tarzlarının başyapıt ilan edilebilmesi için belirlediği kriterler şunlardır:

a. İnsanın yaratıcılık dehası Başyapıtı'nın dikkat çekici bir değere sahip olması;

b. kökeninin topluluğun kültür tarihi ve kültür geleneğine dayanması;

c. insanların kültürel kimliği ve kültürel toplulukları yoluyla, esin kaynağı ve kültür alışverişinin önemini, bireyleri ve toplulukları birbirine yaklaştırmasının önemini, topluluk içerisinde günümüze ait kültürel ve sosyal rolünü beyan etmesi;
d. teknik özellikler ve uygulama becerilerinde mükemmellik sergilemesi;
e. yaşayan kültürel geleneğin eşsiz tanığı olarak değeri;
f. ya hızlı değişim süreçleri, kentleşme ve kültürleşme ya da koruma ve geliştirme yetersizliği nedeniyle yok olma riski altında olmasıdır.
(İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları İlanı, Adaylık Hazırlama Kılavuzu, 2001).

Ancak, belirlenen bu kriterlerden bazılarında kullanılan "mükemmellik" ve "eşsizlik" gibi kelimeler somut olmayan kültürel miras kavramının ruhu ile çeliştiği ifade edilebilir. 2003 yılında imzalanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ndeki kriterlerde "her somut olmayan kültürel miras unsurunun aynı derecede değerli, önemli ve tüm insanlığın ortak mirası olduğunun" vurgulanması bu çelişkinin farkına varıldığını ve Sözleşmenin bu açıdan olgunlaştırıldığını düşündürtmektedir.

İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtları Listesi'nde yer alan toplam 90 Başyapıt Hükümetlerarası Komite'nin 4-8 Kasım 2008 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan 3. Olağan Toplantısı'nda İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'nin ilk 90 elemanı olarak kabul edilmiştir (Oğuz 2009: 49).

2.2.3. Meddahlık Geleneğini Koruma Çalışmaları Deneyiminden "SOKÜM Unsurunu Koruma" Kavramı

Bilindiği üzere; Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Başyapıt İlan Programından sonra somut olmayan kültürel mirası korumak, saygı göstermek, önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı artırmak, karşılıklı değerbilirliği, uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak amacıyla imzalanmıştır.

Sözleşmede koruma kavramı;

"Somut olmayan kültürel mirasın yaşayabilirliğini güvence altına alma anlamına gelir. Bu kavram; kimlik saptaması, belgeleme, araştırma, muhafaza, koruma, geliştirme, güçlendirme, örgün ve yaygın eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarma, kültürel mirasın değişik yanlarının canlandırılması gibi yöntemleri içerir." diye tanımlanmaktadır (http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html 2018).

Burada dikkati çeken en önemli hususlardan birisi, Sözleşme'de "koruma" kavramı için İngilizce "conservation" veya "protection" gibi 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesi'nde kullanılan kelimeleri değil "teminat altına alma ve himaye etme" kavramlarına gönderme yapan "safeguarding" kelimesinin kullanılmasıdır. Bu bağlamda, Sözleşmedeki koruma kavramından anlaşılması gerekenin "yaşatarak korumak" veya "yaşayabilirliğini güvence altına almak" olduğu ileri sürülebilir.

Ancak, Sözleşmenin amaçları içerisinde yer alan yaşayabilirliğini güvence altına alma, kaybolmasını önleme ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlama gibi hususların somut olmayan kültürel mirasın yapısına uygunluğu da tartışmalıdır. Zira somut olmayan kültürel miras kavramının temelinin geleneğe dayanması ve geleneklerin de tarihsel süreç içerisinde çeşitli değişimlere uğrayabilmesi veya ortadan kaybolması doğal olarak kabul edilebilir. Örneğin M. Ekici geleneği şu ifadelerle tarif ederken;

> Eskiden beri devam edip gelen, ancak birey ve toplum tarafından belli seviyede ve aslını kaybettirmeyecek şekilde çeşitli özelliklerinin değiştirilmesine izin veren, eski ve yeni unsurları birleştirerek her dönemde yeniden düzenlenerek yaratılan ve varlığını bu şekilde sürekli kılan yapılardır (2008: 36).

E. Shils ise geleneklerin zaman içinde taşıyıcılarının tutum ve yaşam tarzlarındaki değişimlere göre "çürüyerek" yok olduklarına veya başkalaşım geçirdiklerine işaret etmektedir (2003: 101-131).

Somut olmayan kültürel miras kavramındaki gelenek bağlamı bu açıdan değerlendirildiğinde, Sözleşmenin varlığının ve içeriğinin tek başına yeterli olup olamayacağı ve unsurlara ilişkin koruma planlarının uygulanabilirliği hususları düşündürücü bir hal almaktadır.

Türkiye'nin kültürel mirasın korunması alanında köklü bir geçmişi ve deneyimi bulunmaktadır ve bu deneyimin önemli bir kısmı taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yöneliktir. Somut olmayan kültürel mirasın korunması ise, kültür varlıklarının korunması için gereken koruma planları ile tamamen farklılık göstermektedir. Yerleşik bir düzeni olan sınırları belli kültür varlıklarının koruma planlarının büyük bir bölümü küçük farklılıklar göstermekle beraber, aynı yöntemler kullanılmaktadır. Yapısal özellikleri açısından daha ayrıntılı "somut olmayan kültürel miras" diye adlandırılan her bir kültür unsuru için ayrı bir yol haritasına, analize ve her yönüyle ele alınarak çok yönlü bir araştırmadan sonra yapılacak koruma planına ihtiyaç vardır.

Kültür varlıklarının korunmasında en önemli hususlardan biri onların aslına uygun yapısının bozulmadan muhafaza edilmesidir. Ancak bu durum somut olmayan kültürel miras söz konusu olduğunda pek mümkün gözükmemektedir. Zira bir somut olmayan kültürel miras unsurunu oluşturan normların her birinin aynı zamanda yaşayan bir kültürel öğe olması; bir başka deyişle doğasındaki dinamizmin bir sonucu olarak zaman içinde değişime ve hatta başkalaşıma uğrayabilmesi, unsurun sözde "özgün" halinin korunması kavramını oldukça tartışmalı kılmaktadır.

Koruma kavramına ilişkin tartışmalı gözüken bir başka husus, unsurların toplumsal hayatta karşılık bulacak şekilde güncel bağlamlarla ve sürdürülebilir bir ekonomik sistem içinde yaşatılmaya çalışılmasıdır. Unsura kazandırılmaya çalışılacak güncel bağlamların genç kuşakların ve modern insanın algılarına ne derece hitap edebileceği sorusu bir yana unsura ait sürdürülebilir üretim-tüketim biçimlerinin geliştirilmesinin, unsurların doğal süreçlerinden tamamen koparak yeni kültürel metalar haline dönüşmesine yol açabileceğini göz ardı etmemek gerekmektedir.

Türkiye'nin meddahlık geleneğinin sürdürülebilir bir şekilde korunması için gözetilmesi gereken hususlardan biri miras taşıyıcılarının durumudur. Bilindiği üzere, somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasındaki en önemli hususlardan biri sanatçıların usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmeleridir. Bununla birlikte, meddahlık geleneğini yaşatmaya çalışan sanatçılarla ilgili gerçekleştirilen tespit çalışmaları sonucunda bu sanatı doğrudan usta-çırak ilişkisi içinde aktarımın az olduğu görülmüştür. Meddahlık geleneğini yaşatmaya çalışan sanatçıların çoğu formal bir tiyatro eğitiminden geçerek; meddahlık geleneğini eğitimleri sırasında ve meslek hayatları boyunca beraber çalıştıkları, eski meddahları tanımış usta tiyatrocular dan veya yaptıkları araştırmalar sonucunda öğrenmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, meddahlık geleneğinin, "yaşatılmaya çalışılan" değil "yeniden canlandırmaya çalışılan" bir gelenek olduğu söylenebilir.

Meddahlık geleneğinin yaşatılmaya çalışılması süreci yıllar önce Münir Özkul, Erol Günaydın, Gazenfer Özcan, Tekin Akmansoy, Hakkı Karadayı gibi usta oyuncular tarafından başlatıldığı, fakat bu sürecin toplum tarafından yeterli ilgiyi görmediği söylenebilir. Bu bağlamda; meddahlık geleneğinin yeniden canlandırılması sürecinin başarıya ulaşabilmesinde geleneğin sürekliliğini sağlamak adına daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamanın gerekliliği açıkça görülebilmektedir.

Bu kapsamda, meddahlık geleneğinin yeniden canlandırılabilmesi için koruma eylem planlarını iki ana odak noktası, "Yeni Sanatçılar Yetiştirme" ve "Toplumsal İlgiyi Tesis Etme" üzerinden gerçekleştirilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Bu noktada, ilgili kamu kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlere ve tiyatro sanatçılarına önemli görevler düşmektedir.

Bununla birlikte, meddahlık geleneğinin yaşatılmasına yönelik olarak geleneğin Temsili Listeye alınmasından sonra bazı çalışmalar yapıldığını da göz ardı etmemek gerekir.

Meddahlık geleneğinin UNESCO tarafından İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtı ilanından hemen sonra, 25–27 Kasım 2004 tarihleri arasında Türkiye'de halk anlatıları ve halk gösteri sanatları konusunda yapılan ilk toplantılardan biri olma özelliğini taşıyan Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun katkılarıyla Ankara'da "Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyumu" gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili ilk bilimsel toplantı olma özelliği taşıyan sempozyumun amacı; meddahlığın tanıtımına katkı sağlamaktır.

Temsili Listeye alınmasından sonra ise meddahlık geleneğinin karşı karşıya kaldığı sorunlar ve olası çözüm yollarının tartışıldığı "Meddahlık Çalıştayı" konu ile ilgili uzman, akademisyen ve sanatçıların katılımıyla 20-25 Aralık 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen çalıştayın sonunda, performans sergileyen günümüz meddahları Prof.Dr. Nurhan Tekerek, Sinan Bayraktar ve Ahmet Yenilmez'in gösterileri ile TRT arşivinden alınan Erol Günaydın, Münir Özkul, Gazenfer Özcan ve Hakkı Karadayı'nın canlandırdıkları meddah gösterilerinin yer aldığı DVD bir kitapçık eşliğinde yayınlanmıştır.

20-25 Aralık 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen bu çalıştayda, yapılan oturumlarda alınan kararlar neticesinde oluşturulan Meddahlık Eylem Planı'ndaki önerilen eylem programını şöyle özetlenebilir:

- Meddahlıkla ilgili Danışma Kurulu oluşturulması,
- Genç sanatçıların eğitilmesi amacıyla seminer, atölye vb. çalışmalar yapılması,
- İlköğretim programlarında var olan meddahlıkla ilgili bilgilerin geliştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'na önerilerde bulunulması,
- Meddahlık geleneği ile ilgili çalışma yapmak isteyen üniversite öğrencilerine burs sağlanması yönünde girişimlerde bulunulması,
- Meddahlık geleneğine Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşvik ettiği yazılı eserlerde yer verilmesi.

- Devlet konservatuarlarının oyunculuk ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin sahne sanatları bölümlerine bağlı geleneksel tiyatro meddahlık ana sanat dalının kurulması.
- Meddahlık geleneği ile ilgili genel bir arşiv ve yaşayan müze oluşturma çalışması yapılması ve çalışma sonucunda ortaya çıkarılan belgelerin elektronik ortama aktarılması. Arşivden yararlanma koşullarının pratik ve ücretsiz olması. Arşiv çalışmasının bütçesinin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tahsis edilmesi.
- Düzenlenen bu arşivden elde edilecek bilgiler ve veriler ışığında konu ile ilgili bilimsel ve sanatsal toplantılar düzenlenmesi. Bu toplantılarda sunulan bildirilerin yayın haline getirilmesi.
- Meddah gösterilerini izleyen ya da dinleyenler üzerinden çeşitli bilimsel araştırmalar yapılması.
- Gençlerde meddahlık geleneği farkındalığının arttırılması amacıyla ülke çapında özellikle eğitim kurumlarına yönelik projelerin üretilmesi ve desteklenmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın teşvik etmesi ve projelerin üretilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğu üstlenmesi.
- Yazılı ve görsel medyada, meddahlık geleneğine yer verilmesi, tanıtım amaçlı var olan olanakların kullanılması, yeni olanakların sağlanması.
- Periyodik olarak meddahlık alanında festivaller, şenlikler ve gösteriler düzenlenmesi. Var olan festivallerde meddahlık sanatına daha çok yer verilmesi.
- Senaryosunu kendinin yazdığı ve oynadığı meddahlık yarışmaları düzenlenmesi.
- Meydan sahnelerinin yaygınlaştırılması.
- Meddahlık konusunda belgesel, film, katalog gibi yayın ve yapım projelerinin hazırlanması ve desteklenmesi
- Meddahlık geleneği ile benzerlik gösteren, Türkçe konuşan topluluklar ve komşu ülkelerin sözlü kültür miraslarının mukayese edilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılar düzenlenmesi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca yürütülen "Özel Tiyatrolara Yardım Yönetmeliği"nde değişiklik yapılarak UNESCO'nun SOKÜM Temsili Listesine kaydedilen Meddahlık ve Gölge Oyunu Sanatlarımız hakkında pozitif ayrımcılık yapılarak en yüksek yardım ödeneğinin verilmesinin sağlanması.

- Geleneksel tiyatro sanatçıları (meddahlar) gelir vergisi ve KDV oranlarında SOKÜM çalışmaları çerçevesinde indirime gidilmesi yönünde çalışmalar yapılması, salon tahsislerinin ücretsiz olması ya da indirimli olması.
- Üçer aylık periyotlar halinde tarafların yaptığı projelerin ve faaliyetlerin Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğüne gönderilmesi.

Yukarıda özetlenen söz konusu eylemlerden sorumlu kurum ve kuruluşlar olarak; Başbakanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, Üniversiteler ve Yüksek Öğretim Kurumu, RTÜK, TRT, Yerel Yönetimler, Medya Kuruluşları, STK'lar, TİKA, TÜRKSOY ve tüm taraflar önerildi. (Aktaran: Şen 2017: 72-74)

Öncelikle, "İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtları İlan Programı"nın Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne geçiş aşamalarından biri olması bakımından başarılı bir programdır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, adından da anlaşılacağı üzere "koruma" odaklı bir sözleşmedir.

Somut olmayan kültürel miras unsurlarının sürdürülebilir bir şekilde korunması için en önemli hususlardan birisi güçlü miras taşıyıcılarının varlığıdır. Ancak meddahlık geleneği açısından bakıldığında unsurun miras taşıyıcıları bakımından oldukça zayıf olduğu söylenebilir. Bu güne kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılan somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının tespiti Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları Tespit ve Değerlendirme Kurulu'nun çalışmaları neticesinde, Sinan Bayraktar, Yusuf Duru ve Rauf Altıntak 2011 yılında, Nurhan Tekerek ve Seçkin Bayramoğlu 2013 yılında, Kenan Olpak ise 2017 yılında olmak üzere toplam 6 Meddah, Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'ne kayıt edilerek sanatçı tanıtım kartı almaya hak kazanmıştır.

Meddahlık geleneğinin korunması, yaşatılması ve bu bağlamda yapılan çalışmalara destek sağlanması çerçevesinde aşağıdaki çalışmaları da belirtirsek;

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından "Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik" kapsamında, "Geleneksel Tiyatrolar " alanındaki projelere maddi destek sağlanmaktadır.

Yine Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından gençlerin kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımını artırmak amacıyla 2016-2017 yılları arasında gerçekleştirilen GENÇDES (Gençlerle İlgili Sanatsal Faaliyet, Etkinlik ve Projeler ile Eserlere Verilecek Destekler) Projesi kapsamında gençlerimizin kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımını artırmayı amaçlayan, sanatın çeşitli dallarında üretecekleri eser ve projeler ile gençlere ve çocuklara yönelik üretilecek eser ve projelerin hayata geçirebilmesini sağlayacak destekleme programının Etkinlik ve Proje Desteği kategorisinde, meddahlık geleneğinde katılım sağlayan bir gence maddi destek sağlandığı bilinmektedir.

Ayrıca, 26 - 29 Nisan 2018 tarihleri arasında Atatürk Kültür Merkezi'nde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği (ATİD) katkılarıyla "Somut Olmayan Kültürel Miras Tanıtım Günleri "düzenlenmiş ve bu kapsamda 29 Nisan 2018 tarihinde "Meddah ile Kahve Sohbetleri" adında bir etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Yine meddahlık geleneği ile ilgili yapmış olduğumuz araştırmalarda, geleneğin UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine kaydedilişinin 10. Yılı dolayısıyla Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'nde 20-22 Aralık 2018 tarihleri arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'ne kayıtlı Meddah Sinan Bayraktar tarafından "Gelenekli Tek Kişilik Türk Tiyatrosu Atölyesi" çalışması gerçekleştirildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Türkiye'de doğrudan meddahlıkla ilgili kültürel faaliyet, etkinlik ve sanatsal çalışmaların sayısını az olmakla beraber özel gösterilerde, düzenlenen festival, kutlama ve halk günü programlarında meddah gösterileri de yer bulabilmektedir.

3. İKİNCİ BÖLÜM

MEDDAHLIK GELENEĞİ AÇISINDAN "EYVAH NADİR" TİYATRO OYUNU

3.1. Oyun Hakkında Genel Bilgiler

Oyun, Ahmet Metin Önel'in yazdığı "Kâşif-i Eyvah Nadir Efendi" adlı meddah hikâyesinin "Eyvah Nadir" adıyla sahneye uyarlanmasıdır. Oyunun yönetmenliğini Ali Meriç, oyunculuğunu ise Devlet Tiyatroları Oyuncusu Koray Karaca yapmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara Tiyatro Müdürlüğü tarafından sahneye konulan oyun, Oda Tiyatrosu Sahnesi'nde 28 Kasım 2017 tarihinde prömiyer yaparak izleyiciyle buluşmuştur. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nden alınan resmi istatistik raporlarına göre oyun, 30 Kasım 2018 tarihi itibariyle ve iki tiyatro sezonunda toplam 117 gösteri yapmış ve bunun neticesinde 17.642 kişi tarafından izlenmiş olup, hala çeşitli sahnelerde gösterimi devam etmektedir.

"Eyvah Nadir" oyunu Ankara'da genel olarak Oda Tiyatrosunda sahnelenmekle birlikte Altındağ Tiyatrosu ve diğer sahnelerde de zaman zaman izleyici ile buluşmaktadır. Ayrıca, yapılan turne programları kapsamında Ankara dışında da sahneye koyulmaktadır.

Oyun sanatçısı Koray Karaca, direklerarası seyircilerinin oluşturduğu "Halk Jürisi" üyelerinin, sezon içinde izledikleri oyunları değerlendirip ödül alacak oyunlar, oyuncular ve tiyatroları belirledikleri Direklerarası Seyirci Ödülleri'nde 2017-2018 tiyatro sezonunda "Eyvah Nadir" oyunundaki performansı ile 18. Direklerarası Seyirci Ödülüne layık görülmüştür.

Oyunun afişinde "Meddah Gösterisi" ifadesi kullanılmamış ancak, oyun kitapçığında yer alan meddahlık geleneği ve meddahlar hakkında bilgiler verildiğinden, izlenecek olan oyunun bir meddah gösterisi olduğu vurgulanmaktadır.

Oyunun yönetmeni Ali Meriç tanıtım kitapçığında, meddahta bulunması gereken özellikleri değil de bulunmaması gereken özellikleri İran'lı yazar Kaşifi'den aktarıyor;

> İran'lı yazar Kaşifi'ye göre bir meddahta bulunmaması gereken özellikleri saymadan geçemeyeceğiz: 1.Gaflet, 2. Kendini beğenmişlik, 3. Şaşkınlık, 4. İki yüzlülük, 5. Zina, 6. Huysuzluk, 7. Aşağılayıcı olmak, 8. Çok yemek, 9. Uygunsuz sözler, 10. Sözünde durmamak, 11. Alay etmek, 12. Yalan söylemek, 13. Yalan yere yemin etmek, 14. İftira etmek, 15. Söz getirip götürmek, 16. Gammazlık etmek, 17. İnsanları yalan yere övmek, 18. Yersiz öfkelenmek, 19. Kıskanmak, 20. Hile yapmak, 21. Kıyımda, eziyette bulunmak, 22. Boşboğazlık (EK-E)

İçinde kıssa barındıran bir meddah hikâyesi olan oyunda 34 ayrı tipleme bulunmaktadır. Bunlar;

Postacı

Dede

Vahi Öz

Yazı İşleri

Kız Arkadaş

Taksici

Ev Sahibi

Müjgan'ın Babası

Banka Memuru

Kasiyer + Kuyumcu + Reşo

Ağa

Telefoncu

Bodyguard + Mafya

Sunucu

Nalan + Mihriban

Gazeteci

Haciz Memuru + Balıkçı + Kekeme

Rus Kadını + Mürettip

Kasabalı + Melahat

Yağcı Selim

Meddah

Dolmuş İçi

Değnekçi + Yaşlı Kadın + Kabadayı + Bacı Kalfa + 2. Erkek

3.1.1. Oyun Akışı

Özdemir Nutku'nun vermiş olduğu bilgilere göre geleneksel meddah oyunları dört bölümden oluşmaktadır:

1- Başlangıç: Meddah "Hak dostum, Hak!" diye söze başlayarak bir divan okur ya da bir tekerleme girer.
2- Açıklama: Bu bölüm halk hikâyelerindeki döşeme'ye benzer. Burada uyaklı ya da uyaksız hikâyenin geçtiği dönem, kişiler ve bu kişilerin toplumsal ve ekonomik durumları sergilenir. Bazen de bir padişaha övgü yer alır.
3- Senaryo: Bu gevşek dokulu, bazen içinde maniler, atasözleri, deyimler ve türküler bulunan olaylar dizisinin kapsadığı bölümdür.
4- Bitiş: Bu bölümde çoğu kez bir "kıssadan hisse" vardır. (1997: 99-100)

"Eyvah Nadir" oyununu geleneksel meddah gösterilerinin bölümlerine göre değerlendirmek gerekirse; oyunun birinci bölümünde meddah (Oyuncu Koray Karaca), elinde asası, boynunda peşkiri ve tahta bir iskemle ile sahneye gelerek geleneksel meddah gösterilerinin vazgeçilmez cümlesi ile oyununa başlamaktadır:

"Hak dostum hak!"

Daha sonrasında ise oyuncu yine geleneksel yapıya uygun olarak meddah tekerlemesi söyleyerek seyircileri selamlamaktadır;

Aşk ile selam verip, merhaba diyelim cümlenize
Merhaba!
Bir cüretle çıktık meydana
Döndük bir o yana… Bir bu yana.
Söz eyledik dinleyene, anlayana.

Hikâyemiz var, dilde kiracı.
Sevenimiz var, meddah kullarınıza duacı.
Hâsılı; eyleyelim muhabbet, kimse göstermesin hiddet.

Meddah bendeniz, gezer, dolanır.
Bir hikmet peşinde, gezer, aranır.
Ne ona yaranır ne buna yaranır…

Meddah bendenize eyle iltifat
Suali dolandır, saklama fakat
Yollarda perişan kalmadı takat
Dostlar sağolsun hey… Meydan iştedir.
Öykü hayattandır… Kıssa düştedir.
Bir suret çıkardık kendimize, altı dokuzluktan biraz hallice.
E, ne demişler... İnsanoğludur adı, beğenilmek biraz maksadı.
Değişmez insanoğlu, yer ve dahi zamanla…
Ben diyeyim cinaslı, sen ister duymazdan gel..
İster anla.
Üç kişiyiz biliriz birbirimizi.
Eylemeden bir bilmece halimizi,

Sergileyelim cümlemizi.
Cürmümüz kadar iş,
Yeni terlemiş bıyığımız kadar söz edelim…
Hoş geldiniz efendim.
Sefalar getirdiniz…

Oyunun ikinci (açıklama) bölümünde yine geleneksel hikâyelerde olduğu gibi hikâyenin geçtiği dönem ve kişiler tanıtılıp haklarında bilgi verildikten sonra hikâye kahramanın Kâşif-i Eyvah Nadir Efendinin öncesinden, dedesi ve babası hakkında bilgiler verip, dönemin toplumsal ve ekonomik durumunu açıkladıktan sonra, hikâyeye adını veren ve ana fikri oluşturan cümleyi, babasının her gece Nadir'in kulağına fısıldadığı sözlerle duyuruyor;

"Yaşadıkça çare vardır. Eyvah deme…Önce tanı, tanı! Önce dene!"

Sonrasında, Nadir'in yaşadığı döneme yani hikâyenin ana bölümüne geçiyor oyuncu;
"Efendim öykümüzde ki bugün, dünün küçük erkeği Rasim torunu, İsmail oğlu Nadir'in aramıza karıştığı gün olmaktadır.
Diyeceğimiz, eyvah demek yok ama neye eyvah denir, onu bilelim bari. Nasıl mı öğreneceğiz? Yaşayarak tabii."

Oyunun üçüncü (senaryo) bölümünde, ömrü boyunca "eyvahsız" bir yaşamın peşinden giden Kâşif-i Eyvah Nadir Efendi'nin ölümüne kadar geçen sürede tüm yaşadıklarının hikâyesi anlatılmaktadır. Bu bölümde oyuncu, yapmış olduğu tiplemeler, şive taklitleri, türküler, atasözleri ve tekerlemelerle anlatımlarını destekleyerek Nadir'in hayatı boyunca yaşadığı zorlukları ve sonunda "eyvahla" buluşmasını izleyicilere anlatmaktadır.

Evet eninde sonunda bir öykü kişisi değil midir,
Nadir efendiler?..
Önemli olan bizlerin ne ettiği, hangi yöne gittiği..

Ne olursa olsun.. herkesin içinde,
Keşfedilmeyi bekleyen bir eyvah sadası bulunsun..
Bulunsun dostlar bulunsun.
Hiçbir aradığını hiçbir zaman bulamayan,
İnsanoğlun-dan uzak mı uzak kalan birinin öyküsüydü Nadir..
Dileğimiz ise herkesin,
Herkeslerin eyvahsız yaşaması..
İnsanca yaşaması..
Evet, bizden temennisi.. sizden yaşaması.

-Siz dahi, pek sıkıntılı hal ve anınızda
Geceyarısı balkona çıkıp,
Mehtaba karşı yüz çevirip,
Yedi kere eyvaaah,
Sekiz kere tuuu dediğinizde,
Bir tül kisvesiyle,
Eyvahçı babanın görüntüsünü yanınızda bulup,
Derdinizi anlatabilirsiniz.
Bizden hatırlatması..
Tez zamanda eyvah edenlere en hızlı şifa..
Eyvahçı baba..
Her yemekten sonra iki koklamaya.
Haydi Eyvahçı Baba ruhu geldi..
Eyvahçı baba..
Evet değerli ve sabırlı izleyenler..
Söze gem vurmazsak abartının,
Hadi meddah dilinde söyleyelim
Palavranın bini bir paraya gelecek.
Oysa çözüm elimizde..
Çalışan, didinen, yazan, çizen, terleyen elimizde..

Nazımız yine birbirimize geçer..
Önemli olan eyvahsız günler..
Dostça yaşanan günler..
Eyvah demeden elimize el verdiğimiz günler!

Geleneksel meddah gösterilerinde var olan seyirci-oyuncu diyalogları da bu bölümde geçmektedir. Oyuncu meddah oyunlarında olduğu gibi seyircilerin içerisinden gözüne kestirdiği kişileri oyuna dâhil etmektedir. Bu bölümler her oyunda seçilen izleyicinin profiline göre değişiklik göstermektedir. Oyuncu, gelen cevaplar ve yaşanan diyalogların gidişatına göre doğaçlama olarak yazılı metnin dışında o günkü oyuna özgü mizah geliştirerek izleyicilerine keyifli anlar yaşatmaktadır.

Ve oyunun dördüncü yani bitiş bölümünde oyuncu, hikâyeden çıkarılan kıssadan hisse sözlerini müzik eşliğinde söyleyip, seyircisine selam vererek oyununu tamamlamaktadır:

"Kim ki okuyup yaza.. Rahatça iş bula..
Kim ki birini seve.. Yanına ala..
Kim ki insanca düşüne.. Korkmadan konuşa..
Diline eyvah dolanmadan..

Kim ki yaza, kim ki çize..
Kazana, harcaya..
Öpe, koklaya, sarıla..
Söyleye, dinleye..
Geze, toza, baka, göre..
Yaşaya, yaşaya..
İnsanca yaşaya.."

3.1.2. Oyunun Değerlendirilmesi

Genellikle modern tiyatro oyunlarını sahneleyen Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nde sahnelenen "Eyvah Nadir" oyununu, tek kişilik tiyatro ile karşılaştırdığımızda pek çok yönden farklılık gösterdiği açık bir şekilde görülmektedir. Bunlardan en göze çarpan hususlardan birisi tek kişilik tiyatro oyunlarında sanatçının oyun metnine sadık kalması, senaryoda yazılan rolünün dışına çıkamamasına rağmen "Eyvah Nadir" oyununda oyuncu Koray Karaca gelen izleyicilerle kurduğu diyalog neticesinde metnin dışına çıkarak, oyununda ufak değişiklikler yapabilmesi olarak görülmektedir. Diğer önemli bir husus olarak da, benzetmeci tiyatro biçimi kullanılarak sahnelenen tek kişilik tiyatro oyunlarına karşın, "Eyvah Nadir" oyunu benzetmeci tiyatro biçimine yaklaşmakla birlikte Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun biçimsel özelliği olan göstermeci tarzı kullanılarak sahnelenmesidir.

Tiyatro'da genellikle "Açık biçim" ve "Kapalı biçim" olmak üzere iki tür oyun biçimi vardır. "Açık biçim", Aristoteles'in tiyatro anlayışına ve onun kalıplarına uymayan göstermeci, yaratıcı tiyatroyu; "Kapalı biçim" ise, Aristoteles'in tiyatro anlayışına uygun yanılsamacı, benzetmeci tiyatroyu ifade eder. Ortaoyunu ve genelde Geleneksel Türk Tiyatrosu, "Açık biçim" özelliklerini taşıyan göstermeci bir tiyatrodur. Sahnede yaşamın benzetilerek verilmesi ya da yaşamın gösterilerek verilmesi söz konusudur. Yabancılaştırma etmenleri kullanılarak izleyici ve oyun arasında uzaklık yaratılarak yaşam ile oyun arasında özdeşlik sağlanmaktadır. Bu durum seyircinin oyuncuya ve gösterilen şeylere karşı eleştirel ya da yargılar durum almasını, olayları ve tipleri uzak açıdan izlemesini sağlayıp düşünme fırsatı vermektedir (Arıoğlu 2011: 140).

Tek kişilik tiyatrolarda canlandırdığı karaktere tümüyle bürünen oyuncuya karşın burada sanatçı canlandırdığı karakterin taklidini yapmaktadır. Oyunda geleneksel meddah gösterilerinden farklı olarak kostüm kullanılmakla beraber, bu kostümler genellikle bir aksesuardan ibaret olmaktadır. Örneğin, sanatçı kadın kılığına girdiğinde her hangi bir makyaj yapmadan sadece bir peruk takarak ya da mevcut giysisinin üzerine bir etek geçirerek karakteri taklit etmektedir.

Oyunda, sanatçı bir karakterden diğerine geçerken tüm unsurlarıyla karakter geçişi yapmadan, sadece tek bir kostümle ya da elindeki mendilini başına bağlayarak canlandıracağı karakteri ses ve hareketleri ile taklit etmektedir. Bu durum oyunun geleneksel Türk tiyatrosunun biçimsel özelliği olan göstermeci tarzı kullanılarak sahnelendiğini göstermektedir.

Günümüzde stand-up diye tabir edilen gösteriler ile ilgili çok çeşitli görüşler olmakla beraber, Meddahe Nurhan Tekerek, İbrahim Ethem Arıoğlu ile yapmış olduğu görüşmede kendisinin neden meddah olarak görülmesi gerektiğini ve stand-up yapan sanatçılarla arasındaki farkı şöyle ifade ediyor; "Çünkü bir derdim var ve onu hikaye anlatma geleneğinden yola çıkarak, yazılı bir metin üzerinden seyirci-dinleyiciyle paylaşıyorum. Kuşkusuz kıssadan hisse'nin de altını çizerek" (2011: 47).

Stand-up gösterileri ile meddah gösterileri arasında ki benzer ve farklı yönleri hakkında, meddahlık geleneği açısından ilk bilimsel toplantı olma özelliği taşıyan 2004 yılında Ankara'da gerçekleştirilen "Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyumu" nda Murat Cankara, sunmuş olduğu bildirisinde, "Cem Yılmaz Bir Modern Meddah" mıdır?" sorusu üzerinden konunun değerlendirmesini yapıyor. Cem Yılmaz'ı "Meddahlık yapmayan meddah" olarak tanımlayan Cankara, stand-up gösterilerinin, taklit, diyalog, dil ustalığı, abartı ve yabancılaştırma gibi bazı unsurları ve tekniği bakımından geleneksel meddaha benzetmekle beraber, yabancılaştırmanın ve komiğin niteliği bakımından birbirlerinden ayrıldığını ifade etmektedir.

En temel farklılığın stand-up gösterilerinin bireye dayalı olması olduğunu belirten Cankara, diğer farklılıkları şu şekilde sıralıyor;

- Saldırgan espri anlayışı ve alaya başvurması,
- Hikâyesinin olmaması, kendisine "ben" seyircisine "sen" diye hitap etmesi,
- Kendi kişisel görüşünü ifade etmesi,

- Klasik bir hikayeyi başından sonuna kadar anlatmadığı için, taklidini yaptığı karakterleri uzun uzun sahnede tutmaması,
- Seyirciden aldığı tepkiyle yeni bir şey anlatmaya başlaması,
- Tepkilerini beğenmediği seyircisiyle dalga geçmesi,

Cem Yılmaz'ın gösterileri üzerinden, modern ve saldırgan esprinin somutluk kazandığı bu tarz gösterileri değerlendiren Cankara, stand-up gösterilerinin tek kişilik oyunlar ile meddahlık geleneğinin özgün bir bileşimi olduğunu belirtmektedir (2006: 100-116).

Koray Karaca'nın sahnede yazılı metni olan ve içerisinde kıssadan hisse barındıran Nadir'in hikayesini seyircisine büyük bir ustalıkla anlattığı "Eyvah Nadir" oyununun, gerek tek kişilik modern tiyatro oyunlarından, gerekse stand-up tarzı gösterilerden farklı olduğunu belirtmek gerekir.

Oyunun sahneye uyarlanmasında zaman konusunda bir değişiklik yapılmamıştır. Çünkü oyunun orijinal metninde zamansız bir hikâye ve her çağda karşılaşılabilecek tiplemelere yer verilmiştir. Oyunun başlamadan önce sahnede "Ustalara Saygı" adı altında geçmişten günümüze kadar meddahlık yapan usta sanatçıların fotoğraflarının geçiş yaptığı slayt gösterisi yapılarak gelen izleyicilere izleyecekleri oyunun modern bir meddah gösterisi olduğu ön bilgisi verilmektedir. Oyun geleneksel meddah hikâyesinin sahneye uyarlanması olmakla beraber, gerek kostüm gerekse teknoloji unsurlarının kullanılması gibi bir takım eklemeler yapılarak yeni bir söylemle sahnelenmektedir.

Özdemir Nutku meddahlığın çağdaş değerlendirmesinin nasıl yapılacağına vurgu yaparken, meddahlığın müzelik durumuyla bu güne aktarmanın işlevsiz ve yanlış bir çaba olacağını belirtmektedir. Bu bilgiler, ancak çağdaş dünya görüşünün ve uygarlık aşamasının ışığında değerlendirildikleri takdirde, çağdaş Türk meddahlığı da doğabilir. Bunun için de herşeyden önce içerik ve bu içeriğin doğurduğu biçim üzerinde durmak gerekir (1997: 147).

Meddahlık geleneği ve meddahlıkla ilgili araştırma yapan uzmanlar meddah gösterilerinde hikâye anlatımının önemini vurgulamaktadırlar. Meddah hikâyeleri meddahlar tarafından anlatılan hikâye grubunda değerlendirilmektedir. Meddahlar anlattığı hikâyeler ile bir anlatıcı durumundadır. Anlattığı hikâye veya hikâyeler başlangıcından sonuna kadar bir olayı hikâye eder. Kahramanları, zamanı, mekânı ile meddah hikâyeleri kendine özgü karakteristik özellikler gösterir (Arıoğlu 2011: 62)

İçinde kıssa barındıran bir meddah hikâyesi olan "Eyvah Nadir" oyununu sahneleyen Koray Karaca kendine özgü yorumuyla hikâyesini anlatırken, Nadir'in hayatında var olan 34 ayrı karakteri de büyük bir başarı ile canlandırmaktadır.

Meddahlıkla ilgilenen genç kuşak sanatçılarının hikâye anlatımına önem vermeden sadece taklitle yetindiklerini belirten Özdemir Nutku, bu duruma son meddahların hikâye anlatmayıp taklitle yetinmelerinin neden olduğunu ifade etmektedir;

> Oysa taklit yapmak, hikâye anlatmaktan çok daha kolay ve basit bir olaydır. Bizim genç kuşak sanatçılarımızın da bu açıdan kolaya kaçtıkları düşüncesindeyiz. Hikâye anlatımı, hikâye yazarlığı kadar zor, başlı başına bir sanattır. Çağdaş meddah olmak isteyenlerin taklitleri bırakıp hikâye anlatımına yönelmeleri gerekir. Taklitler nasıl olsa hikâye içinde yine karşımıza çıkacaktır (1997: 147).

Nutku, hikâye anlatmanın meddahlık geleneğinin vazgeçilmez bir unsuru olduğunu ayrıca şu sözlerle de dile getirmektedir;

> Yüzyılımızın ikinci yarısında daha çok taklitleri kapsayan meddahlık denemesi yapan genç sanatçılarımız vardır. Ancak bunlar, hikâye anlatma sanatının zorluğuna girmeyen, yalnızca çeşitli tipleri günlük olayları kısa skeçler olarak getiren kişilerdir. Bu sanatçılar arasında, Münir Özkul, Erol Günaydın, Yılmaz Gruda, Metin Akpınar, Gazenfer Özcan, Ahmet Gülhan ve Zeki Alasya gibi kişiler vardır. Ancak kendi alanlarında usta olan bu sanatçılara tam anlamıyla meddah demek güçtür." vurgusunu yaptıktan sonra Erol Toy'un Meddah oyununu çağdaş Türk meddahının günümüzdeki tek örneği olduğuna değinmektedir. Bir de, yazılı metne dayanarak hem anlatan, hem oynayan bir sanatçı üzerinde durmak gerekir. Erol Toy'un yazmış olduğu Meddah adlı oyunda Erdoğan Akduman, iki saat süreyle hem anlatmış, hem oynamıştır. Bu üslup Aşki'nin meddahlık

> tekniğini anımsatır, çünkü o da çeşitli tipleri konuştururken, ayağa kalkıp bunları canlandırdı. Erol Toy'un yazar olarak, Erdoğan Akduman'ın da oyuncu olarak gösterdiği bu çaba, çağdaş meddahlık açısından ilginç sayılabilir. Ancak, meddahlık daha çok anlatım tekniğindeki ustalıkla oyunculuk aşamasını getiren bir sanat türüdür. Her şeye karşın, böyle bir çabanın sürdürülmesinde yarar vardır. Ama ne yazık ki, bu deneme tek olarak kalmış, çağdaş Türk meddahı henüz var edilememiştir (1997-S-43).

Geleneksel meddah gösterilerinden farklı olarak "Eyvah Nadir" oyununda dekor ve aksesuar kullanılmaktadır. Oyuncu Koray Karaca kendisi ile yapılan görüşmede, bu durumun tamamen görsellik açısından oyuna dahil edildiğini belirtmiştir. Sanatçı "Eyvah Nadir oyununu geleneksel bir meddah gösterisinden ayıran en önemli ayrıntı oyunda kostüm kullanılması ve teknolojiden yararlanılması. Bu konu hakkında söylemek istediğiniz şeyler nelerdir?" sorumuza şu cevabı vermiştir;

> Biz oyunda geleneksel meddah oyunlarından farklı olarak sinevizyon gösterisi ve birtakım aksesuarlar kullanıyoruz. Bu eklemeleri yaparken biraz endişelendim açıkçası, çünkü geleneksel meddah kostüm ve aksesuar bulundurmaz, ancak "mış" gibi yapar. Örneğin; meddah elinde tespih bulundurmaz ama hareketleriyle o kişinin tespih çektiğini anlatır izleyiciye. Her zaman söylediğim bir şey var "Oyuncu oynar, meddah iki kere oynar. O bakımdan bu noktada biraz gelenekselden yana olan hocalarımızın tepkisini çeker miyiz diye düşündüm açıkçası. Meddahın kırmızı çizgileri vardır; hani bir sandalye bir peşkirle çıkar ve hiçbir başka aksesuara gerek duymadan oyununu oynar. Ama yüzyıllar öncesinin sanatını günümüzde sahneye koyarken mutlaka çağa uygun olarak ufak tefek değişiklikler yapılması da gerekliydi diye düşünüyorum. Bu konuda seyircilerimizden gelen olumlu tepkiler de doğru yolda olduğumuzu gösteriyor. Gelen izleyicilerin oyunumuzu 'Çağdaş Meddah Gösterisi' olarak ifade etmeleri de bunun bir sonucu sanırım (EK-C).

Sahne üzerinde çerçeve tiyatro oyunlarından gelen bir alışkanlıkla birkaç parça dekor bulunmakla beraber, dekorun oyuna herhangi bir katkısı olmadığından, dekor kullanmadan da oyunun içeriğinden hiçbir şey kaybetmeden sahnelenmesi mümkündür. Yani "Eyvah Nadir" oyununun, herhangi bir sahneye ihtiyaç duymaksızın bir meydanda ya da herhangi bir mekânda da çok rahatlıkla dekorsuz ve aksesuarsız oynanabilecek bir oyun olduğunu vurgulamak gerekir.

Yine yapılan görüşmede Koray Karaca "Eyvah Nadir" oyununu teknik bir hazırlık olmaksızın, geleneksel meddah gösterilerindeki gibi herhangi bir mekâna, örneğin bir kahvehaneye, girip oynamanız mümkün mü? Sorusuna da şöyle cevap vermiştir;

> Bu oyunu hiçbir aksesuar kullanmadan, bir mendil ve bir bastonla her yerde çok rahatlıkla oynayabilirim. Hatta onlar da olmadan aksesuarsız da hikâyemi anlatabilirim. Şöyle söyleyebilirim, bir semtten başka bir semte giden belediye otobüsünün içinde dahi hikâyemi anlatıp oyunumu oynayabilirim. Bu her mekân için geçerli; yani bir köy meydanı, bir kahvehane gibi aklınıza gelebilecek her yerde oyunumu rahatlıkla oynarım. Oyunu Devlet Tiyatrosu'nda ve çerçeve sahnede oynadığımız için biraz daha görselleştirmek, renklendirmek ve günümüze uydurmak adına teknolojiden ve aksesuarlardan faydalandık (EK-C).

Günümüzde tiyatro oyunlarının geniş kitlelere ulaştırılmasında yaşanan sıkıntıların başında, gerek dekor ve aksesuarların taşınması gerekse gösteri yapılmak istenen yerlerdeki sahne ve salon sıkıntıları gelmektedir. "Eyvah Nadir" oyununun herhangi bir mekânda veya küçük bir alan içerisinde, dekor ve aksesuara ihtiyaç duymadan rahatlıkla icra edilebilir olması, hem tiyatro sanatının daha geniş kitlelere ulaştırılması, hem de geleneğin tanıtılması açılarından son derece önemlidir.

Özdemir Nutku da "Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri" kitabında meddahlığın ekonomik yönüne de şu sözlerle dikkat çekmektedir;

> Meddahlığın, bugün için önem taşıyan bir başka yanı da ekonomiktir. Dekorsuz, aksesuarsız, hiçbir yardımcı teknik araç gerektirmeyen meddah, tek başına olduğundan bir yerden bir yere rahatça gitmesi, her çeşit yerde sanatını göstermesi ve her türlü turneye kolayca çıkabilmesi açısından anaparaya ihtiyacı yoktur. Onun bu gezici niteliği, bir açıdan onun sanatını her yere, her çevreye ve büyük bir dinleyici ve seyirci yığınına yayması açısından çok önemlidir (1997: 146).

Oyunun başından sonuna kadar anlattığı hikâyenin zamansız oluşu, gerek hikâye içerisinde geçen tiplemelerin hikâyeye ustaca yerleştirilmesi, gerekse oyuncunun üstün taklit yeteneği ile son derece başarılı bir gösteri sergilemektedir.

Oyun afişinde “Eyvah Nadir” oyununun bir meddah gösterisi olduğunun yazmaması nedeniyle gelen izleyiciler ilk başta meddah gösterisi izleyeceklerini bilmeden geliyor olsalar dahi salona girdikleri anda edindikleri oyun kitapçığında yer alan bilgileri okuduktan sonra oyunun bir meddah gösterisi olduğunu bilerek oyuna girmektedirler. Bu durum, özellikle genç kuşak izleyicilere meddahlık geleneğinin tanıtılması açısından oldukça önemlidir.

3.2. Eyvah Nadir Oyunu Değerlendirme Anket Çalışması

3.2.1. Anket Çalışmasının Yöntemi

Çalışmada, sosyal ağ sitesi Facebook üzerinde Ankara tiyatro izleyicilerinin bir araya gelerek oyunlar hakkında görüş ve yorumlarını paylaştıkları “Ankara Devlet Tiyatrosu Müdavimleri” adlı sosyal medya grubu üzerinden çevrimiçi anket yöntemi uygulanmıştır. Anket 19-29 Aralık 2018 tarihleri arasında on gün süresince erişime açık bırakılmış ve bu süre boyunca ankete 102 kişi katılım sağlamıştır.

Çalışmamızda, internet imkânları kullanılarak kısa zamanda çok kişiye ulaşma imkânı sağlayan veri toplama yöntemi olması sebebiyle çevrimiçi anket yöntemi tercih edilmiştir. Anketimize katılım sağlayan izleyicilere görüşlerini daha rahat bildirmeleri adına kimlik bilgilerine dair herhangi bir soru yöneltilmemiştir. Bu nedenle, oyunun değerlendirilmesi bölümlerinde ankete katılanların görüşleri verilmekle beraber, katılımcıların kimliğine dair bir referans gösterilememiştir.

3.2.2. Demografik Özellikler

Anketin 1. Sorusunda katılımcıların yaşı sorulmuş ve soruya 100 kişi cevap vermiştir. Araştırmamıza katılım sağlayan izleyicilerin yaş faktörüne göre yüzdeleri aşağıda yer almaktadır. (Şekil – 1)

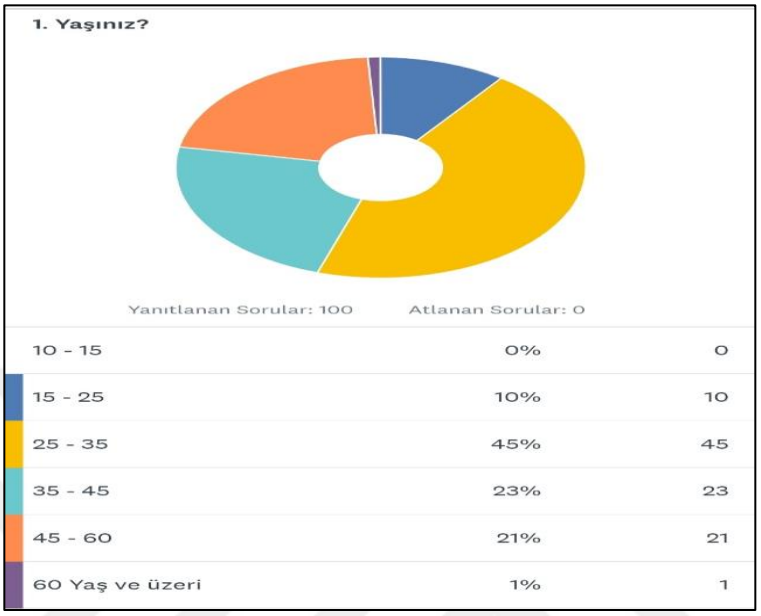

Şekil 1: Ankete Katılan İzleyicilerin Yaş Dağılımı

Ankete katılan izleyicilerin %45'i 25-35, %23'ü 35-45, %21'i 45-60, %10'u 15-25 ve %1'i 60 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Değerlendirme anketinin internet üzerinden sosyal medya sitesinde yayınlanması nedeniyle ankete katılım oranlarının oyunu izleyenlerin yaş aralığından ziyade internet kullanım oranları ile açıklanması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" istatistik çalışmalarından birisi olan "2004-2018 Yılları Arası Son Üç Ay İçinde Bireylerin Yaş Grubuna ve Cinsiyetine Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları" araştırma sonuçlarına göre de internet kullanıcıların büyük çoğunluğunun 16-35 yaş grubundaki kişilerden oluştuğu, en az kullanım oranlarının ise 65-74 yaş aralığında ki kişilerden oluştuğu görülmektedir
(http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 2019).

Ankete katılan kişilerin öğrenim durumlarına göre dağılımı aşağıda ki gibidir. (Şekil 2)

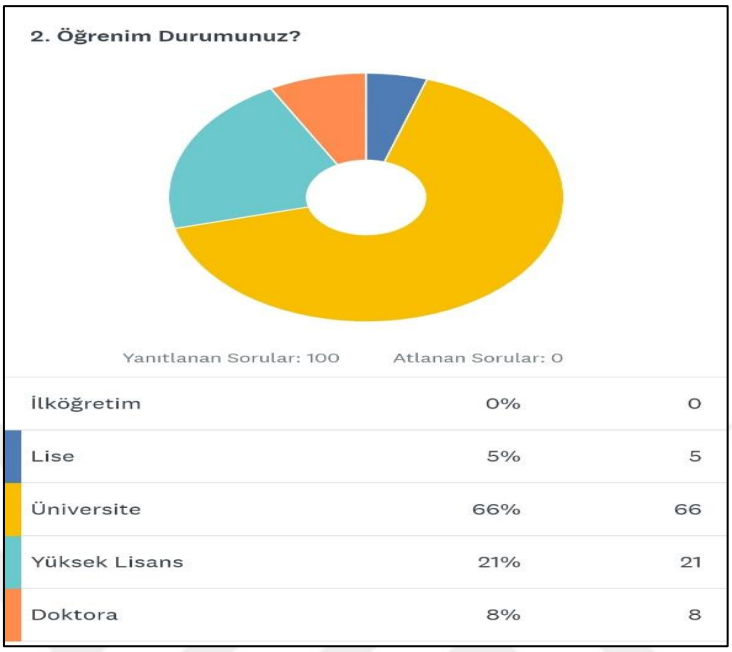

Şekil 2: Ankete Katılan İzleyicilerin Öğrenim Durumu

Araştırmaya katılım gösteren izleyicilerin %66'sı üniversite, %21'i yüksek lisans, %8'i doktora ve %5'i lise mezunudur. Yine TÜİK verilerine göre de internet kullanıcılarının %97,7'sini üniversite, yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören kişilerin oluşturduğu görülmektedir.

Cinsiyet açısından bakıldığında ankete katılım gösterenlerin %64'ü kadın %36'sı ise erkektir. (Şekil 3)

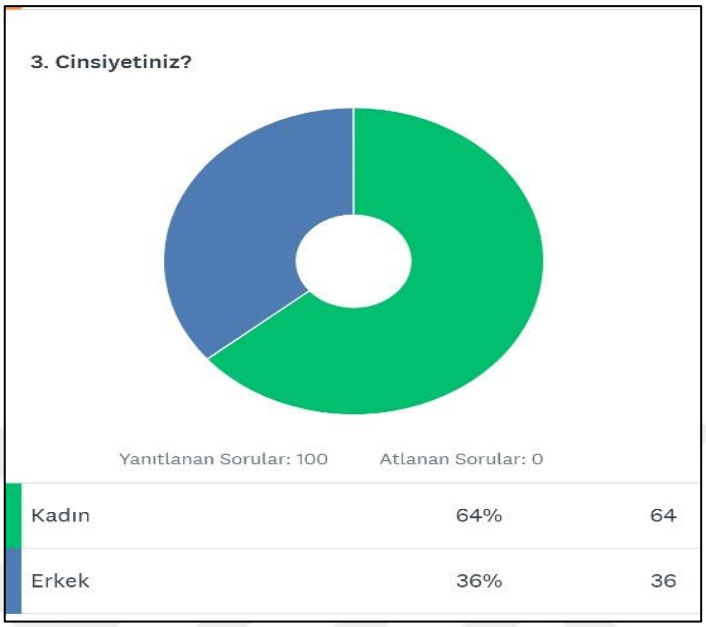

Şekil 3: Ankete Katılan İzleyicilerin Cinsiyet Dağılımı

3.2.3. İzleyicilerin Oyunu Tercih Etme Nedenleri İle İlgili Değerlendirmeler

Demografik sorular haricinde katılımcılara oyunla ilgili görüşlerine ulaşabilmek için bir takım açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Anketin 4. sorusunda katılımcılara "Eyvah Nadir oyununu tercih etme nedeniniz nedir?" sorusunu sorduğumuzda katılımcıların büyük çoğunluğu tiyatro sevgisi ve özellikle Devlet Tiyatroları oyunlarını sevmeleri nedeniyle oyunu izlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan 28 kişi sadece tiyatro sevgisi, 23 kişi oyuna yapılan güzel ve olumlu yorumlar, 16 kişi yakın çevrelerinden aldıkları tavsiyeler, 9 kişi komedi oyunu olması nedeniyle, 8 kişi sadece merak ettiği için ve 5 kişi de tesadüfen oyunu izlediğini belirtmişlerdir. Bunların dışında aldığımız bazı cevaplar ise şunlardır;

"Tek kişinin birçok farklı karakteri sahnede oynaması ilgimi çektiği için."

"Okuduğum güzel yorumlar ve meddahlık geleneğini yansıtan bir oyun olduğu için ilgimi çekti."

“Meddahlığı seviyorum ve duyduğum güzel yorumlardan dolayı oyunu izlemeyi tercih ettim.”
“Meddahlık olduğu için, oyuncusunu ve hikâyeyi başarılı bulduğum için izledim.”
“Konusu ve oyuncusu nedeniyle izledim.”

“Tek kişilik ama çok kalabalık ve çok başarılı bir performans, her şey tam kararında, reji de oyunculuk gibi harika, eğlendiren, hüzünlendiren, duygudan duyguya geçiren bir oyun. Aklımda kalacaklardan yani.”

“Oyun hakkında daha önce izleyenlerden olumlu yorumlar almam ve tek kişilik bir performans olması.”

“Yakın tarihi anlatabileceğini düşündüğüm için.”

“Uzun zamandır tek kişilik bir oyun izlememiştim.”

“Meddah olması ve her insanın kendinden bir şeyler bulması. Geçtiğimiz sezon dört kez izledim, izlettirdim.”

“Geleneksel Türk tiyatrosuna merak duymam.”

“Sezonun en keyifli oyunu olması.”

“Meddah olması.”

“Koray Karaca'nın bulunması ve oyun hakkında duyduğum ve okuduğum olumlu yorumlar.”
“Modern meddahlık örneği olduğu için.”

“Tek kişilik bir oyun olması ve geleneksel Türk tiyatrosundan izler taşıması bana ilginç geldi. Oyunun uyarlaması ve sergilenmesi ile ilgili merak duyduğumdan bu oyunu tercih ettim.”

“Konusu ve oyuncusu başlıca tercih etme nedenlerim. Bunun dışında da sezon boyunca oyunların tamamını izlerim zaten.”

“Eğlenceli ve çok dinamik bir oyun olduğu için tekrar tekrar seyredebilirim.”

“Geleneksel tiyatro kültürünü yeniden hatırlatması.”

“Tek kişilik bir oyunun nasıl olacağını görmek istemiştim ve gayet başarılı olunabileceğini görmüş oldum.”

“modern meddah oyunu izlemek istediğim ve oyunun başarısını duyduğum için.”

“Meddah geleneğini en iyi şekilde yansıtması ve devlet tiyatrosunun en güzel oyunlarından olması.”

3.2.4. Meddahlık Geleneğinin Bilinirliğinin Araştırılması

Anketin 5. sorusuna katılımcılardan 99 kişi cevap vermiştir. Katılımcılara yöneltilen “Geleneksel tiyatro türlerinden meddahlık geleneği konusunda bilginiz var mı?” sorusuna katılımcıların %55,56’sı var, %40,4’ü az var ve %4.04’ü ise yok diye cevap vermiştir (Şekil 4).

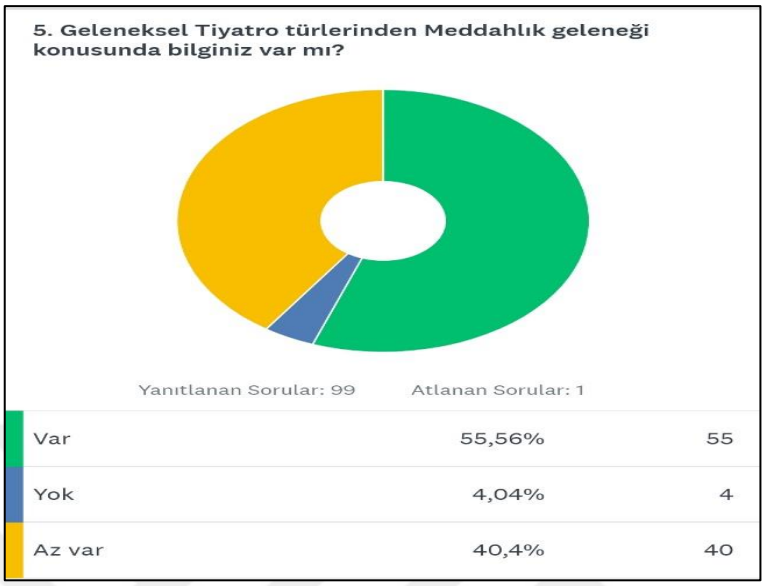

Şekil 4: Geleneksel tiyatro türlerinden meddahlık geleneği konusunda bilginiz varmı?

3.2.5. Oyunun Meddahlık Geleneği Hakkında Bilgi Sağlayıcı Olup Olmadığının Araştırılması

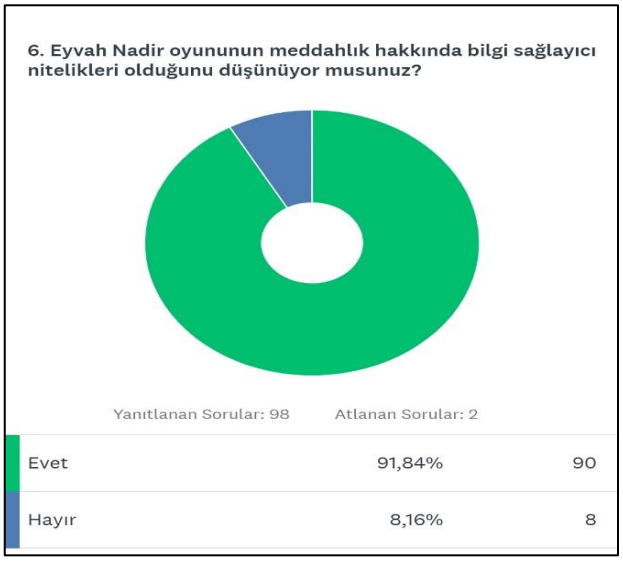

Şekil 5: Eyvah Nadir oyununun meddahlık hakkında bilgi sağlayıcı nitelikleri olduğunu düşünüyor musunuz?

Anketin 6. sorusunda "Eyvah Nadir oyununun meddahlık hakkında bilgi sağlayıcı nitelikleri olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların 98' i cevap vermiş bunların %91,84'ü evet, %8,16'sı hayır seçeneğini işaretlemişlerdir (Şekil 5).

3.2.6. "Eyvah Nadir" Oyununun Tek kişilik Tiyatro Oyunlarıyla Mukayesesi

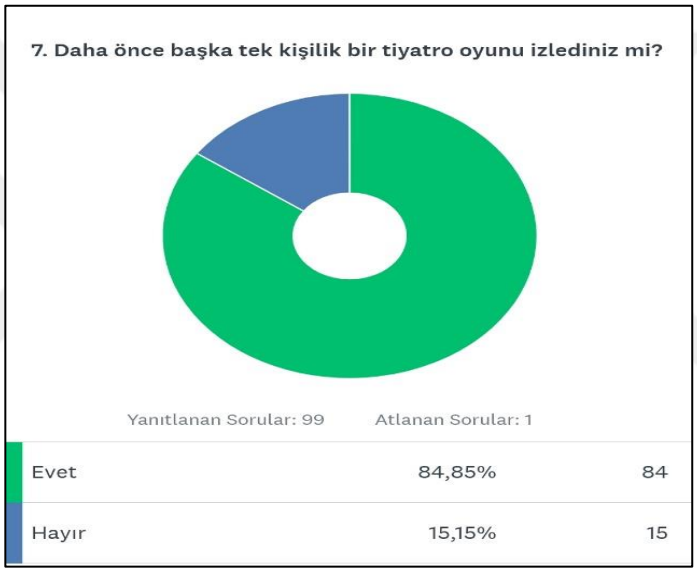

Şekil 6: Daha önce başka tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediniz mi?

Anketin 7. sorusunda katılımcılara "Daha önce başka tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediniz mi? diye sorulmuş, sonrasında ise açık uçlu 8. soruda " 'Eyvah Nadir' oyunu haricinde tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediyseniz aralarında fark var mıydı? Neler?" sorusuyla izleyicilerin konu hakkındaki görüşleri alınmıştır. 7. soruya katılımcıların %84,85'i evet, %15,15'i ise hayır olarak cevap vermiştir (Şekil 6). Soruya "evet" cevabını veren katılımcılardan 8. soruya cevap veren izleyicilerin neredeyse tamamına yakını, tek kişilik tiyatro oyunlarında oyuncunun bir tek karakteri oynadığını, "Eyvah Nadir" oyununda ise oyuncunun yapılan tipleme ve taklitlerle onlarca karakteri canlandırmasının aradaki en büyük farklılık olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca yine katılımcıların büyük çoğunluğu oyunun interaktif oluşunu yani oyuncunun hikâyeyi anlatırken seyircilerle diyalog kurmasını izledikleri diğer tek kişilik oyunlardan ayırdığını belirtmişlerdir. Oyunu izleyenlerin büyük bir çoğunluğu da bu oyunun bir meddah gösterisi olduğunu diğer tek kişilik oyunların modern tiyatro oyunu olduğunun altını çizmişlerdir. Soruya cevap veren izleyicilerden bazılarının cevapları şu şekildedir;

"İzlediğim diğer tek kişilik oyunlar meddah geleneğini yansıtma kaygısı taşımıyordu. Bazıları son derece eski oyunların uyarlamaları (Bir Delinin Hatıra Defteri vb.), bazıları ise klasikleşmiş (Ferhangi Şeyler) oyunlardı."
"Karşılaştırma yapamıyorum çünkü benim izlediğim tek kişilik oyunlar dram türündeydi."

"Diğer oyunlarda oyuncu tek karakteri canlandırıyordu. 'Eyvah Nadir'de ise belki 50 karakter."

" 'Eyvah Nadir' oyununda oyuncunun yanında seyirciler yani bizler de sahne de gibiydik. Özellikle benim oyuna gittiğim gün seyirciler arasında Devlet Tiyatrosundan emekli bir beyefendi de seyirciler arasındaydı. Sahne ne taraftaydı bir an unutmuştum. Çok keyifliydi."

"Bir kişinin 30 farklı karakteri ses olarak tek başına canlandırması"

"Evet vardı. Diğerleri de seyirciyi oyuna dahil ediyordu ancak direkt olarak diyalog yoktu. 'Eyvah Nadir' oyununda direkt diyalog vardı. Seyirci oyuncu haline geldi ve tam anlamıyla interaktif bir oyuna dönüştü."

"Hamlet, Meraklısı İçin Öylesine Bir Hikâye, Kontrabas, Korkuyu Beklerken vs. Eyvah Nadir'i diğerlerinden ayıran fark oyuncunun bir nesne aracılığıyla karaktere girmesi ve 7-8 karakteri mükemmel biçimde yansıtmasıydı."

"Çok izledim, Eyvah Nadir oyuncusunun enerjisiyle coşan bir oyun."

“Kontrabas’ı izledim. Hüzzam’ı izledim. Meddahlık geleneğinin kesinlikle en son versiyonu diyebiliriz. Saniyede kıyafet değiştirmesi hemen farklı kişiden farklı kişiye geçiş yapması süperdi.”

“Daha önce tek kişilik iki oyun izledim. Her ikisi de meddahlık geleneğini yansıtmıyordu. Daha çok modern tiyatroya örnekti denebilir. Kurgu, sahneyi kullanım, dekor, ışık v.b. gibi açılardan birçok farklar vardı.”

“1-Bir karakter üzerine kuruludur. Eyvah Nadir çoklu karakter-tipleme 2-Olay örgüsü 3-Sahnelenme teknikleri 4- Aksesuar-ışık-dekor 5-Öykü v.b.”
“Eyvah nadir daha hareketli sürekli farklı kostüm ve metinlerle akan bir oyun farklı karakterler anlatılıyor diğer tek kişilik oyunlarda metin sabit bir konu anlatılarak devam ediyordu.”

“Tek kişinin bu kadar farklı karakteri canlandırdığı başka bir oyun izlememiştim. Seyirciyle diyalog kurması, oyuncunun enerjisi çok güzeldi.”

“Evet, bence ‘Eyvah Nadir’ daha interaktif daha sempatik bir oyundu, bence meddahlık konusunda bir kaç adım önde”

“Daha önce izlediğim oyunun içinde bu kadar çok karakteri aynı anda sergileme durumu yoktu.”

“ ‘Eyvah Nadir’in izlediğim diğer tek kişilik oyunlardan farkı; farklı farklı hikâyelerde pek çok karaktere hayat veriyor olması. Rolden role, hikâyeden hikâyeye, sevinçten hüzne, göz yaşından kahkahaya...”

“Oyuncu çok farklı rolleri, cinsiyet ve tipleri adeta o role bürünerek canlandırdı.”
“Tabi ki vardı. Bu oyun modern meddahı anlatıyordu.”

“Hem vardı hem de yoktu. Bu oyunda oyuncu hem rolüyle vardı hem de kendisi ile. Seyirci ile ‘kendisi olarak’ iletişim kurdu. Meddah olarak da hikâyeyi bize aktarmış oldu ayrıca oyunun en sonunda olaylardan çıkarım yaptı, öğretici bir hoca olarak da görebiliriz kendisini.”

“Hatırladığım kadarıyla tek kişilik oyun olarak; Tehlikeli Oyunlar (Erdem ŞENOCAK), Bir Delinin Hatıra Defteri (Erdal BEŞİKÇİOĞLU) ve Leyla Lena ve Diğerleri (Filiz DEMİRALP) seyrettim. Genelde tek kişilik tiyatro gösterisi olarak izlediğim oyunlar kitaptan uyarlama ve meddahlık geleneği ile alakası olmayan oyunlar olduğu için, doğru bir karşılaştırma yapmam mümkün olmaz.”

“Vardı, bu oyun ‘modern meddah’ diye tanımlanıyor. Göstermeci bir oyun. Başka izlediğim oyunların kimisi gerçekçi kimisi açık biçim ama taklit yok içinde.”
“Tek karakter canlandırmaları, seyirciyle diyalog.”

“Bu kadar çok değişik karakter canlandıran ve eğlendirenini izlememiştim. Koray Karaca’nın oyunculuğu, sahne enerjisi ve yeteneği inanılmazdı.”

“Tek kişilik oyunlar genelde bir hikâye üzerine kurulur ve oyuncu onu kendi gözünden anlatır. Eyvah Nadir etkileşimli olması yönünden farklıydı.”

“Daha önce meddahlık ve orta oyunu izleri taşımayan olağan kurgulu tek kişilik oyunlar izledim.”

“Çok izledim. ‘Eyvah Nadir’ modern meddahlıkla birlikte sanırım 20’den fazla karaktere bürünüyor.”

“Var. ‘Eyvah Nadir’ bana daha sıcak daha samimi bir ortam ve daha eğlenceli bir oyun sundu, artı olarak rolden role girmesi diğer izlediklerime göre daha başarılıydı.”

“Sadece bir anlatım vardı diğerlerinde. ‘Eyvah Nadir’ oyununda ise şiveleriyle, karakterleriyle o kişileri hikâyeleriyle birlikte oyuncunun canlandırmasıyla tanımış olduk.”

“ ‘Eyvah Nadir’de oyuncu Koray Karaca çeşitli tiplemelere bürünürken daha önce izlemiş olduğum tek kişilik oyun olan "Meraklısı İçin Öyle Bir Hikâye" isimli oyunda oyuncu sadece Sait Faik'i oynuyordu. Bu yönüyle de Eyvah Nadir'in tek kişilik bir tiyatro oyunu değil de meddahlık geleneğinin bir örneği olduğunu rahatlıkla dile getirebiliriz.”

“ ‘Eyvah Nadir’ geleneksel tiyatro içerisinde bir meddah oyunu, diğerleri çağdaş tiyatro içerisinde oyunlardı.”

3.2.7. Oyunun Meddahlık Geleneğine Katkılarının Araştırılması

Anketin 9. Sorusunda “Size göre ‘Eyvah Nadir’ oyunu meddahlık geleneğinin tanıtılmasına katkı sağlıyor mu? Sorusuna katılımcılardan 96 kişi cevap vermiş ve 91 kişi katkı sağladığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları devamında açıklama olarak;
“Evet sağlıyor. İlk defa böyle bir oyun izledim ve sadece lise sıralarında kitaplardan gördüğüm meddahlığın ne demek olduğunu şimdi daha iyi anlayabiliyorum.”

“Evet sağlıyor. Kızımla ve oğlumla gittim ve onlar daha önce hiç meddahlık ile ilgili bir şey izlememişlerdi.”

“Belki de unutulmaya yüz tutmuş bir kültürü günümüz anlayışıyla harmanlayarak geleneği tekrar ortaya çıkarıyor.”

“Kesinlikle sağlıyor. Meddahlığın son versiyonu son örneği diyebiliriz.”

“Katkı sağlıyor ancak oyundan sonra meddahlıkla ilgili bir şeyler araştırma ihtiyacı da hissetmedim.”

“Evet. Çünkü bu oyunla öğrendim.”

“Elbette. Yeni nesil meddahlığın ne olduğunu, nasıl olduğunu çok rahat bir şekilde öğrenebilir. Büyüklerimiz de özlediklerim meddahlıkla yeniden buluşuyor.”

“Modern bir örnek olması ile birlikte geleneksel meddah anlatısından önemli izler taşıması nedeniyle evet, ama tamamen değil.”

“Evet. Bunda oyuncunun payının da büyük olduğunu düşünüyorum.”

“Evet, ilk defa bir meddah oyunu izledim ve bu türde oyunları Devlet Tiyatroları’nda daha sık görmek isterim.”

“Meddahlığın modernleşmiş hali gibi.”

“Taklitlerle öykü anlatımı, monologlar, seyirci ile diyaloglar, tek kişi ile performans açısından katkı sağlıyor.”
“Fazlasıyla katkı sağlıyor. Birlikte gittiğimiz öğrencilerim ‘Eyvah Nadir’ sayesinde meddahlıkla tanıştılar ve araştırmaya başladılar. Diğer bir çok seyircinin de bu olayı yaşadığına eminim.”

“Evet katkı sağlıyor meddahlığın günümüze uyarlaması.”

3.2.8. Geleneksel Tiyatro Örneklerinin Çoğaltılması Değerlendirilmesi

Anketimizin son sorusunda katılımcılara, “Geleneksel tiyatro (meddahlık) gösterilerinin çoğaltılmasını ister misiniz?” sorusu sorulmuş ve soruya katılımcılardan 97 kişi cevap

vermiştir. Katılımcılardan 4 kişi olumsuz 93 kişi kesinlikle geleneksel tiyatro ve meddah gösterilerinin en azından yılda bir iki tane sahnelenmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Yapılan değerlendirmelerden bazıları;

“Evet isterim. Böyle güzel oyunların kültürümüzü şimdi de yaşatıyor olması çok güzel bir durum. Tabi ki hepsinin yanı sıra oynayan kişinin oyunculuğu da bu düşüncemde ki en büyük etken.”

“Bence tüm geleneksel bizim olan gösteriler desteklenip oynanmalı.”

“İsterim hele ki böyle yetenekli insanlarla yaygınlaşması daha da güzel olur.”

“Çok isterim. Meddahlık stand-up gösterisine dönüşmemeli. Öğretici yanı da unutulmamalı.”

“Evet isterim. Kültürümüzü çocuklarımız da öğrensin.”

“Kesinlikle isterim. Çok büyük emek, ezber özveri gerektiriyor bu da son dönem oyunculardaki zaten mevcut yolları açık olsun.”

“Kaliteli doğru biçimde, doğru insanlarla, doğru gösterimler olursa evet.”

“Devlet Tiyatroları böyle bir destek veriyorsa güzel olur.”
“Meddahlık çok büyük bir birikimin ve yeteneğin sonucu ortaya çıkabilir ama bilinçli olarak 'Ben meddah gösterisi yapacağım' tavrıyla bir sonuç elde edilemez. Yapabilecek insanların yapmasını elbette isterim.”

“Elbette. Çünkü meddahlık, Türk tiyatro geleneğine aittir ve Türk kültürüne dair olguları ve olayları daha doğrudan anlatmayı sağlayacaktır. Yani meddahlık, Türk tiyatrosu için bir ana dil niteliği taşır denebilir.”

“Eski ile yeni, geçmiş ile şimdi harmanlanarak, gelişerek çoğalabilir elbette.”

“İki kez oyuna gittim ve sezon boyunca olsa hep giderim. Eğlenceye ne kadar aç olduğumuzu hissettim ve gülmek gerçekten çok iyi geldi. Daha fazla olmasını isterim.”

“Evet. Eyvah Nadir modern meddahlığa verilebilecek en güzel örnek! Tek kelime ile muhteşem!”

“Geleceğe aktarmak adına Olabilir.”

“Oyuncu ve hikâyeler iyi seçildiği surece güzel olabilir. En azından çocuklara yönelik çoğaltılmalı diye düşünüyorum.”

“Elbette. Daha değişik oyunlarla unutulmaya yüz tutmuş bu geleneğimiz yeniden diriltilebilir.”

“ ‘Hak dostum hak diyerek başlayalım söze’ kısmı da dâhil olacaksa evet. Bu tip başlangıçlar hoşuma gidiyor.”

“Evet kesinlikle unutulmuş yada unutulmaya yüz tutmuş hele yeni neslin bihaber olduğu geleneksel tur çoğaltılmalı çok eğlenceli olabilir.”

“Kültürümüzün yaşatılması tanıtılmasına katkı sağlaması için çoğaltılmasını isterim.”

Anketimizde bulunan açık uçlu sorularda katılımcılardan çok az sayıda da olsa olumsuz cevap veren izleyiciler bulunmakla beraber, verilen cevaplarda bu görüşlerine gerekçe gösteren açıklama yazmadıklarından olumsuz görüşlere örnek oluşturabilecek verilere yer verilmemiştir.

Ayrıca, katılımcıların anketimizde belirtmiş oldukları görüş, öneri, değerlendirme ve temennilerin Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü sahneleri için olduğunu belirtmek gerekir. Anketimiz "Ankara Devlet Tiyatrosu Müdavimleri" grubunda yayımlanması nedeniyle sorularımızda ayrıca yer işareti tanımlanmasına gerek görülmemiştir.

Yapılan bu değerlendirmeler sonucunda, seyircinin "Eyvah Nadir" oyununu geleneksel meddahlığın günümüze uyarlanması olarak gördüğünü ifade etmek gerekir. Bizim de düşüncemiz bu yöndedir.

4. SONUÇLAR

Türk tiyatro tarihinde önemli bir değere sahip olan meddahlık geleneğinin, uzun yıllar boyunca sadece sözlü anlatımlar yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılmaları sebebiyle anlatılan ve nakledilen meddah hikâyelerinin yazılı metin olarak günümüze ulaşmaması geleneğin günümüzde varlığını sürdürebilmesi açısından önemli bir güçlük oluşturmaktadır.

Bununla birlikte, sözlü kültür döneminde halkın sadece eğlence ihtiyacını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda haber alma, sosyalleşme gibi pek çok ihtiyacını karşılayan meddahların sosyal ve kültürel yaşantının büyük bir hızla değişime uğradığı günümüzde aynı haliyle varlığını sürdürmesi beklenemez.

Teknolojinin hızla ilerlediği ve kamusal alanların, eğlence ve sosyal etkinlik anlayışının büyük değişime uğradığı çağımızda; kültürel miras unsurlarının canlılıklarını koruyabilmelerini ve günlük yaşamda kültürel karşılıklarını bulabilmelerini sağlamak, onları "yaşatarak korumak" hedefinin temel çıkış noktaları olmalıdır. Bu nedenle, unsurların yaşatılmasında onların geleneksel yapılarının belli kurallarını koruyarak, tedbirli bir şekilde değişime açık tutulması, gerekli yatırımların yapılmasının sağlanması, mirası taşıyacak ve mirasın yaşamasına katkıda bulunacak kişilerden oluşacak hedef kitlelerin tespit ve teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır.

"Eyvah Nadir" oyununa Geleneksel Türk Tiyatrosunun ve meddahlık geleneğinin ana öğelerinden metin-icracı-seyirci üçlemesi yönlerinden baktığımızda, geleneksele en yakın gösteri diyebileceğimiz oyun hakkında ulaştığımız sonuçlar şunlardır;

Günümüzde geleneksel tiyatrodan en fazla yararlanılan tiyatro oyunu olan "Eyvah Nadir" oyununun, geleneksel tiyatroyu batı tarzı tiyatro içinde temsil kabiliyeti taşıyan bir oyun olduğu söylenebilir.

Ayrıca, batı tarzı tiyatro oyunu izlemeye alışkın günümüz tiyatro seyircisinin "Eyvah Nadir" oyununa gösterdiği ilgiden yola çıkarak, bu tarz oyunları tercih etmeleri ve ilgi göstermeleri de izleyicilerin aslında geleneksel yönde taleplerinin olduğunu ve doğru bir şekilde halka arz edilmesi halinde beklenen seyirciyi bulacağını göstermektedir.

Bununla birlikte, "Eyvah Nadir" oyununun ulaşmış olduğu başarıya, oyuncu Koray Karaca'nın enerjisi, izleyicileri ile olan iletişimi ve tip taklitlerinde ki yeteneğinin büyük katkısı olduğunu ve oyununun ulaşmış olduğu başarının metinden ziyade oyuncudan kaynaklandığını ifade etmek gerekir.

Sonuç olarak, genellikle batı tiyatrosu ve modern tiyatro oyunlarına ağırlık veren Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, "Eyvah Nadir" oyunuyla geleneksel tiyatroya kapılarını açık tutması geleceğe dair bize umut vermektedir. Bu örneklerin sayılarının çoğaltılması en büyük dileğimizdir ve görüldüğü üzere seyircinin beklentisi de bu yöndedir.

Bu tespitler ışığında, Somut Olmayan Kültürel Miras unsuru olan meddahlığın daha görünür olması ve farkındalığın sağlanması, Türkiye'nin taraf devlet olarak üzerine düşeni yapması adına şu öneriler teklif edilebilir;

Meddahlığın, Türkiye adına UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras listelerine eklenen en eski unsur olmasına karşın, koruma çalışmaları bakımından diğer unsurlarla kıyaslandığında biraz daha geri kaldığı söylenebilir. Meddahlık geleneğinin köklerine bağlı kalarak sahne oyunu olma yönünde bir değişim ve gelişim göstererek yeniden canlandırılmasının mümkün olabilmesi için aslına uygun halinden beslenmesi, ortaya çıkan yeni kültürel yaratımlara destek olunması ve teşvik edilmesi gerekmektedir.

Böyle bir teşvik ve destek mekanizmasının oluşturulup sağlıklı bir şekilde hayata geçirilebilmesi için Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin Türkiye'deki icracı birimi olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonunda bir koruma eylem planının oluşturulması gerekmektedir. Hiç kuşkusuz Sözleşme'nin ruhu ve temel ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda, koruma eylem planlarının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı kendini ***"yapan, yaptıran ve yapılmasına göz yuman"*** **değil** ***"yapılması için gerekli ortamı hazırlayan, teşvik eden ve mirasın asli unsurları arasındaki gerekli koordinasyonu sağlayan"*** bir pozisyonda konumlandırmaya devam etmelidir. Bu nedenle, koruma eylem planının oluşturulmasında ana inisiyatifin unsurla ilgili çalışmalar yapan akademisyenler, ilgili sivil toplum kuruluşları ve sanatçılarda -bir başka deyişle mirasın asli unsurlarında- olması son derece önemlidir.

Meddahlık geleneği; unsur ne kadar eski ve köklü olursa olsun, miras taşıyıcıları ve yaşatıcıları güçlü olmayan unsurların -UNESCO listelerine kaydettirilseler bile- yaşatılmasının ne derece güç olabildiğinin en açık örneklerinden birisidir. Bu bağlamda, meddahlık geleneğinin yaşatılmasına yönelik koruma eylem planındaki ana eksen miras taşıyıcılarının teşvik edilmesi ve gerekli destek mekanizmalarının oluşturulması olmalıdır.

Teknolojinin hayatın her alanında köklü değişikliklere yol açtığı günümüzde elinde asası ile köy köy dolaşan meddahlara rastlamak mümkün olmadığından meddahlık geleneğinin tanıtılmasına katkı sağlayan ve işini layıkıyla yapan sanatçıların takdir edilmesi oldukça önem taşımaktadır.

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi adından da anlaşılacağı üzere "koruma" odaklı bir sözleşmedir. Bu bağlamda, yapılan yada yapılacak olan çalışmaların geleneğin sürdürülmesine katkı sağlaması açılarından değerlendirilmesi son derece önem arz etmektedir. Yapılan çalışmalarda gelenekselden yararlanarak, yeni yorumlar yapmak, o kavramın anlaşılmasına ve sürdürülmesine katkı sağlıyorsa çalışmanın başarılı olduğundan söz edilebilir.

Bu bağlamda, çalışmanın temelini oluşturan "Eyvah Nadir" oyununun genel bir değerlendirmesi yapılırsa; içerisinde meddahlık geleneğinin olmazsa olmazlarından doğaçlama, icracı-seyirci bütünleşmesi, hazırcevaplık, nüktedanlık, tip taklitleri vb. pek çok unsur barındıran oyun, gösterilen ilgi ve izleyici sayısı açısından büyük başarı göstermektedir. Oyunun sanatçısının kişisel yeteneği, geleneğe olan ilgisi ve seyirciler üzerinde oluşturduğu pozitif etkinin bu başarıya olan katkısını göz ardı etmemek gerekir. İzleyici sayısına bakıldığında bir yılda 17.642 kişi tarafından izlenen oyunun, yapılan anket çalışmasında da görüldüğü üzere, meddahlık geleneğinin özellikle genç kuşaklara tanıtılmasına sunmuş olduğu katkı çok önemlidir.

Son olarak diyebiliriz ki; "Eyvah Nadir" oyunu, taşıdığı nitelikleri ile modern tiyatro içinde geleneksel tiyatronun yapısının ve unsurlarının yaşatılabileceğini kanıtlamıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

And, Metin. Geleneksel Türk Tiyatrosu, Bilgi Yayınevi, Ankara: 1969.

Arıoğlu, İ. Ethem. "Günümüzde Meddahlık" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü:2011

Cankara, Murat. "Cem Yılmaz bir 'Modern Meddah'mıdır?" Gazi Üniversitesi Türk Halk Birimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 5. Ankara 2006.

Düzgün, Dilaver. Geleneksel Türk Tiyatrosu, Osmanlı C.11, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999.

Ekici, Metin. "Geleneksel Kültürü Güncellemek Üzerine Bir Değerlendirme" Milli Folklor, 80. Ankara:2011. ss.33-38

Elçin, Şükrü. Halk Edebiyatı Araştırmaları, C.1-2, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.

Gerçek, Selim Nüzhet. Türk Temaşası. Ahmet Sait Matbaası. İstanbul: 1942.

Gürçayır, Selcan. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Üzerine Eleştirel Bir Okuma". Milli Folklor.92.Ankara:2011 ss.8-10.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gelenekten Geleceğe: Türkiye'de Somut Olmayan Kültürel Miras. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara: 2013.

Nutku, Özdemir. Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri. İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul: 1976.

Oğuz, M. Öcal. “UNESCO ve İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları” Milli Folklor, 78. Ankara:2008. ss.5-11

Oğuz, M. Öcal. Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?, Geleneksel Yayıncılık. Ankara: 2009.

Oral, Ünver. Meddah Kitabı. Kitabevi Yayınları, İstanbul:2003

Tekerek, Nurhan. “Tiyatromuzun Modern Tiyatroyla Kesişmesi Yolunda Gelenekselin Önemi ve Baltacıoğlu’ndan Bir Deneme: Kafa Tamircisi” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1. Isparta: 2005 ss.157-172

Sekmen, Mustafa “Oyuncu Meddah ya da ‘Kendi ve Diğerleri’ Mekanizması” Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 30 : 2010

Shils, Edward. “Gelenek” Doğu Batı, Yıl 7 Sayı:25 Kasım Aralık Ocak 2003-04, s. 101-131.

Şen, H. Emre Geçmişten Günümüze Meddah Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: 2017

UNESCO İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları İlanı Adaylık Dosyaları Hazırlama Kılavuzu,

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu. SOKÜM Geleceği-Türkiye Deneyimi. Ed. Oğuz, M. Öcal, Özünel, Evrim Ö. ve Gülçayır, Selcen, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yayınları. Ankara: 2013.

Elektronik Kaynaklar

http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR-202285/meddahlik.html 2019

http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html 2019

http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR-202285/meddahlik.html 2019

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 2019

http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/basyapit.pdf› 2019

EKLER

EK- A

KAŞİF-İ EYVAH NADİR EFENDİ

YAZAN : Ahmet Metin ÖNEL

(MUHAVERE)
Hak dostum diye başlayalım söze…
Aşk ile selam verip
Merhaba diyelim cümlenize.
Merhaba.
Bir cüretle çıktık meydana
Döndük bir o yana…
Bir bu yana
Söz eyledik dinleyene anlayan
Hikâyemiz var, dilde kiracı
Sevenimiz var, meddah kullarınıza duacı
Hasılı eyleyelim muhabbet
Kimse göstermesin hiddet.

Meddah bendeniz gezer dolanır
Bir hikmet peşinde koşar aranır
Ne ona yaranır, ne buna yaranır..
Dostlar sağolsun hey.. meydan iştedir.
Öykü hayattandır..kıssa düştedir

Meddah bendenize eyle iltifat
Suali dolandır, saklama fakat
Yollarda perişan, kalmadı takat

Dostlar sağolsun hey.. meydan iştedir
Öykü hayattandır..kıssa düştedir.
(Oyun)
Bir suret çıkardık kendimize, altı dokuzluktan
biraz hallice. E, ne demişler.. İnsanoğludur adı,
beğenilmek biraz maksadı.
Değişmedi insanoğlu, yer ve dahi zamanla…
Ben diyeyim cinaslı, sen ister duymadan gel..
ister anla.

Eee.. Üç kişiyiz biliriz birbirimizi.
Eylemeden bir bilmece halimizi,
sergileyelim cümlemizi.
Ne gark olalım anlaşılmazlıklara
Ne gerek duyalım yokluklara.
Cürmümüz kadar iş,
yeni terlemiş bıyığımız kadar söz edelim..
Sefa geldiniz efendim.

Ekmek kuyruğunda mıyız
otobüs durağında mıyız?
Mutfakta tüp mü patladı,
tavlada damat kayınpederi mi hakladı?
Bir koşturu, bir telaş..
Vay gecikme, tez ulaş.
Suratlarda ciddiyet, cümleler asabiyyet..
Ne oluyor efendim!
Dünya o eski dünya, kimse alıp kaçmadı..
Meseleler o eski mesele, kanat takıp uçmadı..
Kargalar eski karga

sülünler eski sülün..
Çekilmez bu bed surat, gülün efendim gülün.
Eğlenmek değil yeni bir buluş..
Ve hakkınız en azından
ödediyseniz kapıda birkaç kuruş!
/müzik../
Sözü uzatmadan Nadir Efendi'yi anlatmak isteriz
size. Eh..Yaşadık desenize. Gevezeden kurtulduk
şimdilik.
Alınmaz meddah kullarınız yapmaz kuruntu..
Derken düşeriz yola..
Götürürüz sizi Nadirata!
Uğurlar ola!

Düşe kalka.. Atla, faytonla, tramvayla..
Dolmuşla, dolmamışla.. Yeni icad olmamışla!
Haydi kalkıyor bir ki..
Kuyrukta önüme geçtin, seni gidi kurnaz tilki!
Şangur şungur el aman..
Hayganış'tan aldığım kristaller gitti..
Beybaba! Yani öyle bir park ettin ki,
pabucumun forsu gitti..
Hanımanne.. İzin ver de paltomu biraz da ben
kullanayım..
Ayol ne hanımannesi canım.. Otuzüçe dün girdim!
Şu rakamı üçle çarpta yuvarlak olsun..
Ay.. Bunu söyleyen allahından bulsun!
Yine trafik tıkalı.. Keşke kazak örseydim..
Otobüsten inince ikibini görseydim!

(takdim..)
Bir büyük kent burası. Koca kara binaları, dar
uzun ve bozuk yollarıyla bir kent-ü ala!
Yüzyıl öncesi gibi hala!
Şurda yedi tepeli İstanbul, bir sekizinci tepe
eklemiş.. Ve lahzada teklemiş!
Kambur üstüne kambur.. duvar üstüne duvar..
Her türlü mikrobik araştırmaya uygun koca bir
laboratuvar..
İnsanları tıkış tıkış arabalarda.. arabalı vapurlarda..
Hepsi ya orda.. ya burda.
Neyse.. Biz onca gevezelikle, geldik geleceğimiz
yere.
Asfaltın gücünün yetmediği, eski arnavut kaldırımla-
rının çamurla başabaş mücadele verdiği, zemini
mekan tutmuş bir mahal.
Şimdi adres gerek işte.
Adres.. Şehit Settar Sokağı.
Adres bulmakta üstüme yoktur. Bir de şuradaki
tabelayı okuduk mu, mesele kalmaz. Ancak okunmuyor
eyvah!
Ne tesadüf! Bak postacı geliyor.. selam veriyor.
Öyleyse yanaşalım yanına. Merhaba postacı merhaba!
-Yahi birader.. Sen Müderris Rıza sokağını bilir misin?
-Hayda.. Soracakken bir adres ben sana,
Sen çıktın baskın. Şu işe bakın!
(Postacı)
Hele kardaş.. Burası hicranlı yerdir.. Aheste
yerdir. Rahvan ve acele yerdir.. Şimdi sen sandın ki
ben sana musikiden söz etmedeyim. Ne sanat

Ez cümle, bir bilmecedir bizim mahal. Sokak adları
haftada bir değişir. Numaralar zaten yoktur.

Aradığını buldum sanırsan, na sana!
Hani burama geldi, dört sefer istifaya gittim,
bizim müdürlüğü bulamadım. Bir kent böyle büyür,
ipin ucu böyle kaçarsa dahası ne olur?
Birgün biz de mevta oluruz, adımızı da bir sokağa
verirler diyeceksin değil mi? Na sana! Aha bu
Müderris Rıza neden gitti? Kalpten gitti. Kendi
gitti adı kaldı yadigar.. Tutup adını bir sokak
girişine astılar.. Tabeladır söktü aldı rüzigar..
peki şimdi adres hani? Adres işte.. Na sana!
Çantada var tonla mektup.. Her birinde cümle
sitem.. selam yazmış yahu herkes.. Diyeceksin
sesini kes.. Na sana!
Bulmuşum bir Marcko Paşa.. Şurda eylerim temaşa..
Demez misin sen çok yaşa.. Bu hayat mı geldik
huşa.. Değil dersen na sana!
… Demeye kalmaz, bir el hareketiyle kapatır
meddah postacının ağzını ve sıyrılır aradan.
Çenebaz yaratmış yaradan!
Sözü uzatmadan bir hissi kelam etmektir maksadımız..
Kaşif?i Eyvah Nadir Efendi'yi anlatmaktır muradımız..
Bu kayguda ben kulunuza dil gücü, size sabır düşmede.
Alınmaz kulunuz yapmaz kuruntu.
Ve düşer yola.. Götürür sizi nadirata.
Kulu kuldan sor demişler ya,
sözü uzatmadan anlatalım size bizim kaşif-i eyvahı.

Her derdin bir çaresi vardır derdi Nadir'in
dedesi.
Gençler bilebilse, yaşlılar yapabilse derler ya..
Boş laf değil.
Şimdi, kemikleri çoktan bir sürgüne dal olmuş
İnönü gazisi Rasim baba'ya hak versen neye yarar,
vermesen neye.
Dedelerin, hani yaşarken bir içten ellerini
öptüğümüz mü olmuştur?
Oysa onlar değil midir ki, ilk hayat kuyat
Mektebinde kulaklarımıza üfleyen ve dahi her şeyin çaresi vardı, yeter ki iste.. diyen!
(müzik.. İzmir marşı)

/..DEDE/
Dinle evlat! Düşman karşıyı tutmuş. Biz üç
baldırı çıplak sipere sıkışmışız. Durumu gayetle
nazik. Binaenaleyh, seri düşünme ve dahi ani
tatbikat gerekli. Durum vahim. Asım onbaşı, Rasim
demekte.. Ne halt edeceğiz gayrı? Yahu, dedim
Asım onbaşıya.. Bak bak.. Burası gayretle mühim..
Yahu dedim.. Senin cebinde tavla zarı vardır.. Hele
bir yol atıver.
Bak köftehorun ettiği lafa diye diklendi Asım.
Onca sıkıntının içinde barbut mu atılırmış?
Yahu.. dedim, şimdi içime doğdu, biz bir düşeşe
bu çemberi yararız Asım.
Adam telaştan ne yaptığını bilmez, çıkardı attı zarı.

İnanmazsın düşeş! Ben de inanmadım ya..
Yüce Mevla! Derken, biz üç beş silahtan yoksun inada gelip de çemberi yarmaz mıyız! Ne anlı şanlı gündü be. Bastık süngüyü.. Bastık süngüyü..
Yardık çemberi!
Kendi tıkırıma inanıp cuşa geldiğim o günü andıkça.. bir hoş olurum evlat.
Şimdi sen diyeceksin ki, yahu dede, düşeş gelmeyeydi ne halt edecektin diye.. Eee.. Büyük adam boşa mı söylemiş?..
Makus talihi yeneceksin, hele bir yol dene diye.
Dene evlat dene. Dün talih süngünün ucuyla değişti, bugün imkan çok.
İyi memleket bıraktık size.. iyi memleket!

Evet..
İlk dersi Rasim Dede verdi elbet.
Aslolan yaşamaktır, mutlak sürdürmektir hayatı.
Bilgiyle, canla, inatla..
Her sorunun çözümü vardır. Dene, gör, anla!

Dededen sonra babadan da gördü Nadir, bu inatçı ve dirençli bilinci.
Rasim dede "çareyi bul" derken, eyvahtan uzak durmayı öğretti.
Baba ise iyiden iyiye unutturdu eyvahı.

Baba İsmail Hakarar, yeni kurulan devletin genç
kuşağından biri olarak, övünçle çıktı ortaya.
İlk hedef.. Anadolu'ya!
Kıt eğitimini gecenin fersiz ışıklarıyla
çoğalttı. Gündüz yolda çalıştı, gece evde.
Düşmanda kırılan makus talih evde zorluyordu
nedense.
Hey, baba İsmail Hakarar.
Dişin tırnağın ucuyla, kapılmış bir öğretmenlik
görevine can baş hakkı deyip,
bu ülke benim.. gezeni de benim.. gezmeyeni de benim..
demiş, yedi köşe dolanmışsın.
Ülkenin gözü umutlu çocuklarına iki kelime, yedi
rakam öğretmeyi görev bilmişsin.
Ancak ne olmuş nasıl olmuşsa, zinhar ileri gitmişsin.
Doğrudan yana ol, dahası, doğru bildiğini söylemekten
geri durma demişsin.
Bu yetmemiş, hakkın için çaba göster, hatta diren..
öğütlemişsin.
Uğraş diren.. Ne uyarı.. ne bir fren.
Çıkıp der mi aklı eren?
Kaşımışsın.. kaşınmışsın.. ve de yara etmişsin.
Ne ki huydur.. atadan öyle görmüş, oğluna öyle
üflemişsin.
Her durumda çare vardır.. gayetle mücadele.
Yok olansa.. eyvah deme!
Ya sonucu?
(oyun)
Oğlum İsmail Hakarar.. Doğru Midyat'a..
Eyvah yok.. Can baş üstüne.

Muallim İsmail Hakarar.. Acele Keşan'a..
Eyvah yok.. Hay hay..

Rasim oğlu İsmail Hakarar.. Fizan'a!
Eyvah yok ama mantık var. Aman beyim Fizan mı kaldı?
İyi ya.. Biz şimdi kimi nereye süreceğiz?
(kalk gidelim..)
.. Ve takip ve emir ve merkeze alınmıştır. Gereğinin
yapılmasını arz ederim.
Haydi aşılıyor eski zamanlar.. Kalkıyor trenler
vapurlar.. Döşeniyor raylar.. Ray ray da ray ray..
yapılıyor baraj.. Raj raj da raj raj..
Dökülüyor asfalt.. Falt falt da falt falt
Oğlum İsmail.. Tekrar Midyat!

Ne günler!
Deli koşturuda başı dönenler mi istersin,
beş dakika istirahat verenler mi?
Eee.. Kolay değil ülke kalkınması. Olacak biraz
gürültüsü tantanası..
Maksat meşgul olunsun.,. Huzursuzluk bulunsun!
Aldırmadı baba Hakarar eziyet. Görevden alınmasına da
ses çıkarmadı. Büyükler benden iyi bilir, etmişizdir
bir kusur herhal deyip boynunu kıldan ince etti.
Dostlarının bir sıradan iş bulmalarını minnetle
karşıladı. Mezbahada kesimcilik! Eh.. Bunca yılın
muallim İsmail'i ne bıçak tutabilir, ne de
işkembeyi şirdenden ayırabilirdi. Bir kıyıda
oturdu, hoş hürmet ettiler.

Ve o da güldü.. düşündü.. umutlandı.
Çünkü çevresinde insan kişiler vardı.
Ve insanın tükenmediği yerde hayat tükenmez.
Bunun için eyvah denmez. Denmez eyvah!
Eski muallim, yeni kasaptan bozma İsmail Usta
her gece her gece fısıldadı oğlunun kulağına.
Yaşadıkça çare vardır. Eyvah deme..

Önce dene..dene! önce tanı.. tanı!
(müzik)
Derken geldik bu güne.
Bu gün.
Efendim öykümüzde bugün, dünün küçük erkeği Rasim
torunu, İsmail oğlu Nadir'in aramıza karıştığı gün
olmaktadır.
Şimdi dişli mi dişli.. kıran kırana bir hayat
beklemektedir onu. Zor bir iş enikonu.
Diyeceğimiz, eyvah demek elbet yok ama neye
eyvah denir, onu bilelim barı. Nasıl mı öğreneceğiz?
Yaşayarak tabii.
Ancaaak.. Nasıl yaşanır diye sormayın gayri.
O herkesin malumu?

Derken bizim Nadir, eczacılık fakültesini bitirir.
ÖSSleri, ÖSYM'leri ve dahi uykusuz geceleri şöyle
hızlıca geçtik..
Karşınızda Nadir Hakarar!
Hiç fena değil.. Boylu poslu, alımlı mı alımlı
bir çocuk.
Eh, gözümüz yok, kardeşimiz olsun.

İstiyor ki, işi olsun.. Kendine göre bir hayat kursun
Gözü gazete ilanlarında..
Derken.. bir koca tahsilin muhasebesini bir kez
Dahi yaptığı bir günün şafağında..
İşte bir eleman duyurusu.
Aman aman.. Tam biçilmiş kaftan
Fırlar sokağa Nadir oğlan..
Orta yaşlı, gözlüklü bir adamın karşısına alırlar
onu. Sonrası mühim konu!
(Adam)
Söyle bakalım tahsilini. Demek eczacılığı bitirdin.
Hımm. Olmadı evlat. Bizim işimiz ilaç. Şimdi bize
ne lazım? Devlette işimizi takip edecek biri..
peki oralarda kimler var? Eczacılık mezunları..
ya onlarla kim cebelleşecek? Sen.. yani aynı okulun
mezunu. Peki ama birader, sen şimdi aynı okulda,
aynı sırayı paylaştığın adamla gırtlak gırtlağa
gelebilir misin?.. Hele ki, pek gerekirse minik bir
zarf verebilir misin? Olmadı..
Üstün de temiz pakmış.. Liseyi bitirmiş olaydın
keşke. Peki söyle bakalım, senin yüz kızartıcı suçun
var mı? Yok mu? Olmadı. Yüz kızartıcı suç mutlaka
olmalı. Yani bu ne demek? Sen bu işlerden bihabersin
demek. Yani illa yap demiyorum ama.. bileceksin
birader. Allah bilir, sende yabancı dil de vardır..
Var mı? Olmadı.. Bilmeyeceksin birader.. Bilsen bile
bilmez görüneceksin. Yani pek gerekip de fan fin
e dince, karşındaki kişiyi rencide etmenin bir
anlamı var mı? Yok.. Peki o kişi şimdi senin işini
yapar mıyım? Yapmam!

(Geçiş için müzik)
Olmadı yeni baştan.
Yenile kendini kaba kumaştan.
Amma lakin ne yap ne et.. uzak dur yenilgiden tuştan!
Derken.. eh eğitimle ilgili değil ama yeni bir iş.
Gazetede muhabirlik. Eh.. İş iştir..
Bu gidiş umarız hayırlı gidiştir!

(Yazı işleri müdürü)
Oğlum Nadir.. Senden gazeteci filan olmaz. Sen.. sen tuhaf bir adamsın canım. Bu işi beceremeyeceğin bal gibi belli.. Ne diye çalarsın kapımızı? Becerirsin dedik, tuttuk seni adliyeye muhabir eyledik.. İşin ne? Bir köşeye sotalanmak ve maraza kollamak.. Kavga orda, kıyamet orda.. Gördün mü bir karı kocayı saç saça baş başa.. çek kardeşim çek! Amma velakin ne yapmış bizimki.. Tutmuş ayırmış karı kocayı.. Sani Sanırsın kurtarmış ocağı bacayı.. Üstüne vazife mi kardeşim! Yahu evladım.. Yaptığın insanlığa hele hele gazeteciliğe hiç sığmaz.. Kavga gördün mü.. Çekeceksin. Baktık olmuyor.. Spora verdik seni, maça gönderdik.. Hani belki becerirsin diye.. A oğlum.. Uzan kale arkasına, golü bekle.. Top buluştu mu fileyle.. Çek resmini gitsin.. Elalem bayram etsin.. İyi de ne yapmış bizimki? Hakemin verdiği penaltı haksızmış.. Şuna da bakın yahu.. Bununla yetinmemiş, bir de sahaya dalmış.. Sana ne yahu ? Çek kardeşim çek.. Çok mu lazım sana gerçek?.. Sonunda magazinde deneye-lim dedik.. İyi hat yedik.. Sarışın afet Heyecan'la söyleşi.. Yapacağın iş ne ki? Bas deklanşöre gitsin..

Çek şu resmi iş bitsin.. Yahu kadın gerçek sarışın değilse sana ne? Kadının kafasındaki peruğu Resmini çek evladım, kadının kafasındaki peruğu çekeceğine.. Neyse.. Sen çekilmezsin evladım.. Seni kimse çekemez.. Hani Allah da çektirmesin! Hadi.. Selametle!

Bir şey daha öğrenmiş bulunuyor Nadir..

Para kazanmak için tahsil ne denli gerekli değilse, İnsanlık da değil.

Ne iş olursa olsun razıdır artık Nadir..

Keşfin yanı sıra yaşamda sürmelidir.

Simit satar sözüm ona.. bedava dağıtır gevrekleri çocuklara.

Dilekçe yazar.. iki satır için para mı alınır der..

Bir yanda da içki içer.. Ah Müjgan! İnsanı deli eder. Eh.. Bileceksiniz canım, aşk yolunda bir kadehçik iyi gider.

Elde avuçta olan son metelik de har vurulup harman savrulmaktadır ki.. hayır, eyvah demeyeceğiz dostlar. Eyvah dedik mi bir kez.. oyun biter.. perde iner.

(Arkadaş)

Ben Nadir'in mahalleden arkadaşı.. sayılırım da sayılmam da. Uzun yıllardır komşuyuz ama, pek görüşmeyiz kendisiyle.. Ne bileyim.. Annem pek sevmezdi onları. Çok mu doğrucularmış neymiş.. Şimdi şimdi en fazlasıydan selamlaşırız.. Ben çay derim..bay derim.. o merhaba der, hoşça kal der.. Demode çocuk, hep söylerim.. Ha, bir de eczacılığı Bitirmiş diyorlar.. Pek inanmıyorum ya..

İçkiye de başlamış seninki. Ay.. içer tabii. O kız onu Mahvedecek. Kim mi? Müjgan canım.. Şu teknikteki.. Kaç kez gördüm bakkalın önünde.. Fısır fısır fısırdaşırlar. Ay ben dedikoduyu sevmem aslında.. Beni alakadar etmez çünkü..Yine de konuştukları Şeyler enteresan tabii. Durun bakayım.. Şuraya bir yere yazmıştım.. Neyse, oğlan ondan çok içiyor işte Aşk bu, dile kolay. Ara sıra biz de içiyoruz tabii. Laf aramızda, annemden gizli.. Dünyanın binbir hali var.. Ayol hiz biter mi sorunlar! Allah bitirmesin diyelim.. Al.. gördün mü ayol? Dedikodu da bitti.. Şimdi ne halt yiyelim?..

/kadifeden kesesi../

(Taksici)

Abicim.. Nasıl denir mesela.. Son günlerde taksiyi fazla çalkalamaya başladığımız şikayet olundu.. Ben de icabında en harbisinden içkiyi tak bıraktım..
Hani mahallede namlıyız icabında.. Adımız çıkmış efeye.. Yakışır mı girmek küfeye.. Geçen akşam Barba'da oturmuş çakıştırıyoruz. Benim içkiyi Bırakışımı kutluyoruz icabında.
Barba televizyonu açtı mı sana.. Tevede türk filmi Kralından. Oğlan sevdalı kız kör.. Kız kör diye, Oğlan ayaklarını testereyle kesiyor iyi mi.. Derken Kızı bir de kamyon kaptı.. Yarısı iptal. Haydii.. Oğlan biraz daha testereye verdi kendini.. O sınara Gazino patronu kadirşinaz abimiz kızı şarkıcı Yapıyor mu sana.. Ses yok, gövde yok, el yok ayak Yok ama.. kızda ruh var ruh.. Kapı gibi.. Abicim,

Filmin hicranı yüz onla gidiyor.. Ben sekiz olmuşum,
Vitesi dörde takmışım ve.. bırakın da şu kızı
Birazcık da ben kurtarayım diye bas bas bağırmışım..
Biz meyhanede rocanumuzu keserken, Barba geldi,
Kulağıma eğildi.. Köşedeki kıytırık sesimizden
Rahatsız olmuşmuş.. Bak bak.. Kim bu be? Döndüm

Baktım, çelimsiz lakın uzun biri. Gözüm mahalleden
Şöyle bir ısırıyor..
Kanımda da kaynadı kaynamasına ama, serde dayılık var..
Yapacağız numarayı.. Vardım yanına.. Bak trafik
Lambası kılıklı dedim.. Kaşındın. Ağzının yayının
Vermek zorundayım. Derken bir kaldırdım elimi..
Yere düşmüşüm.. Sıkı oğlanmış, nemelazım.. Böyleleri
her eve lazım. Ayrıca yine böyleleri eyvaha sahip
çıkmaz arkadaş. Belaysa üstüne üstüne gider..
Ne kadar efe olursan ol.. varmayacaksın bunların
Üstüne.. otur paşa paşa filmini seyret değil mi ya;
Anlatabiliyor muyum arabım?.. Nerde benim şarabım!
/..müzik/
Sokakta, meyhanede durum böyle.. Böyle de..
İki göz kondusunda çok mu farklı sanırsınız?.
Aman aldanırsınız.
Mal sahibi mülk sahibi.. Nerde bunun ilk sahibi..
Yandık, geldi ev sahibi!
(Ev sahibesi)
A evladım.. Hele bir yol konuşalım. Fahir miydin,
Tahir miydin? Nadir? Peki Nadir Bey oğlum..
Bak, ev sahibin olarak.. sana iki çift sözüm
Olacak.. Yani Tahir oğlum.. Pek efendi, pek

Temizsin.. Temizsin, hoşsun da.. biraz da
Tuhafsın be evladım. Ayın biri oldu mu, tutup
Tıkır tıkır kiramı elime sayıyorsun. Eh, bu durum
aklımı çeliyor güzel evladım. Günümüzde hangi
kiracı ayın birinde kirasını denkleştirir de,
ev sahibine getirir.. Sonra, pek sessiz, pek

soluksuzsun, Mahir evladım. Ne radyon duyulur,
ne televizyonun.. Ne gelenin olur, ne gidenin..
Ne akan damdan şikayetin olur, ne kokan komşudan..
İyi de, biz cümle mahalleli, senden ziyadesiyle
Kıl kaptık Şakir evladım. Yoksa dip odada esrar mı
basıyorsun, eroin mi paketliyorsun? Verdiğin
paracıkları da kontrola vermedim.. kalp filan
olmasın hani?
Ez cümleden olarak, sesin çıkmaz.. şikayetin
duyulmaz.. senin gibi biri de pek adamdan sayılmaz..
iyisi mi boşaltasın evi mi?.
Demezler mi benim için divane mi deli mi?..
İşte olup olacağı.
Haneden de oldu Nadir.
Evini boşalttı boşaltmasına amma, yüreği
Doluydu hala. Hatırlayacaksınız canım..
Kız teknikten Müjgan hanım..
Ah Müjgan.. Ah ki ne ah!
Ancak söylenmez eyvah.
Sonunda Nadir, dayandı Müjgan'ın kapısına.
İki çift sözü vardır Müjgan'ın babasına..

(Müjgan'ın babası)
Ooo.. Mülazımı evvel Rasim torunu Nadir.. Sen bizim
Kapımızı çalar mıydın? Gel bakayım şöyle..
Hoş geldin. Kız.. Müjgan.. Tez terlik yetiştir..
Çay koy kız.. Bak şuna.. Eli nasıl da ağır..
Dinle beni evlat.. Kız alacaksan, bu şehir yüzü
görmüşlerden medet umma sakın. Örnek mi istersin?
Al şu bizim Müjgan'ı.. Pasaklı mı pasaklı.. İşi
gücü saçında tırnağında. İki kap yemek pişirmeyi
bilmez.. Hele bir tatlı sohbete hiç gelmez..
Nobran.. Hazırcı.. Şuna da bak.. Bir terlik yetiştir
dedik, eli ayağına dolandı.. Sevdalı mıdır Nadir?.
Ne diye güldün Nadir?.. Yahi bu kızı gelin edersem
aferin bana. Bak bak.. Kendi derdime daldım.. Seni
sormadım.. Neylersin.. Ne edersin.. Adam iki satır
anlatmaz mı canım? Bak anlatmak dedim de.. Şuncacık
evde baba kız iki kişiyiz.. İnsan insana her zaman
lazım.. Ancak bir hatır sormuşluğu mu vardır?..
Baba nasılsın demişse de sayılıdır hani.. Ah ah..
Bunun anası böyle miydi?. Ne de olsa eski toprak..
Bunlar yaramaz.. Naylon gübre artıkları.. Yahu,
Gördün mü, sözü yine ben kaptım.. Bir sıkıntın
Varmış gibisin.. Nesin?. Nee. Ne istersin?..
Neyin.. emriyle.. peygamberin.. kavliyle..
Müjgan'ı.. sen..evlenmek..Aaa..Şimdi orada dur
Aslanım. Ne işle iştigal buyuruyorsunuz Nadir bey
Oğlum? Efendim? Henüz değil de yakın bir gelecekte
Öyle mi? Olur mu efendim? Peki benim biricik kızımı
Nasıl geçindireceksin? İş yok aş yok.. Ben rizikoya
Sokar mıyım gül yüzlü kızımı?.. Nasıl o razi mı?

Ya ben razı mıyım efendim? Bu zamanda kız vermek
Kolay mı? Yok yok evlat.. Benden sana kız yok..
Haydi uğurlar ola.. Müjgan.. Çaylar kalsın kızım..
Sen bana ıhlamur demle!
Ve efendim, çeyrek kalmıştı ki isyana,
tuttu dilini Nadir, etmedi seda.
Yazdı bir kuytu karanlığa sevdiğinin adını.
Unuttu.. Bastı acısını bağrına.
Derken.. oturur bir gece sabaha kadar..
Sonunda verir bir karar.
Öyle ya.. Durum ortada.
Ne elde var.. ne başta var.

HAYATIN TARİFİ BU
HER DEM KAVGA DİŞE DİŞ
BAK İŞTE YOLUN SONU
ELDE NE AŞ NE DE İŞ

BU SOLUKSUZ BİR YARIŞ
HAYDI MENZİLE ERİŞ
ELDE NE AŞ NE DE İŞ
BERKEMALDİR ASAYİŞ

-Berkemal mi asayiş?
(Gerilim müziği kullanılabilir)

(Banka memuru)
Efendim.. Sayın soyguncu bankamıza girdiğinde
Şubemiz pek kalabalık değildi.. Öğlen tatilinden
Hemen sonrası.. Bilmem bilir misiniz?.. Bu bay..

İçeri girdi.. Son derece telaşsızdı efendim..
Ben, tamam bu bay hesap açtıracak dedim.. Sonra
Yanına yaklaştım ve eller yukarı dedim.. Özür
Dilerim.. Yani bu bay yanıma yaklaştı ve eller yukarı
Dedi.. O an bir soygunla karşı karşıya bulunduğumu
Hemen anladım ve hemen ellerimi yukarı kaldırdım
Bilmem hiç soyuldunuz mu efendim?.. Hayır.. hayır..
Elinde silah yoktu.. Peki neden mi ellerimi kaldırdım?
Yok canım.. Tabii ki, koltukaltlarımı gıdıklamadı..
Ayrıca ben hiç gıdıklanmam efendim..

(Kasiyer)

Evet, kasiyer benim. Bu haydut bankaya girdi ve
Gayet sert bir sesle, lütfen bütün paraları şu
Torbaya doldurun.. dedi. Tabii, ben bütün paraları
vermedim. Kendi üstümdekileri de verecek kadar
enayi miyim hakim bey.. Bu haydut, daha sonra
paraları aldı, herkese geçmiş olsun dedi ve çekti gitti.
O gittikten beş dakika kadar sonra, gayet seri bir
şekilde alarma bastığım gibi .. alarmı bozdum.
Çok sert basmışım hakim bey.. Vallahi ben bozmadım.
Adi mal takmışlar hakim bey.. Ben suçsuzum!

(Kuyumcu)
Bendeniz kuyumcu Cevat'tır.. Adam hırsızmış deyorlar.
Hala inanasım yoktur. Gayet kibar yaklaşmış ve
sıramı istemiştir.. Afedersiniz, acelem vardı, taksi
kapıda beklemektedir dediğinde, ben de bakasın be
işceğizine demişimdir.. İyi de etmişimdir..Çünküm

bölelikle benim para bende kalmıştır.. Cümlesini
çekip almıştır.. Vah vah.. Yazik olmuştur.. Genç
adamdır.. İlk soygunudur? Üzülmeyesin be yavru.
Allahın hakkı üçtür!
(REŞO)
Onu vallah ben yakalamişem. Şöyle bir uzaktan
bakışta bilmişem kimdir. Bakmışam köşe bucak
kaçakark sin sin gitmektedir. Düşmüşem peşine..
tutmuşam kolunu. Ula Seydo demişem.. Ne ararsın bu
kentte. Bırak yahu kolumu, ben Seydo değilim
demiştir. Yahu demişem, ben ne kadar Reşo isem
sen de o kadar Seydo değil misen? Aynı köyde
göbeğimiz kesilmedi mi eşşoğlusu?.. Aynı sokakta
büyümedik mi? Tavuk kovalayan kim.. senle biz..
kız kaçıran kim? Senle biz.. Ne eğlenirdir eşşoğlusu..
sonra, önce ben gelmişem bu kente. İnşaatta taş
taşımışam. Namusuma pek gurban olmuşlar, almışlar
inşaat bitiminde gece bekçisi yapmışlar.. He valla,
kuş uçurmamışam. Bakmişem dün gece, bizim köyden
Seydo.. Sin sin gitmekte.. Tutmuşam kolundan.. Gel
Gardaş demişem.. Sana da bir iş bulak.. İnkardan
Gelmiştir.. Benim de sinirim kalkmıştır. Seydo değilsen
de nesin itoğlusu dememle.. çantası bir açılmaz mı!
Hiii.. Tonla para dökülmüştür yere. O vakit anlamışem
Gurban. Bu itoğlu it seydo değildir.. Ne arar gurban..
Seydo'da bunca pangınot ne arar!
Neydim dememeli.. Ne olacağım demeli.
Ve eyvah dahi dememeli düsturunu iyi belleyen
Nadir'in öyküsünü ne yazık ki sürdürmeli.
Acıya boğarak..

Değişmeyen tek şey değil miydi yaşamak!
Öylesi de yaşamak.. Böylesi de yaşamak..
Kulun rızkı ordan çıkmadı mıydı, açlık vurmaya
Görsün, burdan çıkar.
Yasakmış, kanunmuş, kitapmış dinlemez mide sesi..
Ya netcesi?
Mapusane çeşmesi!
Kahuzare çeşmesi yandan akıyor yandan..
Hayır kardeşler.. Böyle söylemek de bir yerde
Eyvahı selamlamak değil midir?..
İyisi mi, gelin sürdürelim öyküyü.
Şimdilik bir yana bırakalım ağıt ile türküyü..
(Ağa)
Hele yanaş bakalım.. Benim adımı belledin mi
İyice? Ha söyle.. Gel otur yamacıma. Otur dedim,
İzin verdim çökmene. Soygundan girmişsin. Yakışık
alır mı senin gibi babayiğide? Hadi biz sanımızla
dört kişiyi devirmişiz.. Namımız almış yürümüş ve
bir damağası olmuşuz. Ne fayda.. Mapus dünya
yeri değil. Sen de öğreneceksin bunu. İş hem
yaşamasını bilmekte, hem dışarıda kalabilmekte.
Okumuş adammışsın, bunu benden iyi bilirsin ya..
Şeytana uymuşsun bir kere. Senin gibi adamların
En son yapacağı iş olmalı şeytana uymak. Dümenine
Uyduracaksın dümenine.. Ben asıl ona uydurmak derim.
Biçimine getiremedikten sonra kalem oynatman neye
Yarar?. Biz keyfimizden mi kol gücüyle adam indirdik
Be çocuk.. Şan olsun diye mi nam yürüttük.. Bileme-
dik yolunu yordamını.. Ama sen.. Çok hata etmişsin
çok hata.. Haydi şimdi benden bir çay iç.

Unutmadan söyleyeyim.. Bundan sonra manomu toplamak
Sana düşer. Hesabımı tutmak da. Haydi allah kurtarsın.
Ve bir şey daha görür, duyar, yaşar Nadir.
Herkesten, kim olursa olsun herkesten bir şeyler
Öğrenmek mümkündür. Cahil de olsa, mapus da olsa.
Ve dahi, günü dolar çıkar mapustan.
Elinde bir kırık bavul. Ne karşılayan var, ne
Bekleyen.
Ancak.. artık ne yapacağını iyi bilen biri vardır
Gayrı aramızda.
İki dirhem acı, bir dirhem sancı tartımızda,
Daramızda..
Eh.. Hayat dersini de aldı Nadir.
Görelim bakalım ol bu hayat dersi nedir…

(Adam)
Alo Patron.. Nadir abi.. Alo be abi. Hah.. Tamam..
Ağabey.. İşi ayarladık. Altı kamyon mal geliyor..
Yarın sabah, on civarı.. On kamyon değil patron..
Altı kamyon Nadir abicim.. Nasıl? Elbette abi..
Altı da kamyon, üstü de kamyon. Yarın akşama kalmaz
Malları dağıtırız abicim. Bi güzel dağıtırız.. Yok Nadir abicim..
Önce mallarnı dağıtırız.. sonra pavyonda yani..
Fuardaki pavyondan bize ne abi?.. Biraz daha bağırır-
sam enselerler beni. Alo patron! Lütfen abi.. Kaplama
Alanından çıkma be abi.. Seni zor duyuyorum zaten..
Tüh kapandı.. Ulan teknoloji gelişti, mertlik
Bozuldu namussuzum. Bu cep telefonlarına hasta olu-
yorum.. Oluyorum da, ekmek bunda anasını satayım.
Daha yeni altı kamyon getirttik bunlardan..

Pek acımasız de olsa şu hayat dersi..
Çıkıyor ortaya Nadir'in yeni meşgalesi!

(Bodyguard)
Çetenin en sıkı adamıyım icabında. Temiz çalışırım.
Babanın sağ koluyum. Koluydum yani.. Keleğe geldik..
Sonuçta temizlik kolu muamelesi gördük iyi mi,,
Neymiş? Caz yapmışız! Oysa herşey yolundaydı.
Malları paraya çevirmiş, paraları aklamış, gerekenleri
Haklamış ve bir güzel eğleniyoruz gazino ortamlarında.
Meze bol, içki gani, kızlar sülün.. Olan da o sırada
Oldu iyi mi.. Şampanyayı patlatalım dedik.. ayvayı
O saat yedik. Parmağı şişeye sıkıştırmışım.. sonra da
Ay diye bağırmışım.. Hani kan tutar beni.. O korkuyla
Şöyle hafiften bir eyvah dediysek ne olmuş! Vay
Sen misin ay diyen, eyvah diyen. Kapıya koydular
Beni. Nadir beyin emriymiş. Kimse eyvah diyemezmiş
Bu alemlerde. Keyif benim değil mi arkadaş..
Parmak da benim, keyif de. Eyvah da derim evelallah.
Façamız bozuldu senin anlayacağın. Hadi bana
Eyvallah!
(Mafya)
Öhö.. Öhhö! Yeraltı dünyasının seçkin ve de güzide
İnsanları. Bu akşam burada, aramıza yeni katılan
değerli bir arkadaşımıza, çiçeği burnunda bir mafya
babamıza hoş geldin demek için toplanmış bulunuyoruz.
Çabasıyla, gayretiyle ve de alınteriyle bu seçkin
Camiayı hak eden bu saygıdeğer kardeşimizin şerefine
Kadeh kaldırırken.. Ulan.. kim koydu bu beyazlaşmayan
Rakıyı bardağıma. Bu sahte be.. Bizim imalatımızdan..

Ah ulan

Ah ulan.. Adam olmazsınız namussuzum. Nerede nasıl

Davranılacağının bilmiyorsunuz şerefsizim..

Zaten sizle kibar kibar konuşanda kabahat.. Oğlum..

Bit karşı büfeden bir eksport kap da gel.. Nadir

Beye daha fazla rezil olmayalım.

Bir yandan gelsin kaçaklar, paralar..

Bir yandan özel imkanlar, avantalar..

Madem oyun kuralına göre oynanmakta.. oynar

Bizim Nadir..

Sonunda becerir işini.. Biler mi biler, keskin

Kılar dişini.

Gün günü kovalar.. zaman zamanla yarışır..

Şu bizim Nadir'e artık kim karışır!

Elbette.. yine kendi.

Gün gelir.. kendiyle hesaplaşır.

Yine düşünür bir gece sabaha kadar..

Ve sonunda yine bir karar..

Evet, Nadir ani bir kararla.. bırakır kirli

İşleri tümden..

Dünya ne bir eksik, ne bir fazla yaşadığımdan..

Gördüğümden!

Eh.. artık sayamayacağı kadar çok parası vardır.

Para elin kiri.

Getiri mi gideni geri?

Yine de varlığın diyeti elbet ödenmeli.

Yepyeni işlerle.. Bambaşka uğraşlarla..

Görelim bakalım nelermiş bu işler..

Bir kulak verelim sedaya..

Hayırlı mıdır gidişler!
(Sunucu)
Sayın konuklar.. bir ki.. bir ki.. Sevgili izleyiciler..
Sesim geliyor mu Nuri? Evet.. çok sayın, canla başlma
Ve de elbet kamerayla çalışan medya mensupları..
Bu gece hepimiz için çok mutlu bir gece. Evet,
Herkesin çok yakından tanığı değerli işadamlarımız-
Dan Sayın Nadir Hakarar beyefendinin kurduğu
Eğitim vakfı çerçevesinde gerçekleştirilen ilk
Öğrenci yurdu birazdan törenle açılacak.
Bu heyecan, bu coşku ve bu para.. çok şey yaptırıyor
Tabii insanlara.. Ülkemizin hamiyetperver kişisi
Sayın Hakarar beyefendi.. birazdan aramıza katılacaklar
Ve kurdele keseceklerdir.. Yuvasız yavrular.. artık
Sevinin. Sahip çıkılıyor size. Yaşadık desenize..
Nuri.. Konuşmanın burasında alkış gelecek diye
Yazmışız.. Dürtsene çocukları. Nadir bey nerede
Kaldı peki?.. Hah.. Geliyor işte.. Gülümseyerik
İlerliyorlar.. Şu yüzdeki ifadeye, şu şefkat dolu
Bakışlara dikkatinizi çekmek isterim.. Mahsun
Kalplerin acı ve hissiyatını yakinen tanıyan bir
insanın hicranlı bakışları bunlar.. Ve makası aldı..
Kurdeleye doğru ilerliyor.. İlerliyor.. Kesiyor..
Evet kesiyor.. Kesildi.. Yani elektrikler kesildi..
Nuri? Ne oldu kardeşim?.. Ne bu iş? Adama doğru
Dürüst bir azılış bile yaptırmıyorlar..
(Şarkıcı)

Canikom benim adım Hande Aldırma.. Adıma bakma şeker,
Ben her şeye aldırırım hattı zatında. Ay duygusalım

Bir ker. Şimdi sen öksürsen benim boğazım ağrır..
Boğaz dedim de aklıma geldi, sesimin çok güzel oldu-
ğunu söylüyorlar.. Yanık yanık öyle güzel okurmuşum ki
nasıl söylemeli.. Benim sesim piyasanın tam aradığı
bir sesmiş.. Eh.. Böyle olunca kaset yapmak şart
oldu canikom.. Önce kaset sonra klip tabii.. Neyse şekerim,
sorduk ettik, hani en hasosundan kaseti kimle
yapabiliriz diye.. Nadir beyin şirketini şey ettiler..
Öneri ettiler.. Yani tavsiye yaptılar.. Onun yeni
Kurduğu şirket bütün genç kabiliyetlere açıkmış..
Bana mı kapalı duracak.. Girdik stüdyoya, geçtik
Mikrofonun başına. Şarkını şöyle bir geç dediler..
Ben de başladım canikom.. Ay.. başlamaz olaydım
Keşke../Eyvah.. Benim gençliğim nerde?../ Sen misin
Böyle söyleyen?.. Eyvah ki ne eyvah! Tutup kolumdan
.. beni dışarı attılar şekerim! Kaba herifler!
Neymiş.. Bu Nadir miymiş neymiş, emir vermiş.
Kimse eyvahlı vahlı şarkı türkü söylemeyecekmiş.
Adamdaki kaprisi görüyor musun şeker.. İyi de hoş da,
İçinde eyvah geçmeyen şarkı nasıl satar canikom..
Arabes deyince şöyle bir duracaksın. Eyvahsizi
Olur mu bunun.. Bak şuraya yazıyorum. Tez zamanda
Şöhret olup akşam sabah eyvah çekmezsem iki olsun..
Ne bu be.. Memlekette şey var. Şey varsa eyvah da
Var.. Eyvaaah! Gördün mü? Bir başka stüdyoda randevum
Vardı, geç kaldım şeker!.
Bir öyküdür canlar, sürer gider muttasıl..
Eylemedik, eğlenmedik bir fasıl.
Ne bir durak ne soluk.. getirdik dört nala öyküyü..
Fark eylemedik dahi kim iyi kim kötü..

Eyvah denmezlik gayretinde salmışız dört elden
Atları..
Bir oyuncu ademiz görmeden gelemeyiz iltifatları.
Ya can.. Ya canan?.. ya nadir-i insan..
Ya timsal-i cefa.. Uğradı mı şahsınızda affa?
Sanmayız..
Çünkü o bir şahs-ı aladır.. Alayü valadır..
Bilmem belki beladır.
Ancak ne olursa olsun, o bir şahsı muhteremdir artık.
O bir Nadir efendi değil, Nadir beyefendidir.
Adına toplantılar düzenlenir, kokteyller verilir..
Ol efsane kişinin hayatının kıyısından geçip de
Yer ile yeksan olmayan adem mi kalmıştır!

(Manken)
Ben Nalan.. Mankenim tatlım. Ne zaman başladığımı
Bile bilmiyorum hayatım. Ne bileyim, yürümeyi
Öğrendiğim günlerde annemin elbiselerini gardroptan
Aşırır, üstüme geçirir, aynanın karşısına dikilirmişim
Doğuştan manken olunur mu? Olunurmuş işte.
Bu konuda okul da bitirdim tabii. Orta okuldan sonra
LLC ve MBC'yi bitirdim. Halen XWF'de, bir mankenin
Islak dudaklarının ekonomiye katkıları konusunda
Doktora yapıyorum. Hayatta istediğim her şeyi elde
Ettim. Her şeyi.. Parayı, erkekleri.. Ah erkekler!
Onlar benim için çocuk oyuncağından farksız yaratık-
lardır. Ancak.. biri hariç. Ah o domuz adam.. Beni
mahveden Nadir. Bir görüşte vurulmuştum ona. Ben ki
kırk yılın mankeniyim.. Aman canım kırk yıl dediysek
lafın gelişi.. Onüç yıldır mankenim.. o Nadir

alçağını görmemle beynimden vurulmuşa döndüm.. Hani
bir karpuzu yokuştan aşağı bırakırsan aşağıda nasıl
dağılır.. ben de öyle dağıldım şekerim.. Bir tökezle-
dim, bir daha da iflah olmadım. Yürek yakan Nadir..
Biliyorum.. Bir gün elbet düşeceksin elime. Düşeceksin
ama ne fayda. Bizde mihrap mı kalacak a alçak!

(Gazeteci)
Yazıyor.. Bomba gibi haberi yazıyor.. Ünlü
İş adamlarımızdan, dedikodu sütunlarının vaz geçilmez
Hammaddesi Nadir Hakarar'ın aşklarını yazıyor.. Az
Sonra!
Son yılların en sansasyonel kişiliği, en merak
Edilen adamı Nadir Hakarar, sonunda gerçek aşkı
Bulduğunu itiraf ediyor.. Hem de kime biliyor musunuz
Sevgili okurlar.. Siz nereden bileceksiniz canım..
Biz yazalım, gösterelim ki öğrenesiniz.. Az sonra!

(Mihriban)
Beni tanıyorsunuz tabii.. Ay ben Mihriban..
Şarkıcı, oyuncu, dansöz ve daha niceleri.. Herkes
Beceremez böyle incelikleri.. Birazdan programım
Var, lütfen şey etmeyin beni.. Meşgul etmeyin beni..
Ay.. yine ne öğrenmek istiyorsunuz ki.. Hayatımın

Bütün yaşamını teleçile'ye anlattım işte.. Nasıl?
Nadir mi? Ay.. Yoksa o buralarda mı? Elbette.. Bana
Aşık olduğu doğru hayatım.. Bakın bu orkideler
Ondan. Ne hoş adam değil mi? Niyetinin ne olduğunu

Bilmiyorum.. Benimle evlenmek istediğini söylüyorlar..
Ama olmaz ki.. Bu gerçeği ondan duymak isterim tabii..
Katı, ruhsuz bir erkekle asla evlenemem.. Bir erkek,
Arasıra bir kadına güzel sözler söylemeli.. Hayatım
Sana tapıyorum demeli.. Kendini yerden yere atsın
Demiyorum ama, diz çöksün, el öpsün.. güzel sözler
Söylesin.. Kadın ruhunun okşanmasını ister şekerim..
Ama nerde Nadir'de böylesi?.. Neymiş, bu davranış
Bir kadından aman dilenmekmiş.. Eyvah demekmiş.
Canım ne olmuş.. Hiç değilse bir kez için, gönlün için
Eyvah de.. Kır gönlünün zincirini. Ben sana mecburum
de.. Hayat yıktı beni, de.. Gözlerine müptelayım de..
Hayat zindan aşk gardiyan de.. Ay ne bileyim işte..
her şeyi ben mi öğreteceğim.. Hiç mi şarkılarımı
dinlemiyor şekerim!

Nadir'in coşkulu öyküsü de, her daim tırmanışta
sürmez elbet.
O şan, o şöhret o ihtişam.. bırakır yerini
yokluğa.. durağanlığa!
Hayat ekonomi gibidir. Kıt kullanırsan ne ala.
Çünkü sürmez hiçbir iktidar.. nihayete kadar..
Bu Nadir için de geçerli ve öykümüzde bu da var.
Yücelttik Nadir'i büyüttük haydut eyledik, kıymetli
Adem bilinir..
Ayıttık açtık gözünü.. meydandandır kuldan bilinir..
Ya şimdi neler anlatılır.. ve dahi neler söylenir?..
(İş adamı)
Israr etme, demeç verme dostum.. Medyaya
Konuşmam. Konuşursam ülke sallanır.. Sözlerimin

Altından fay hattı geçmiyor tabii.. Ancak
Gerçekler ortada. Anlaşıldı.. Konuşmadan beni
Bırakmayacaksınız. Dinle öyleyse dostum.. Her işin
Bir raconu vardır. Ticaretin bile. Bir koyup beş
Almak istiyorsan vermeyi de bileceksin.
Yedireceksin ki yiyesin. Ancak sözüm ticaret
Arenasından dışarı, bazı arkadaşlar..hani ismi
Lazım değil ama bazı Nadir arkadaşlar.. oyunu
kuralına göre oynamıyorlar dostum. Kimseye eyvallahın
Olmazsa gün gelir işinin dümeni bozulur.
Gerekirse müdürü de göreceksin, genel müdürü de.
Bakanı da göreceksin.. bakmayanı da.. Çünkü ülkede
Sana bakan var, bakmayan var, anlatabiliyor muyum..
Gören var girmeyen var.. Bu nadir.. kişiler
Görmüyor dostum.. Bir karış ilerisini görmüyor.
Eski köye yeni adet getireni alkışlamayız. Aksine
Kışkışlarız. Evet sevgili dostum.. Önemli olan
Ülkemizin kalkınması ve ticaret hacmi?. Genel
Müdürün zarfı hazır mı Necmi?

.. Ve efendim, pek muhterem kişizadedir, pek çok
Hayrı dokunmuştur.. Okullar, hanlar hamamlar
yaptırmıştır.. Velinimetimizdir, hakı payımızdır
diyenler.. Ne zaman ki ödeneği kesile..
.. bırak canım.. Biz onun cemazi-ül evvelini de
biliriz'i yapıştırıverirler.
Derken, bir karanlık geçitten tek başına geçmeyi
Göze almalıdır artık. Yaşam yaratmıştır kendini.
Bedeli ortadadır. Emek yerine hinlik düşüncesi,
Alın teri yerine madik atma çabası.. dinler mi

İş adamı, hamiyetperver ya da mafya babası?
Sonunda tel tel ödenir bedel.. Göz yaşına hiç bakmaz.
Kimseleri takmaz..
Peki, eyvah diler mi derseniz..
Birlikte izleyelim ve görelim.. dilerseniz!
(meddah)
İmdi.. baştan beri aralıklı alınan solukları bir
dahi yineleyelim.. ve yorgun meddah kulunuza
bir çay söyleyelim.. diyecektik ki, şöyle bir
baktım cümlenize.. esef ettim kendimize.
Efendi, biz burda meddaha takla, Nadir Hakarar'a
sekiz buçuk attırmakta ve dahi cümlenizi merak ve
ibret ile baktırmayken..

.. ne hakkımıza çay diyelim.. millet ki meraktadır vay ki ne vay diyelim.. Öyküyü sürdürelim.
İyi de, şimdi desem ki, nadirattan kişinin öyküsü
burda bitti dostlar.. Öyle ya, onlar erdi muradına,
biz çıkalım şezlonga.. diye buyursam yer mi yarılır!
Yazan böyle yazmış kulunuzun ne suçu var efendim!
Hani bir kuşku kaplamış olmalı ki içini.. dışını!
Pek bir ortada koymuş şu Nadir arkadaşını.
Peki benim günahım ne dostlar..
Bu helecanı gayetle yüksek öyküde nasıl kursun
gerilimi tek başına bir kişi?..
-İşte ondan anlatıyor bu öyküyü iki kişi!

Eh, böyle düşünmüş olmalı ki, bir kalem çalışkanı..
iş bu gevezelikte de görüldüğü gibi ara soğutmuş,
yürek oynatmıştır..

öyküyü ballandırmış, bire milyonlar katmıştır..
Hicazkardan sollamış, acemaşiranda konaklamıştır..
Kaf dağında düş kurmuş, düz ovada çuvallamıştır..
Aman.. duramıyorum.. Makul bir cümle kuramıyorum..
Biri tutsun getirsin şu yazarı.. El aman!

-Bir dur diyenimiz yok mu şu gevezeye! Adettendir..
İşler sarpa sarmasın, ortalık toz dumana keser..
Açılası bir durum gülmeceye döner.. Döndüğüne pişman
edilir insan.. Karmakarışık olur lisan!
Ne demeli.. Tahammül sahibiymişsiniz dostlar..
İyi dinlediniz şu meddah gevezesini.
Peki nereye vardi Nadir'in öyküsü?..
Ne yana çark etti?.. Hangi menzile gitti?..
Her öykü gibi bunun da bir nihayeti olmalı, öyle
değil mi?
Hele bsöylesi paldır küldür gidişte..
Ya şu eyvah! Sahi, gecikmedi mi sizce?
(Memur)
.. ve iş bu araştırmanın sonucu olarak, aşağıda ismi
yazılı olan şahsın mal varlığının tesbitinin yapılması,
ayrıca kazancının yasal yollardan olup olmadığının
soruşturulmasının ardından, iflas işlemlerinin
başlatılarak..
evet.. Daralmaktadır Nadir'in etrafındaki çember.
Varlıklı olmak dahi bir çözüm olmadıktan sonra..
gelsin soruşturmalar.. ifadeler.
Sonunda anlar ki Nadir, pahalıdır pabuç..
Ya yerin dibine gir.. ya da arşı alaya uç!
Elbet eyvah demeyecektir yine, adeti üzre..

Ancak bir yol oturup düşünecektir.. Yine adi-i veçhile!

(Adam)
Efendim.. Nadir Hakarar adı ile bilinen ve namı diğer Sırık Baba olarak bilumum hırsız, gariban ve dolandırıcı tarafından tanınan şahsı kaybolmadan önce en son ben gördüm. Bu yüzden gazetenizde, onun hatıralarını yazmak bana düşer. Efendim.. Merhum en çok balık tutmaktan hoşlanırdı. Boş zamanlarımızda sandala biner ve açılırdık.. Merhum oltasını deryaya atar, derin derin düşüncelere dalardı.. Hatta, yahu Nadir.. çek şu oltayı.. Sazan göl dibinde kokacak diye şaka bile yapardım.. Sonra bir gün sandal battı, baba boğuldu.. Ben kurtuldum.. İşte hazin son.. Ya! Sen o koca denizlerde deryalarda kulaç üstüne kulaç at.. sonra gel bir küçük gölde boğul.. Dünya işte!
(Bir başka adam)
Bu bir tekziptir kardeşim.. Cemiyet haberleri sayfasında yer alan Baba Sırık'la ilgili neşriyat tümden uydurma. Protesto ediyorum.. Zira, Baba Sırık namı diğer Nadir Hakarar boğularak değil tren altında kalıp parçalanarak ölmüştür. Ayrıca kendisini en son gören şahıs bizzat benim. Kendisinin naçizane iki parça olan vücudunu toplayıp adaletin müdüriyetine ben teslim ettim..

(Manyak Ayten)
Alo.. Fesleğen gazetesi mi? Ayol eşkıya reisi Baba Sırık'la ilgili kepazelikleri siz mi yazdınız?

Nerden de bulup uyduruyorsunuz allah aşkına? Hani yalan haber önlenecekti kuzum?.. Elbet hepsi yalan bir taneciğim. Şimdi o Nadir Hakarar mafyasını en son ben gördüm bir kere.. Geçen akşam birlikte rakılar içtik, gazinolara gittik. Nadir sürekli olarak, ayol nasıl olsa battık, öyle de battık.. böyle de battık deyip paralır savurup duruyordu. Sonra geldi beni buldu.. Sonra benim eve gittik.. Sabaha da yatakta ölü bulundu. Ayol nerden bilirim olur mu hiç? Onu ben öldürdüm. Adım mı? Manyak Ayten canım. Ya senin ki?

Trenler öldürmediyse de Nadir'i, gözden uzak gönülden ırak etti. Evet, yine o trenler aldı onu bir küçük kasabaya getirdi. Arkada bin bir yazı, çizi söylenti..
Koca kentleri dalgalandıran onca yalan, onca dolandan uzak, sakin bir yaşam arzusunda bir insan.. Yepyeni bir Nadir Hakarar.
Ve sonunda bambaşka bir perde açıldı önünde.
Yeni bir perde, yeni bir hayat..
Bakalım bu öykü nereye götürecek bizi..
Ya da bir dahi yansıtabilecek miyiz kendimizi?..
(Mürettip)
Nadir bey.. kasabamıza bir büyük kentten gelip yerleşmiş olup.. gayrı hemşerimiz sayılmaktadır. Kendisi bizzat büyük kentin kalabalığından, trafik ve egzosundan, ayrıca diğer pis dumanlarından fazlasıyla bizar olmuş ve.. kasabamıza yerleşip hırdavatçı dükkanı açmıştır.. Selamı! Hani ulan

açmıştırın sonuna nokta? Yani kırk yıldır şu kasabanın mahalli gazetesini çıkarırır.. senin gibi dikkatsiz bir dizgici, satıcı ve dahi başyazar görmedim.. Dur.. Telefon çaldı.. Buyrun ben Musa.. Gizli Hakikat gazetesinin sahibi. Ooo.. Söz misiniz Nadir bey?.. Biz de şimdi sizin.. Buyru?.. Rica ederim.. Bir teşekkür öyle mi? Selami.. Gel not al.. Nadir Bey'in bizzat kendisi gazetemize teşekkür ilanı verecekler..
(Kasabalı..)
Halim Ağabey.. Dinle.. Haberi dinle yahu.. Şu yeni hırdavatçı efendisi pek kibar biriymiş canım. Tutmuş Gizli Hakikat'a teşekkür ilani vermiş. Okuyayım da dinle. Pek sayın kasabalılarım, büyük şehirden yılıp gelen bir eski kentliyi tutup bağırlarına basarak.. aralarına kabul etmeleri beni çok duygulandırdı. İlgilenenlerin saat yediden sonra Kasap Abidin'e başvurmaları rica olunur. He he he.. Halim Ağabey ilanı duydun mu? Gazeteci Musa'nın şapşal çırağı Selami'nin son marifetine bak hele. İki ilanı birbirine karıştırmışlar yine.

Nadir efendi'nin bize teşekkürüyle kasap Abidin'in ilanını. Bak, Abidin'in ilanı da şurda.. Onu da okuyayım.. Büşük baş hayvan kesimlik olarak satın alınacaktır. Besili, sağlıklı, sığır, inek ve koyunların.. bu kadirşinas tavırlarına bir cevap olması dileğiyle bu gece kasaba lokantasındaki davete tüm kasaba sakinleri çağrılıdır. Not.. Aşısız hayvan kabul edilmez…

(Kadın)
Melahat abla.. Bak Çarşamba benim günüm..
Gelmezsen vallahi darılırım. Şimdiden söylüyorum..
Hazırlıklara başladım.. Kol böreği, kısır, humus..
bol salata.. Ay seni mi kıracağım Melahat abla..
Madem pek seviyorsun, dolma da sararım tabii..
Ay.. Bak dinle.. Humus ezmek için kilerden nohut
alayım dedim.. Bir de ne göreyim! Kapı kilidi
paslanmış açılmıyor.. Ay, önce bir telaşlandım
haliyle.. Sonra aklım başıma geldi, şu aktar Nadir
Efendi'yi çağırttım. Sağolsun, hemen geldi..
Kilidi de lahzada açtı. Ne de becerikli.
Yine de acelesi neydi, onu da anlamadım ya..
Görmüşsündür, hoş adam. Boylu poslu..
İlahi Melahat abla.. Bana ne, allah sahibine
bağışlasın.. Adamda ne gönlüm olacak.. Ama sen
yabancı değilsin.. Diyorum ki, aras sıra şu kapı
kilitlerini ortadan yok etmeli.. Öyle ya.. Açacak
biri gelir belki. Heyhat.. Gönlüm pas tutmuş
kilidini hangi adem oğlu fark eder ki!
Benimsendi Nadir.. Sevildi.
İnsan olduğunun farkına vardı yeniden. Gündelik
küçük işlerle haşır neşir olmayı öğrendi.
Tuz almayı, ekmek kuyruğuna girmeyi sevdi.
Bakkal Rıza'yla iki satır konuşmanın tadına vardı.
Kasap Abidin'le gün batımında bir bardak bira
devirmenin güzel olduğunu sezinledi. Çiçekler içinde
dolandi.. Kuzuları seyretti.. Hasılı doğaya kulak
kabarttı.. Ve bunca yılın acımasızlığına diş biledi.
Ezik günlerine de, güçlü günlerine de.. hepsine bir sünger çekti.

Ve elbette yeniden yaratılmış, daha doğrusu kendi kendini yeniden var etmiş biri olarak..
EYVAHI da keşfetti!
(Yağcı Selim)
Ben yağcı Selim. Yağ köylerden bize gelir. Sonra eritip bir güzel tuz basarız içine. Sonra da şehire göndeririz. O gün pazar mıydı neydi.. Dalmışım..
Habire yağ basıyorum.. Habire yağ basıyorum..
Birden bizim kasabanın veletlerinden birine takıldı gözüm. Yolda elinde çomak koşuyor muydu neydi..
Sonra seninki birden kapaklandı.. O sırada, ordan harç diye bir kum kamyonu çıkmaz mı önüne.. Ezildi ezilecek velet…
(Kadın-Yavrum.. Aman!)
.. Aha araları ben diyeyim bir karış, sen diyesin iki..
o an.. İşte o an yeri göğü inleten bir eyvaaaah sadası duyduk.. Duyduk diyorum, çünkü bütün kasaba ayağa mı kalkmıştı neydi..

Sonra şu bizim yeni hırdavatçı, Nadir miydi neydi, bağıran da oymuş ya, attı kendini kamyonun önüne..

(Kadın-Yavruuuum!)
.. çekti aldı veledi.. Gerçi veledin ezileceği filan yoktu. Kamyon durmuş muydu neydi.. Haydi işim o yanını da geçelim bi kalem.. Yahu millet! Bu adam ne diye böyle eyvah diye üst perdeden bağırmıştır..
İşte bunu hiçbir eşraf kısmı.. anlayamamış mıydı neydi?....

Evet!
Bir küçük insan yavrusunun tehlikesinde damladı
son damla. Ardından bir büyük sel oldu..
Yağdı.. yağdı.. Korkunun da bir insancıllığı,
bir güzel yanı vardı. Sevginin olduğu gibi tıpkı.

-Rivayet ederler ki, o gün bu gündür
o yörede Eyvahçı baba namıyla bir ermiş.. tüm
köyleri bir bir gezermiş. Dertlilere deva, hastalar
şifa dağıtır.. gönülleri hoş eylermiş.
Haydi eyvahçı baba ruhu geldi.. eyvahçı baba..

Evet eninde sonunda bir öykü kişisi değil midi
Nadir efendiler?..
Önemli olan bizlerin ne ettiği, hangi yöne gittiği..
Ne olursa olsun.. herkesin içinde keşfedilmeyi
bekleyen bir eyvah sadası bulunsun..
Bulunsun dostlar bulunsun.
Hiçbir aradığını hiçbir zaman bulamayan, insanoğlun-
dan uzak mı uzak kalan birinin öyküsüydü Nadir..
Dileğimiz ise herkesin, herkeslerin eyvahsız
yaşaması.. İnsanca yaşaması..
Evet, bizden temennisi.. sizden yaşaması.

-Siz dahi, pek sıkıntılı hal ve anınızda
geceyarısı balkaona çıkıp, mehtaba karşı yüz çevirip
yedi kere eyvaaah, sekiz kere tuuu dediğinizde, bir
tül kisvesiyle Eyvahçı babanın görüntüsünü yanınızda
bulu, derdinizi anlatabilirsiniz. Bizden
hatırlatması.. Tez zamanda eyvah edenlere en hızlı

şifa.. Eyvahçı baba.. Her yemekten sonra iki
koklamaya. Haydi Eyvahçı Baba ruhu geldi..
Eyvahçı baba..

Evet değerli ve sabırlı izleyenler..
Söze gem vurmazsak abartının, hadi meddah
dilinde söyleyelim palavranın bini bir paraya gelecek
Oysa çözüm elimizde..
Çalışan, didinen, yazan, çizen, terleyen elimizde..
Nazımız yine birbirimize geçer..
Önemli olan eyvahsız günler.. Dostça yaşanan günler..
Eyvah demeden elimize el verdiğimiz günler!
Kim ki okuyup yaza.. rahatça iş bula..
Eyvah dilenmeden..
Kim ki birini seve.. yanına ala.. eyvah gerekmeden..
Kim ki insanca düşüne.. korkusuzca konuşa..
diline eyvah dolanmadan..
kim ki yaza, kim ki çize
dolaşa, kazana, harcaya..
öpe koklaya, sarıla..
söyleye, anlata, dinleye..
geze, toza, baka, göre..
duya, söyleye, güle, oynaya
yaşaya yaşaya.. herkes yaşaya..

Eyvah uyanmadan..
Eyvah uyanmadan!

Işık

EK- B

“EYVAH NADİR” OYUNU

34 KARAKTER

Postacı

Dede

Vahi Öz

Yazı İşleri

Kız Arkadaş

Taksici

Ev Sahibi

Müjgan’ın Babası

Banka Memuru

Kasiyer + Kuyumcu + Reşo

Ağa

Telefoncu

Bodyguard + Mafya

Sunucu

Nalan + Mihriban

Gazeteci

Haciz Memuru + Balıkçı + Kekeme

Rus Kadını + Mürettip

Kasabalı + Melahat

Yağcı Selim

Meddah

Dolmuş İçi

Değnekçi + Y.Kadın + Kabadayı + Bacı Kalfa + 2. Erkek

ŞARKILAR

1- Dünya Eski Dünya
2- Aslolan Yaşamaktır
3- Duygusal

4- Para Elinin Kiri
5- Kim ki…

MEDDAH
“Hak Dostum” diye başlayalım söze…
Aşk ile selam verip, Merhaba diyelim cümlenize
Merhaba.
Bir cüretle çıktık meydana
Döndük bir o yana… Bir bu yana.
Söz eyledik dinleyene, anlayana.
Hikâyemiz var. Dilde kiracı.
Sevenimiz var; meddah kullarınıza duacı.
Hasılı; eyleyelim muhabbet. Kimse göstermesin hiddet.

Meddah bendeniz, gezer, dolanır.
Bir hikmet peşinde, gezer, aranır.
Ne ona yaranır, ne buna yaranır…

Meddah bendenize eyle iltifat
Suali dolandır, saklama fakat
Yollarda perişan kalmadı takat
Dostlar sağolsun hey… meydan iştedir.
Öykü hayattandır… kıssa düştedir.

Bir suret çıkardık kendimize, altı dokuzluktan biraz hallice. E, ne demişler... İnsanoğludur adı, beğenilmek biraz maksadı. Değişmez insanoğlu, yer ve dahi zamanla… Ben diyeyim cinaslı, sen ister duymazdan gel..ister anla.

Üç kişiyiz biliriz birbirimizi.
Eylemeden bir bilmece halimizi,

Sergileyelim cümlemizi.
Cürmümüz kadar iş,
Yeni terlemiş bıyığımız kadar söz edelim…
Hoş geldiniz efendim. Sefalar getirdiniz. (Mendil omuzda)

ŞARKI

Dünya o eski dünya, kimse alıp kaçmadı..
Meseleler o eski mesele, kanat takıp uçmadı.. (Kartal yap)
Kargalar eski karga.
Sülünler eski sülün..
Çekilmez bu bed surat, gülün efendim gülün.
Eğlemek değil yeni bir buluş..
Ve hakkınız en azından
Ödediyseniz kapıda birkaç kuruş;

Efendim sözü uzatmadan Nadir Efendi'yi anlatmak isterim size (göster)
Öyleyse düşelim yola..
Götürelim sizi Nadirata! (Sandalyede oturur)
Hadi uğurlar ola!
Düşe, kalka.. Atla, faytonla, tramvayla..
Dolmuşla, dolmamışla.. Henüz icat olmamışla!
Değnekçi - Haydi kalkıyor bir iki, bir iki.
Kadın - Kuyrukta önüme geçtin seni gidi kurnaz tilki!
Hayganoş'tan aldığım kristaller gitti.. A dostlar..
Kabadayı - Beybaba! Yani öyle bir park ettin ki, pabucumun forsu gitti.
Hanımanne – Müsaade et de paltomu biraz da ben kullanayım.
Bacıkalfa – Ayol ne hanımannesi canım. Otuzüçüme dün girdim!
Erkek – Şu rakamı üçle çarpta yuvarlak olsun abla..
Bacıkalfa – Ayol bunu söyleyen Allahından bulsun.

(Camı sil) Yine trafik tıkalı.. Keşke kazak örseydim..

Otobüsten inince 2133 yılını görseydim! (Ruju mendille sür)

-Müzik –

MEDDAH

Bir büyük kent burası. Koca kara binaları, dar uzun ve bozuk yollarıyla bir kent-ü ala! Yüzyıl öncesi gibi hala!

'Şurada yedi tepeli İstanbul' bir sekizinci tepe eklemiş.. (kaos) lahzada teklemiş!

Kambur üstüne kambur.. Duvar üstüne duvar..

Her türlü mikrobik araştırmaya uygun koca bir laboratuvar..

İnsanları tıkış tıkış arabalarda.. arabalı vapurlarda..

Hepsi ya orda.. ya burada.

Neyse.. Efendim onca gevezelikle biz, geldik geleceğimiz yere.

Şimdi adres gerek bize.

Adres.. Şehit Settar Sokağı.

Adres bulmakta üstüme yoktur. Bir de şurada ki tabelayı okuduk mu, mesele kalmaz.

Ancak okunmuyor eyvah!

Ne tesadüf! Bak postacı geliyor selam veriyor..

Öyleyse yanaşalım yanına. Merhaba postacı merhaba!

Postacı – Uy uşağım ha burada Müderris Rıza Sokağı varmış. Pildin mu onu.

Meddah – Hayda.. Soracakken bir adres ben ona, o soruyor bana.

Postacı – Ha burası hicranlı yerdir.. Aheste yerdir.. Rahvan ve acele yerdir.. Şimdi sen sandın ki ben sana musukiden söz edeyrum. Uy dalayım sana. A buralar bilmece gibi dur. Sokak adları haftada bir değişir. Aradığını puldum sanırsın uy dalayım sana! Hani burama geldi, dört sefer istifaya gittim, bizim müdürlüğü bulamadım. Hacen bir memleket böyle büyür, ipin ucu böyle kaçarsa dahası ne olur? Bir gün bizde mevta oluruz, bizimde adımızı bir sokağa verirler diyeceksin değil mi? Uy dalayım sana.

A bu Müderris Rıza neden gitti? Kalpten gitti. Kendi gitti adı kaldı yadigar.. Tutup adını bir sokak girişine astılar.. Hacen tabeladır söktü aldı onu rüzigar.. uşağım şimdi adres nereyedur? Adres ha burayadur diyeceksin değil mi. Uy dalayım sana.

Ha bu çantada var tonla mektup.. Her birinde bir sürü sitem.. Selam yazmış yahu herkes.. Diyeceksin sesini kes..
Ula bulmuşum bir Marko Paşa.. A buraya eylerim temaşa.. Demez misin sen çok yaşa.. Bu hayatta gene mi geldik tuşa.. Değil desen.. Uy dalayım sana! (Arkasını döner)

MEDDAH

Demeye kalmaz, bir el hareketiyle kapatır meddah postacının ağzını ve sıyrılır aradan.
Çenebaz yaratmış yaradan!
(Sandalye getir) Bir hissi kelam etmektir maksadımız..
"Kaşifi Eyvah Nadir Efendi"yi anlatmaktır muradımız..
Bu kayguda ben kulunuza dil gücü, size de sabır düşmede.. (2. Mendil al)

Her derdin bir çaresi vardır derdi Nadir'in dedesi. Gençler bilebilse, yaşlılar yapabilse derler ya
Boş laf değil..
Şimdi, kemikleri çoktan bir sürgüne dal olmuş İnönü Gazisi Rasim Dedeye hak versen neye yarar, vermesen neye.
Dedelerimizin hani yaşarken bir içten ellerini öptüğümüz mü olmuştur?
Oysa onlar değil midir ki, ilk hayat kuyat mektebinde kulaklarımıza üfleyen ve dahi her şeyin çaresi vardır, yeter ki iste, yeter ki iste diyen! (mendille çık)

-İzmir Marşı + Görüntü (Patlamadan Sonra)-

Dede – Dinle evlat! Düşman karşıyı tutmuş.
(Bastonu silah yap)
Biz üç baldırı çıplak siperde sıkışmışız. Durum vahim. Asım Onbaşı, Rasim ne halt edeceğiz gayrı? Demekte.
(Sandalyede otur)

Yahu dedim Asım Onbaşıya.. Bak bak burası gayretle mühim
(Aşağı bak)..
Yahu senin cebinde ‘tavla zarı’ vardır.. Hele bir yol atıver.
Bak köftehorun ettiği lafa onca sıkıntının içinde barbut mu atılırmış diye diklendi Asım.
(Yukarı bakar)
Yahu dedim, şimdi içime doğdu, biz bir düşeşe yararız bu çemberi.
Adam çaresiz çıkardı attı zarı. İnanmazsın düşeş! Ben de inanamadım ya.. Yüce Mevla!
(Ayağa kalk)
Derken, biz inada gelip de çemberi yarmaz mıyız! Ne anlı şanlı gündü be. Bastık süngüyü.. Bastık süngüyü.. Yardık çemberi! Kendi tıkırıma inanıp cuşa geldiğim o günü andıkça.. İçim bir hoş olur evlat..
(Sandalyede otur)
Şimdi sen diyeceksin ki, yahu dede, ya düşeş gelmeseydi ne halt edecektin diye.. Eee büyük adam boşa söylememiş!
“Makus talihini yeneceksin” hele bir yol dene diye. Dene evlat, dene.
Dün talih süngünün ucuyla değişti, bugün imkan çok.
İyi memleket bıraktık size.. İyi memleket! (Bastonla çık)

-Gölcük Marşı-

MEDDAH

İlk dersi verdi Rasim Dede.
Dededen sonra babadan da gördü Nadir, bu inatçı ve dirençli bilinci.
Rasim dede “Çareyi bul” derken, eyvahtan uzak durmayı öğretti.
Baba ise iyiden iyiye unutturdu eyvahı.
Baba İsmail Hakarar, yeni kurulan devletin genç kuşağından biri olarak, övünçle çıktı ortaya.
İlk hedef.. Anadolu’ya!
Kıt eğitimini gecenin fersiz ışıklarıyla çoğalttı. Gündüz yolda çalıştı, gece evde. Ancak, düşmanda kırılan makus talih evde zorluyordu nedense.

Hey, baba İsmail Hakarar.

Dişin tırnağın ucuyla, kapılmış bir öğretmenlik görevine can baş hakkı deyip, bu memleket benim.. gezeni de benim.. gezmeyeni de benim.. demiş, yedi köşe dolaşmışsın.

Ülkenin gözü umutlu çocuklarına iki kelime, yedi rakam öğretmeyi görev bilmişsin.

Ancak ne olmuş, nasıl olmuşsa, zinhar ileri gitmişsin.

"Doğrudan yana ol" dahası "Doğru bildiğini söylemekten geri durma" demişsin.

Bu yetmezmiş gibi "Hakkın için çaba göster" hatta "Diren" öğütlemişsin.

-Şarkı-

Aslolan Yaşamaktır

Sürdürmektir hayatı

Bilgiyle, canla, inatla

Her sorunun çözümü vardır

Dene... Gör…Anla…

Peki ya sonucu?

(Sandalye önünde, arkası dönük)

- Oğlum İsmail Hakarar.. Doğru Midyat'a..

Eyvah yok.. can baş üstüne..

- Muallim İsmail Hakarar.. Acele Keşan'a..

Eyvah yok.. Hay hay..

- Rasim oğlu İsmail Hakarar... Fizan'a..

Eyvah yok. Ama mantık var. Efendim Fizan mı kaldı?

- İyi ya.. Biz şimdi kimi nereye sürecez.

MEDDAH

Ve takip ve emir ve merkeze alınmıştır. Gereğinin yapılmasını arz ederiz. (Daktilo)

Haydi aşılıyor eski zamanlar.. Kalkıyor trenler vapurlar..

Döşeniyor raylar.. Ray ray da ray ray.

Yapılıyor baraj.. Raj raj da raj raj.

Dökülüyor asfalt.. Falt falt da falt falt. (Ortada)
Oğlum İsmail.. Tekrar Midyat! (Arka dönük)
Ne günler! Eee.. Kolay değil ülke kalkınması. Olacak biraz gürültüsü tantanası..
Aldırmadı baba Hakarar eziyete. Görevden alınmasına da ses çıkarmadı.
"Büyükler benden iyi bilir, etmişizdir bir kusur herhal" deyip, boynunu kıldan ince etti. Dostlarının bir sıradan iş bulmalarını minnetle karşıladı.
Mezbahada kesimcilik! Eh.. Bunca yılın muallim İsmail'i ne bıçak tutabilir, ne de işkembeyi şirdenden ayırabilirdi. Bir kıyıda oturdu, hoş hürmet ettiler.
Ve o da güldü.. düşündü.. umutlandı.
Çünkü çevresinde insan kişiler vardı.
Ve insanın tükenmediği yerde çare tükenmez.
Eski muallim, yeni kasaptan bozma İsmail Usta her gece, her gece fısıldadı oğlunun kulağına
"Yaşadıkça çare vardır. Eyvah deme"
"Önce tanı, tanı! Önce dene."

(Seyircinin yanına)
Derken geldik bu güne.
Bugün.
Efendim öykümüzde ki bugün, dünün küçük erkeği Rasim torunu, İsmail oğlu Nadir'in aramıza karıştığı gün olmaktadır.
Diyeceğimiz, eyvah demek yok ama neye eyvah denir, onu bilelim bari. Nasıl mı öğreneceğiz? Yaşayarak tabi.
Bizim Nadir, eczacılık fakültesini bitirir.
SBS'leri, LYS'leri, LGS'leri, ÖSS'leri, ÖSYM'leri ve dahi TEOG-MEOG uykusuz geceleri şöyle hızlıca geçtik..
Karşınızda Nadir Hakarar!
Hiç fena değil.. Boylu poslu, alımlı mı alımlı bir çocuk.
Eh, gözümüz yok, kardeşimiz olsun..
İstiyor ki, bir işi olsun.. Kendine göre bir hayat kursun.

Gözü gazete ilanlarında. (Mendili aç)
İşte bir eleman duyurusu.
Aman aman.. Tam biçilmiş kaftan.
Fırlar sokağa Nadir oğlan.. (Görüntü+Müzik)
Orta yaşlı, gözlüklü bir adamın karşısına alırlar onu. Sonrası mühim konu!

(Gözlüğü tak)
ADAM (Vahi Öz)- De bakalım tahsilini.. Demek eczaneciliği bitirdin. Olmadı evlat. Çünküm bizim işimiz hap, yani ilaç. Şimdi bize neylazım? Devlette işimizi takip edecek biri. Peki oralarda kimler var? Eczanecilik mezunları.. Ya onlarla kim cebelleşecek? Sen.. Yani aynı mektebin mezunu. Peki güzel gardaşım, sen şimdi aynı mektepte, aynı sırayı paylaştığın adamlan gırtlak gırtlağa gelebilecen mi? Hele icap ederse cebine çaktırmadan küçük bir zarf koyabilecen mi? Olmadı…
Üstünde temiz pakmış. Keşke üniversiteyi değil de liseyi bitirmiş olsaydın. Daha şahane olurdu. Peki de bakalım. Senin yüz kızartıcı suçun var mı? Olmadı. Yüz kızartıcı suç mutlaka olmalı. Yani illa yap demeyom emme.. Bilecen gardaşım. Iccık şerefsizlik eyidur yav. Allah bilir sende ecnebi dili de vardır. O da mı var? Olmadı.. Bilmeyecen gardaşım. Bilsen bile bilmezden gelecen. Şimdi fan fini fin fon edipde, karşında ki kişiyi irencide etmenin bir anlamı var mı? Yok.. Peki, o kişi şimdi senin işini yapar mı? Yapmaz.. Peki ben senin işini yapar mıyım? Yapmam!

Geçiş Müziği
Şimdi yeni bir iş.
Eh.. İş iştir.
Umarız bu gidiş, hayırlı gidiştir.
Gazetede muhabirlik..

Görüntü / Müzik

(Büro)

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ- Oğlum Nadir.. Senden gazeteci filan olmaz. Sen.. Sen tuhaf bir adamsın canım. Bu işi beceremeyeceğin başından belliydi. Becerirsin dedik, tuttuk seni adliye muhabiri yaptık.. İşin ne? Bir köşeye sotalanmak, maraza kollamak. Gördün mü bir karı kocayı saç saça baş başa.. Çek kardeşim çek! Peki sen ne yapmışsın tutmuş ayırmışsın karı kocayı.. Sanki sen kurtaracaksın ocağı bacayı.. Niye ayırıyorsun kavgayı.. Yaptığın insanlığa sığar mı.. Kavga gördün mü çekeceksin.

Baktık olmuyor.. Seni spor muhabiri yaptık, maça gönderdik.. A oğlum. Geç kalenin arkasına, golü bekle. Top buluştu mu fileyle.. Çek resmini gitsin. Elalem bayram etsin. İyi de sen ne yapmışsın. Vay hakemin verdiği penaltı haksızmış. Vay efendim maçta şike varmış.. Bununla yetinmemiş, sahaya dalıp futbolcularla birlikte hakeme itiraza koşmuşsun. Sana ne yahu? Çek kardeşim çek.. Çok mu lazım sana gerçek?

Sonunda seni magazinde deneyelim dedik.. İyi halt yedik.. Sarışın afet Cansuyla söyleşi. Yapacağın iş ne ki? Çek resmini gitsin. Yahu kadın gerçek sarışın değilse sana ne? Kadının kafasında ki peruğun resmini çekeceğine, kadının kafasından peruğunu çekmişsin. Vallahi sen çekilmezsin. Seni kimse çekemez. Allah çektirmesin! Hadi şimdi evine git kendi cezanı kendin çek.

MEDDAH- Bir şey daha öğrenmiş bulunuyor Nadir.

Para kazanmak için tahsil ne denli gerekli değilse, insanlık da değil.

Ne iş olursa, razıdır artık Nadir.

Keşfin yanı sıra yaşam da sürmelidir.

Simit satar sözüm ona.. bedava dağıtır çocuklara.

Dilekçe yazar.. İki satır için para mı alınır der..

Bir yandan da içki içer. Ah müjgan! İnsanı deli eder. Eh bilirsiniz canım, aşk yolunda iki kadehcik iyi gider.

-Sanat Müziği-

KIZ ARKADAŞ- Ben Nadir'in mahalleden arkadaşı.. Sayılırım da.. Sayılmam da.. Uzun yıllardır komşuyuz ama pek görüşmeyiz kendisiyle. Ne bileyim.. Annem pek sevmezdi

onları. Çok mu doğrucularmış neymiş.. Şimdi arada bir selamlaşıyoruz.. Ben çav derim, bay derim. O merhaba der, hoşça kal der. Demode çocuk aslında hep söylerim. Ha, bir de eczacılığı bitirmiş diyorlar. Ben pek inanmıyorum ya.
İçkiye de başlamış seninki. Ay içer tabi. O kız, onu mahvedecek. Kim mi? Müjgan canım. Şu kız meslekteki. Kaç kez gördüm bakkalın önünde fısır fısır fısıldaşıyorlar. Ay ben dedikoduyu sevmem aslında. Beni alakadar etmez çünkü. Çocuk ondan çok içiyor işte. Aşk bu, dile kolay. Ah Nadir..

-Taksinin fren sesi-

TAKSİCİ- Abicim nasıl denir, mesela.. Adımız çıkmış efeye.. Yakışır mı girmek küfeye.. Geçen akşam Barba'nın meyhanesinde oturmuş **tak** çakıştırıyoruz. Benim, içkiyi bırakışımı kutluyoruz icabında. **Tak** Barba televizyonu açtı mı sana.. **Tak** Tevede Tük filmi en kralından. Oğlan sevdalı, kız kör. Kız kör diye, oğlan ayaklarını testereyle **tak** kesiyor iyi mi. Derken kıza bir de **tak** kamyon çarptı mı. Yarısı iptal. Haydi.. Oğlan biraz daha testereye verdi kendini. O sırada gazino patronu Kadir Şinaz abimiz kızı şarkıcı yapıyor mu sana. **Tak** el yok, ayak yok, ses yok, gövde yok ama abicim kızda kapı gibi ruh var. Filmin hicranı 180'le gidiyor. Ben 8 olmuşum, vitesi 6'ya takmışım ve.. bırakın da şu kızı birazcık da ben kurtarayım diye bas bas bağırmışım.
Biz meyhanede raconumuzu keserken. Barba geldi, kulağıma eğildi. Köşede ki kıytırık sesimizden rahatsız olmuşmuş. **Tak**. Bak. Bak.. Kim lan bu be? Döndüm baktım, çelimsiz lakin uzun biri. Serde dayılık var ağabeycim. Yapacağız numaramızı. Vardım yanına. Bana bak lan trafik lambası kılıklı herif. Sen kaşındın. Kaşıcam lan seni. Yaradana sığınıp bir kaldırdım elimi.. **Tak**. Yere düşmüşüm. Sıkı oğlanmış, nemelazım. Böyleleri her eve lazım. Abicim ne kadar efe olursan ol.. Varmayacaksın bunların üstüne. **Tak.** (Görüntü) Arabayı götürüyor..

-Geçiş Müziği-

MEDDAH- Sokakta meyhanede durum böyle. Böyle de..
İki göz kondusunda çok mu farklı sanırsınız?
Aman aldanırsınız. Mal sahibi mülk sahibi. Nerde bunun ilk sahibi..
Yandık, geldi ev sahibi!

-Örtüyü takınca-
EV SAHİBESİ- A evladım.. Hele bir yol konuşalım seninle. Fahir miydin, Tahir miydin? Hı Nadir? Peki Nadir bey oğlum.. Bak, ev sahibin olarak.. sana iki çift sözüm olacak.. Yani Tahir oğlum.. Pek efendisin, Pek temizsin.. İyisin, hoşsun da biraz da tuhafsın be evladım. Ayın biri oldu mu, tutup tıkır tıkır kiramı elime sayıyon be oğlum. Eh, bu durum aklımı karıştırıyor be evladım. Bu devirde hangi kiracı ayın birinde kirasını denkleştirir de, ev sahibine getirir. Sonra pek sessizsin, pek soluksuzsun, Mahir evladım. Ne radyon duyulur, ne televizyonun duyulur.. Ne gelenin olur, ne gidenin olur.. İyi de, biz bütün mahalleli senden ziyadesiyle kıl kaptık. Şakir evladım. Yoksa dip odada esrar mı basıyorsun, eroin mi paketliyorsun? Lan verdiğin paracıkları da kontrole vermedim.. Sahte filan olmasın Kafir evladım.
Netice itibariyle sesin çıkmaz.. Şikayetin duyulmaz.. Senin gibi biri de pek adamdan sayılmaz.. İyisi mi boşalt evimi? Çık Fakir evladım. Hadi ulan çık..

MEDDAH- İşte olup olacağı.
Haneden de oldu Nadir.
Evini boşalttı boşaltmasına amma,
Yüreği doluydu hala. Hatırlayacaksınız canım..
Kız meslekten Müjgan Hanım..
Ah Müjgan.. Ah ki ne ah!
Ancak söylenmez eyvah.
Sonunda Nadir, dayandı Müjgan'ın kapısına.
İki çift sözü vardı Müjgan'ın babasına..

MÜJGAN'IN BABASI

Lan mülazımı evvel Rasim'in torunu Nadir.. Sen bizim kapımızı çalar mıydın? Gel bakam şöyle. Hoş geldin koçum. Çay kodutturayım mı, kosun de mi? Kız Müjgan çay koy kız. Tez terlik yetiştir. Şuna bak.. Eli nasıl da ağır.. Bak Nadir sana bir nasihat tavsiye edecem.. Kız alacaksan bu şehir yüzü görmüşlerden almayacan. Örnek mi istiyon? Al benim Müjgan'ı. Pasaklı mı pasaklı.. işi gücü, saçında tırnağında. İki kap yemek pişirmeyi bilmez.. Hele, bir tatlı sohbete hiç gelmez.. Nobran.. Hazırcı.. Şuna bak şuna.

Bir terlik yetiştir dedik, eli ayağına dolandı.. Sevdalı mıdır nedir? Ne diye güldün la Nadir? Beğenemedin mi.. Benim kızım sevdalanamaz mı? Bir delikanlıdan elanktrik alamaz mı? Şaka lan şaka. Kim alır lan bunu? Şu sıfata bak. Yüz tane oğlum olsa bir tanesine almam bunu. Bunu everek diye anası telli babaya adak bile adadıydı.

Ah Nadir.. Bunun anası böyle miydi? Bunda bir ana vardı.. Ne de olsa eski toprak.. Yahu gördün mü, kendi derdime daldım, seni sormadım. Nassın? İyi misin? Bir sıkıntın varmış gibisin oğlum. Ikınayon, sıkınayon. Beni babanın yerine koy anlat. Nesin? Nee.. Ne istersin?..Neyin emriyle.. Peygamberin..Kavliyle..Müjgan'ı..Sen..Kendine..Evlenmek..İçin.. Orda dur. Şimdi başka dilden konuşacağız. Ne işle iştigal ediyonuz. Mesleğiniz nedir lan Nadir bey? Nasıl yani, henüz çalışmıyorsun ama yakında işe girecen inşallah he mi? Olur mu lan Nadir öyle. Benim kızımı nasıl geçindirecen. Yani iş yok, aş yok.. Bende de rizikoya atılacak kız yok. Nasıl, O razı mı? Ya ben razı mıyım? Yok. Benden sana kız mız yok. Çay da yok.

MEDDAH- Ve efendim, çeyrek kalmıştı ki isyana,
Tuttu dilini Nadir, etmedi seda.
Yazdı bir kuytu karanlığa sevdiğinin adını.
Unuttu.. Bastı acısını bağrına.

-ŞARKI-

Hayatın tarifi bu
Her dem kavga dişe diş
Bak işte yolun sonu

Elde ne aş ne de iş
Bu soluksuz bir yarış
Haydi menzile eriş
Elde ne aş ne de iş
Berkemal mi asayiş

MEDDAH- Nadir oturur bir gece sabaha kadar.
Sonunda verir bir karar.
Berkemal mi asayiş?

-Müzik + Görüntü-

BANKA MEMURU- Hakim bey, bu soyguncu arkadaş, bankamıza girdiğinde şubemiz çok kalabalık değildi.. Öğle tatilinden hemen sonrası.. Bilmem bilir misiniz? Şimdi bu arkadaş gayet kul şekilde içeri girdi.. Onu görür görmez ben, tamam, okey bu arkadaş şubemizde hesap açtıracak dedim.. Ve yanına yaklaştım dostum eller yukarı dedim.. Sorry pardon pardon.. Yani o benim yanıma yaklaştı ve eller yukarı dedi, oha falan oldum.. İşte tam da o an, bu arkadaşın soyguncu olduğunu ve bir soygun vakasıyla karşı karşıya olduğumuzu şıp diye anladım ve hemen ellerimi yukarı kaldırdım.. Bilmem hiç soyuldunuz mu? Hayır, hayır.. Elinde silah yoktu. Peki neden mi ellerimi kaldırdım? Efendim, pardon. Koltukaltım gıdıklandığı için ellerimi yukarı kaldırmış olabilir miyim? Nasıl ya. Pardon pardon bakarmısınız, oradan salak gibi mi görünüyorum. Hakim bey son olarak yüce Türk adaletinin huzurunda şunu da açıklamak zorundayım antrparantez "ben çocukluğumdan beri hiç gıdık almam" kapa parantez.

KASİYER- Evet, kasiyer benim. Bu haydut, bankaya girdi ve gayet sert bir sesle "lütfen bütün paraları bu torbaya doldurun" dedi.. Tabi ben bütün paraları vermedim Hakim bey. Kendi üstümdekileri de verecek kadar enayi değilim.. Bu haydut, daha sonra paraları aldı,

“herkese geçmiş olsun” dedi ve çekti gitti. O gittikten yaklaşık 5-10 dk. Sonra, gayet seri bir şekilde alarma bastığım gibi alarmı bozdum. Çok sert basmışım Hakim bey. Vallahi ben bozmadım. Adi mal takmışlar. Ben suçsuzum hakim bey…

KUYUMCU- Bendeniz Cevat’ıdır. Cevat Hıdır değil. Sadece Cevat ıdır. Adam hırsızmış deorlar. Hala inanasım yoktur. Gayet kibar yaklaşmış ve sıramı istemiştir. Afedersiniz, acelem vardır, taksi kapıda beklemektedir dediğinde, ben de bakasın be evlatcağızım işceğizinize benim için önemiyatı yoktur demişimdir. İyi de etmişimdir. Böylelikle benim para bende kalmıştır. Cümlesini çekip almıştır. Vah vah vah, yazık olmuşudur. Genç adamdır. İlk soygunudur. Üzülmeyesin be evladım. Allahın hakkı üçidir.

REŞO- Onu vallah ben yakalamişem. Şöyle uzaktan bakmışam, bilmişem kimdir. Bakmışam köşe bucak kaçir. Aha böyle sin sin gidiyir. Düşmüşem peşine. Tutmuşam kolunu. Ula Seydo demişem. Ne ararsın bu şeherde. Bırak ula kolumu, ben Seydo değilem demiştir. Ula demişem, ben ne kadar Reşo isem sen de o kadar Seydo sen? Ula aynı köyde doğmadık mı? Eşek peşinde koşan kim? Senle biz. Kızları kaçıran kim? Senle biz. Ulan ne eğlenirdik hayvanoğlu hayvan senle biz. Sonra önce ben gelmişem bu şehre. İnşaatta taş taşımışam. Sonra duvar ustası olmuşam. Namusuma pek gurban olmuşlar, almışlar beni gece bekçisi yapmışlar. He valla kuş uçurtmamışam. Dün gece, görev başındayım, bizim köyden Seydo. A böyle sin sin gidiyi. Tutmuşum kolundan. Gel gardaş sana da bir iş bulak. İnkarlıktan gelmiştir. Benim de sinirim kalkmıştır. Ula sen Seydo değilsen, kimsin itoğlu it…. Viş baboo çantası açılmıştır. İçinden tonla para dökülmüştür yere.. Ahanda o vakit anlamışam gurban valla bu Seydo değildir.

MEDDAH
NEYDİM DEMEMELİ.. NE OLACAĞIM DEMELİ.
DEĞİŞMEYEN TEK ŞEY DEĞİL MİYDİ YAŞAMAK!
ÖYLESİ DE YAŞAMAK, BÖYLESİ DE YAŞAMAK..

Kulun rızkı ordan çıkmadı mıydı, açlık vurmaya görsün, buradan çıkar.
Yasakmış, kanunmuş, kitapmış dinlemez mide sesi.
Ya neticesi?
Mapushane çeşmesi!

AĞA- Hele yanaş bakalım. Benim adımı belledin mi iyi? Ha şöyle. Geç otur. Otur dedim. Soygundan girmişsin. Yakışır senin gibi babayiğide. Hadi biz adımızla sanımızla dört kişiyi devirmişiz. Namımız almış yürümüş. Bir damağası olmuşuz. Ama marifet hem yaşamasını bilmekte, hem dışarıda kalabilmekte. Okumuş adamsın dümenine uyduracaksın dümenine.. Biçimine getiremedikten sonra kalem oynatmışsın neye yarar? Biz boşuna mı kol gücüyle adam indirdik. Şan olsun diye mi nam yürüttük. Bilemedik yolunu yordamını. Ama sen.. Çok hata etmişsin çok. Senin hesap kitap iyidir. Bundan sonra manomu sen toplayacaksın. Haydi şimdi benden bi çay iç. Ha unutmadan söyleyim. Bundan sonra teçhizatı getirmek de sana düşer. Getir teçhizatı.

-Köçek Oyunu-

MEDDAH- Ve bir şey daha görür, duyar, yaşar Nadir. Herkesten, kim olursa olsunherkesten, bi şeyler öğrenmek mümkündür. Cahil de olsa, mapus da olsa. Günü dolar çıkar mapustan. Elinde bir kırık bavul. Ne karşılayan, ne bekleyen. Ancak, artık ne yapacağını iyi bilen biri vardır aramızda.

TELEFONCU- Alo patron. Nadir abi. Sesim geliyor mu? Alo abi be. Hah tamam. Abi. İşi ayarladık. Altı kamyon mal geliyor. Yarın sabah, on civarı. On kamyon değil abi. Altı kamyon Nadir ağabeycim. Nasıl? Elbette abi. Altı da kamyon, üstü de kamyon. Şaka. Yarın akşama kalmaz malları dağıtırız. Sonra da pavyonda dağıtırız. Yok Nadir ağabeycim. Önce malları dağıtırız. Sonra pavyonda yani. Bir şaka da ben yapayım dedim. Alo patron! Seni zor duyuyorum zaten. Yer değiştir abi. Tüh kapandı.. Ulan teknoloji gelişti, mertlik bozuldu namussuzum. Bu cep telefonlarına uyuz oluyorum. Oluyorum da, ekmek parası bunda anasını satayım

-Polis Sireni-

BODYGUARD- Çetenin en sıkı adamıyım icabında. Temiz çalışırım. Babanın sağ koluyum. Koluydum yani. Her şey yolundaydı. Malları paraya çevirmiş, paraları aklamış, gerekenleri haklamıştık. Meze bol, içki gani, kızlar sülün. Şampanyayı patlatalım dedik. Ayvayı o saat yedik. Parmağı şişeye sıkıştırmışım. Ay diye bağırmışım. O acıyla şöyle hafiften bir eyvah dediysek ne olmuş! Vay sen misin ay diyen, eyvah diyen. Kapıya koydular beni. Verdiler sopayı. Nadir beyin emriymiş. Kimse eyvah diyemezmiş. Keyif benim değil mi arkadaş. Parmak da benim, keyif de. Eyvah da derim evelallah. Hadi bana eyvallah!

MAFYA- Yer altı dünyasının seçkin ve güzide insanları.. Bu akşam burada, aramıza yeni katılan, değerli bir arkadaşımıza, çiçeği burnunda bir mafya babamıza hoş geldin demek için toplanmış bulunuyoruz. Çabasıyla, gayretiyle ve de alın teriyle bu seçkin camiayı hak eden, bu saygıdeğer Nadir kardeşimizin şerefine kadehimi kaldırırken.. Ulan.. Kim koydu bu beyazlaşmayan rakıyı bardağıma. Bu sahte be. Bizim imalat. Ah ulan. Zaten sizle kibar kibar konuşanda kabahat. Oğlum git karşı büfeden bir eksport kap gel. Kusura bakma Nadir bey.

MEDDAH- Bir yandan gelsin kaçaklar, paralar.
Bir yandan özel imkanlar, avantalar.
Ama artık sayamayacağı kadar çok parası var..

Yepyeni işler, bambaşka uğraşlar.
Görelim bakalım nelermiş bu işler.
Bir kulak verelim sedaya.
Hayırlı mı bu gidişler!

SUNUCU- Sayın konuklar, sevgili seyirciler. Sesim geliyor mu Nuri? Evet. Bu gece çok mutlu bir gece. Evet, herkesin çok yakından tanıdığı değerli iş adamlarımızdan Sayın Nadir Hakarar beyefendinin kurduğu "eğitim vakfı" çerçevesinde gerçekleştirilen, ilk özel

öğrenci yurdu birazdan törenle açılacak. Nuri konuşmanın burasında alkış gelecek diye diye yazmışız. Dürtsene çocukları. Beyefendi birazdan aramıza katılacaklar ve kurdele keseceklerdir. Hah geliyorlar işte. Şu yüzdeki ifadeye, şu şevkat dolu bakışlara dikkatinizi çekmek isterim. Mahsun kalplerin acı ve hissiyatını yakinen tanıyan bir insanın, hicranlı bakışları bunlar. Ve makası aldı. Kurdeleye doğru ilerliyor. Kesiyor. Evet kesiyor. Kesildi. Yani elektrikler kesildi. Nuri? Ne oldu kardeşim? Ne bu iş? Adama doğru dürüst bir açılış bile yaptırmıyorsunuz.

MEDDAH- Bir öyküdür canlar, sürer gider muttasıl.
Eylemedik, eğlenmedik bir fasıl
Getirdik dört nala öyküyü.
Fark etmedik dahi kim iyi, kim kötü.

Ancak, o bir şahsı muhteremdir artık. O bir şahsı aladır. Alayı vualadır. O bir Nadir Efendi değil, Nadir beyefendidir. Adına tolantılar düzenlenir, kokteyller verilir. Ol efsane kişinin hayatının kıyısından geçip de, yer ile yeksan olmayan adem mi kalmıştır. Hatun mu kalmıştır.

NALAN- Mankenim tatlım. Ne zaman başladığımı hatırlamıyorum bile. Daha yürümeye başlar başlamaz annemin elbiselerini üstüme geçirir, aynanın karşısına geçermişim. Yani doğuştan mankenim. Bu konuda eğitim de aldım. Orta okuldan sonra LLC ve MBC'yi bitirdim. Halen XWF'de bir mankenin ıslak dudaklarının ekonomiye katkısı üzerine doktora yapıyorum. Hayatta her şeyi elde ettim tatlım. Para, şan, şöhret, erkekler. Biri hariç. O domuz adam, Nadir. Onu görür görmez vuruldum. Hani bir karpuzu yokuştan aşağı yuvarlarsın, aşağıda nasıl dağılır. Bende öyle dağıldım şekerim. Bir daha da iflah olmadım. Ah Nadir. Ama bir gün elbet elime düşeceksin. Düşeceksin…
MİHRİBAN- Kes kes beni bu ucuz mankenlerle… Sanatçıyım ben sanatçı. Gerçek sanatçı. Şarkıcı, oyuncu, sunucu, dublajcı, reklamcı. Yani komplike sanatçı. Ben doğuştan şarkıcıyım. Doğduğum gün o kadar çok ağlamışım ki makamlı, makamlı Inga, Ingaa diye. Annem bu çocuk büyüyünce kesin şarkıcı olacak demiş. Nasıl? Nadir mi? Ay yoksa o

buralarda mı? Evet, bana aşık olduğu doğru şekerim. Ama ben, katı ve ruhsuz bir erkekle asla evlenmem. Bir erkek, sevdiği kadınına güzel sözler söylemeli. Ruhunu okşamalı. Ama neymiş bunlar? Bir kadından aman dilenmekmiş. Eyvah demekmiş. Aman ne olmuş yani, bir kez olsun kır gönlünün zincirini Nadir. Ben sana mecburum de. Bana bakın, eğer burada Nadir'in aşkları konuşulacaksa önce bana soracaksınız. En çok bana soracaksınız. Saksı değilim. Alın size reyting.

MEDDAH- Nadir'in coşkulu öyküsü de, her daim tırmanışta sürmez elbet. O şan, o şöhret, o ihtişam.. Bırakır yerini yokluğa.. Durağanlığa..Hayat ekonomi gibidir. Kıt kullanırsan ne ala. Çünkü hiçbir iktidar sürmez.. Nihayete kadar..

MEDDAH- Ve efendim, pek muhterem kişizadedir, pek çok hayrı dokunmuştur.. Okullar, hanlar, hamamlar yaptırmıştır. Velinimetimizdir, haki payimizdir diyenler.. Ne zaman ki ödeneği kesile.. bırak canım.. Biz onun cemazi-ül evvelini de bilizi yapıştırıverirler. Derken, bir karanlık geçitten tek başına geçmeyi göze almalıdır artık. Yaşam yaratmıştır kendini. Bedeli ortadadır. Emek yerine hinlik düşüncesi, alın teri yerine madik atma çabası.. dinler mi iş adamı, hamiyetperver ya da mafya babası? Sonunda tel tel ödenir bedel.. göz yaşına bakmaz. Kimseler onu takmaz.

ŞARKI
Para elinin kiri.
Getirir m gideni gei.
Havadan gelen paranın,
Ödenmeli diyeti.

HACİZ MEMURU- Ve iş bu araştırmanın sonucu, aşağıda ismi yazılı olan şahsın, mal varlığının tespitine, kazancının yasal yollardan olup olmadığına ve iflas işlemlerinin başlatılmasına..

MEDDAH- Evet.. Daralmaktadır Nadir'in etrafındaki çember. Varlıklı olmak dahi, bir çözüm olmadıktan sonra.. gelsin soruşturmalar.. ifadeler. Sonunda anlar ki Nadir, pahalıdır pabuç..
Ya yerin dibine gir.. ya da arşı alaya uç!

-Sela-

BALIKÇI ADAM- Selamı Aleyküm. Bilumum hırsızın, garibanın vede dolandırıcının yakından tanıdığı bu hırsızı, kaybolmadan önce en son ben gördüm. Merhum, en çok balık tutmaktan hoşlanırdı. Boş zamanlarımızda sandala biner açılırdık.. Merhum oltasını atar, derin derin düşüncelere dalardı.. Hatta ben, yahu Nadir tuttun balığı çek şu oltayı.. sazan göl dibinde kokacak diye şaka bile yapardım.. Efendim sonra bir gün sandal battı, baba mefta oldu.. Çok şükür ben kurtuldum.. Ya mukadderat işte, sen o koca denizlerde deryalarda kulaç üstüne kulaç at.. Gel bir küçük suda boğul.. Günahlarını affeyle Yarabbim..

-Segah Tekbir-

KEKEME ADAM- Hayır. Sırık Nadir boğulmadı. Kendisi tren altında ezilerek öldü. Kendisinin iki parçaya ayrılmış vücudunu ben topladım adaletin müdüriyetine teslim ettim.. Allah rahmet eylesin.

-Cenaze Marşı-

KADIN- Yalan hepsi yalan. Ben söylüyor doğru. Şimdi o Nadir Hakarar mafyasını en son ben görüyor bir kere. Geçen cumartesi akşam birlikte alkol içtik, night club gittik.. Çok eğlendik. Sonra benim eve gittik. Sabaha kadar devam ettik. Ölü bulundu. Ben nasıl nerden biliyor canım. Ölürken üstümdeydi. Benim sayemde öldü. Ölüm Allahın emri. Hayat devam ediyor. Bak bu benim kart. Ara beni..

MEDDAH- Trenler öldürmediyse de Nadir'i, gözden uzak, gönülden ırak etti. Evet, yine o trenler aldı onu, bir küçük kasabaya getirdi. Arkada bin bir yazı, çizi söylenti.
Koca kentleri dalgalandıran onca yalan, onca dolandan sonra, sakin bir yaşam arzusunda, bir insan.. yepyeni bir Nadir Hakarar..

MÜRETTİP- Nadir bey.. kasabamıza bir büyük kentten gelip yerleşmiş olup.. gayrı hemşerimiz sayılmaktadır. Kendisi bizzat büyük şehrin kalabalığından, trafik ve egzoz dumanlarından fazlasıyla bizar olmuş.. kasabamıza yerleşmiş hırdavatçı dükkanı açmıştır.. Len Selami nerde len açmıştırın sonuna nokta? Lan sittin senedir kasabanın mahalli gazetesini çıkarıyon.. senin gibi dikkatsiz dizgici, satıcı, başyazar görmedim..Dur bakem telefon çalıp duruyor.. Buyrun ben.. Gizli hakikat gazetesinin sahibi. Ooo.. Siz misiniz Nadir Bey? Biz de şimdi sizin yazıyı.. Buyrun? Bir teşekkür ilanı öyle mi? Selami.. Gel len buraya.. Ben söylicem sen yazcen.. Nadir bey bizzat kendisi gazetemize teşekkür ilanı verecek..

KASABALI- Sadıç dinle.. İlanı dinle yahu.. Şu yeni hırdavatçı pek kibar biriymiş canım. Tutmuş Gizli Hakikat'a teşekkür ilanı vermiş. Okuyayım da dinle. Pek sayın kasabalıların, eski bir şehirliyi bağırlarına basarak.. aralarına kabul etmeleri beni çok duygulandırdı. İlgilenenlerin akşam yediden sonra, Şen kasababaşvurmaları rica olunur. He he he. Sadıç gazeteci şapşal Selami'nin yaptığına bak. İki ilanı birbirine karıştırmışlar yine. Kasapla hırdavatçı. Dinle. Dinle. Büyükbaş hayvan kesimlik olarak satın alınacaktır. Besili, sağlıklı, sığı, inek ve kadirşinas koyunlar bu gece kasaba lokantasındaki yemeğe davetlidir. Not.. Aşısız hayvan kabul edilmez…

KADIN- Gıı.. Melahat abla.. Gıı.. Bene bak.. Çarşamba benim günüm var. Bekliyom.. Seni de ünleyom. Gel.. Gol böreği, kısır, Galburabastı.. bol salata.. Gıı.. Sen seversin diye yaprak bile sarcem. Gelmezsen gücenirim. Dedikodu yapcem. Geçen gün guru börülce alam diye alt kata indiydim. Bir de ne görem! Kapı kilidi paslanmış açılmıyor. Ay önce bi telaşlanıverdim.. Sonra aklım başıma geldi, şu hırdavatçi Nadir Efendiyi çağırttım. Bir

koşturu hemen hemen geldi. Kilidi de şıp diye açtı. Gıı.. eli çok hamarat valla. Kilidi açtı hemencecik gitti. Ne acelesi varsa. Gördün mü onu güzel adam. Gıı.. Boylu poslu. Bana ne, Allah bağışlasın. Melahat abla.. Ama diyorum ki, ara sıra şu kapı kilitlerini ortadan galdırıvermeli.. Bakasın.. Açacak biri gelir. Melahat abla.. Nerdesin..

MEDDAH- Benimsendi Nadir, Sevildi.
İnsan olduğunun farkına vardı yeniden. Gündelik işlerle haşır neşir olmayı öğrendi.
Bakkalla iki satır sohbetin tadına vardı. Şen Kasapla gün batımında bir bardak bira devirmenin güzel olduğunu sezinledi. Kırlarda dolaştı, çiçekler içinde dolandı.. Kuzuları seyretti.. Hasılı doğaya kulak kabarttı. Ezik günlerine de, güçlü günlerine de.. hepsine bir sünger çekti.
Ve elbette yeniden yaratılmış, daha doğrusu kendi kendini yeniden var etmiş biri olarak.. **EHVAHI** da keşfetti!

YAĞCI SELİM- Ben yağcı Selim. Yağ köylerden gelir bize. Sonra eritir bir güzel tuz basarız içine. Sonra da şehre göndeririz. O gün Pazar mıydı neydi.. Dalmışım.. Habire yağ basıyorum.. Habire yağ basıyorum.. Birden gözüm kasabanın veletlerinden birine takıldı. Asfaltta elinde çomak, koşuyor muydu neydi.. Sonra velet birden kapaklandı.. O sırada, harç diye bir kum kamyonu çıkmaz mı önüne..
Çekti aldı veledi.. Gerçi veledin ezileceği filan yoktu. Kamyon durmuş muydu neydi.. Haydi işin o yanını da geçelim bir kalem.. Ya arkadaş! Bu adam ne diye böyle "Eyvah" diye avaz avaz bağırmıştır.. İşte bunu hiçbirimiz.. anlayama mışmıydık neydik?

MEDDAH- Evet!
Bir küçük insan yavrusunun tehlikesinden damladı son damla. Ardından bir büyük sel oldu.. Yağdı.. Yağdı.. Korkunun da bir insancıllığı, bir güzel yanı vardı. Tıpkı sevginin olduğu gibi.
Rivayet ederler ki, o gün bu gündür, o yörede Eyvahçı baba namıyla bir ermiş.. tüm köyleri bir bir gezermiş. Dertlilere deva, hastalara şifa dağıtır.. Gönülleri hoş eylermiş.
Haydi eyvahçı baba ruhu geldi.. Eyvahçı baba..

Hiçbir aradığını hiçbir zaman bulamayan, insanoğlundan uzak mı uzak kalan birinin öyküsüdür Nadir.
Dileğimiz ise herkesin, herkeslerin eyvahsız yaşaması..
İnsanca yaşaması..

---ŞARKI---
Kim ki okuyup yaza.. rahatça iş bula..
Kim ki birini seve.. yanına ala..
Kim ki insanca düşüne.. korkmadan konuşa..
Diline eyvah dolanmadan..

Kim ki yaza, kim ki çize..
Kazana, harcaya..
Öpe, koklaya, sarıla..
Söyleye, dinleye..
Geze, toza, baka, göre..
Yaşaya, yaşaya..
İnsanca yaşaya..

YAZAN: Ahmet Metin ÖNEL
YÖNETMEN: Ali MERİÇ

EK- C

TİYATRO SANATÇISI KORAY KARACA İLE YAPILAN GÖRÜŞME

Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? Koray Karaca Kimdir?

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'ndan 1996 yılında mezun oldum. 1997 yılında Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Sivas Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nde göreve başladım ve 8 yıl görev yaptım. 2005 yılından beri de Ankara Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nde görev yapmaktayım. Bu güne kadar yaklaşık 40'a yakın oyunda görev aldım. İki sezondur (Kasım 2017'de prömiyer yaptı) "Eyvah Nadir" oyunuyla sahnedeyim.

Size göre Meddah nedir? Kime denir? Ve özellikleri nelerdir?

Meddah kelime anlamı olarak medh eden, anlatan, öven kişidir. Kökeni çok eskilere dayanan bir gelenektir. Osmanlı'da Meddaha çok değer verilirdi çünkü meddah sadece halkı eğlendiren kişi değil aynı zamanda bilgilendiren, halkın haber almasını sağlayan kişilermiş ve pek çok konuda bilgi sahibi olduklarından da halk tarafından çok sevilip sayılırlarmış.. Benim gözümde meddahlar o dönenim filozoflarıdır. Bir meydanda yada kahvehane ortasında hiçbir aksesuara ihtiyaç duymadan hikâyelerini büyük bir ustalıkla anlatırlarmış öyle ki onu seyredenler ikiye ayrılır ve taraf tutarlarmış hikâyenin kahramanlarına karşı ve bir müddet sonra iki taraf kavgaya tutuşurlarmış. Usta meddahlar orta yolu bulup hem hikâyelerinin heyecanını korumayı hem de tarafları uzlaştırmayı başarırlarmış. Dolayısıyla meddahlar, kıvrak zekalı, nüktedan, bilgili ve aynı zamanda taklit ve anlatma yeteneğine sahip kişilerdir diyebiliriz.

Oyununuz tek kişilik bir tiyatro oyunu gibi görünse de oyun kitapçığında bu oyunun bir meddah gösterisi olduğu ifade edilmektedir. Sizce "Eyvah Nadir" oyunu bir meddah gösterisi midir? Siz kendinizi meddah olarak tanımlayabilir misiniz?

Ben konservatuvarda klasik tiyatro eğitimi aldım. Ancak oyunuma da tek kişilik tiyatro oyunu demek haksızlık olur. Normalde Devlet Tiyatrolarında tek kişilik oyun diye geçiyor ama bence tek kişilik oyunun ötesinde, çünkü Devlet Tiyatroları genellikle "çerçeve tiyatro" yapar ve onun üçüncü bir duvarı vardır. Ben "Eyvah Nadir"i diğer tek kişilik tiyatro oyunlarında olduğu gibi duvarlı da oynayabilirdim yani seyircilerin oyuna katıldığı bölümler olmadan onları oyuna dahil etmeden de oynayabilirdim oyunu. Ama bu oyun bir meddah metni ve klasik bir meddah oyunu ve biz de oyunun aslına sadık kalarak ufak değişikliklerle modernize ettik. Oyunu izlemeye gelen seyircilerimizin kullanmış olduğu "çağdaş meddah oyunu" ifadesi benim için çok kıymetli bir tanım diyebilirim. Evet bir metnimiz var ama seyirci ile beraber oynadığımız için her akşam farklı bir oyun çıkıyor ortaya.

Tek kişilik bir oyunla meddah gösterisi arasındaki farkı nasıl tanımlasınız?

Tek kişilik oyunla meddah gösterisi arasında ki en büyük farklardan birisi, meddah gösterisini yaparken etrafında olup biten her şeyin farkındadır ve bunları kullanır. Herhangi bir seyircimiz öksürdüğünde, cep telefonu çaldığında yada yanında ki ile konuştuğunda ben hemen devreye girip olaya müdahale ediyorum ve metin dışına çıkıp yepyeni bir oyuna başlıyorum seyirciyle. Yani biz metni oynarken bir anda dışarıdan gelen herhangi bir uyarıcıyı pozitif olarak değerlendirip, bu durumu bir avantaja dönüştürüyoruz. Tek kişilik oyunda oyun başlar ve biter salonda meydana gelen hiçbir olaya sahnede ki oyuncu müdahale etmez ve asla oyununu bozmaz. Bizim için ise bu durumu bir avantaja dönüştürüp meddah gösterisini o anlarda daha keyifli hale getiriyoruz.

Meddahlık geleneğinde usta-çırak ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz? Ustanız var mı veya usta olarak birisini kabul ediyor musunuz?

Ben Eskişehir Devlet Konservatuvarı mezunuyum ve çok çeşitli ekollerden yerli ve yabancı çok değerli hocalardan ders aldım. Eskiden oyunculuk eğitimi almak isteyenlerin çoğu şimdiki adı İstanbul Şehir Tiyatroları olan Darülbedayi ve benzeri tiyatrolarda,

Dümbüllü, Kel Hasan gibi usta oyuncuların yanında kendilerini yetiştirirlermiş. Oysa şimdi oyuncu olmak isteyenler akademik eğitim veren tiyatro okullarında eğitim gördükleri için derslerimize giren hocalarımız bizlerin aynı zamanda ustalarıdır diyebiliriz.

Meddahlık geleneğinin Türk Tiyatrosu içindeki yerini nasıl değerlendirirsiniz?

Geleneksel tiyatronun çıkış noktası yani Hacivat-Karagöz Oyunları, Köy Seyirlik Oyunları, Meddahlık bunların hepsi için Türk Tiyatrosunun kaynağı diyebiliriz. Biz feodal bir toplum olduğumuz için bizim halk tiyatrosu yüzyıllardan beri süregelen önemli bir değerimiz. Hatta hikâye anlatmanın ve taklidin köküne kadar gidersek ilk insandan beri var olduğunu söylemek yanlış olmaz. Çünkü ilk insanlar da yapmış oldukları avları gelip taklit yoluyla anlatmışlar taklit ve hareketlerle sözsüz bir şekilde. Yani hem avcıyı hem avı hem de nasıl avladığını taklitlerle anlatmışlar kendi topluluklarına. Dolayısıyla metinsiz tiyatro aslında bugünkü oyunculuğun çıkış noktasıdır ve özellikle Meddahlık oyunculuğun alfabesidir diyebiliriz.

Sizce günümüzde Geleneksel Türk Tiyatrosu ve Meddahlık özellikle genç kuşaklar tarafından biliniyor mu?

Kendi oyunumdan bahsetmek gerekirse gelen izleyicilerden edindiğim bilgilere dayanarak çocukların ve genç kuşağın meddahlık konusunda veya geleneksel tiyatro konusunda çok fazla bilgisi olduğunu düşünmediğimi söyleyebilirim. Oyunumuzu izlemeye gelen çocuklar ve gençlerden oyunu izledikten sonra meddahlığı merak edip araştırdıklarını söyleyen izleyicilerimiz oldu. Tabi bu beni geleneğin tanıtılması ve yaşatılması hususunda çorbada tuzum olduğunu düşündürmesi bakımından oldukça mutlu ediyor.

“Eyvah Nadir” oyununun çıkış hikâyesi nedir? Bir meddah oyununun sahnelenme fikri kimindi?

Bu oyun bir nevi sipariş oyunu diyebiliriz. Yani ilk çıkış noktamız bir meddah oyunu yapalım şeklinde olmadı açıkçası. O zamanın Ankara Tiyatro Müdürü benden Oda tiyatrosu için tek kişilik bir oyun yapmamı istedi. Beni de çok iyi tanıdığı için sahneleyeceğimiz oyunun komedi oyunu olmasını istedi. Ben de bu konuda çalışma yapmaya başladım ve metinleri araştırdım. Sonra yaklaşık yirmi yıl önce karşılaştığım Ahmet Önel’in yazdığı “Kaşif-i Eyvah Nadir Efendi” oyun metni aklıma geldi ve metni bulup okudum ve tam da istenilen oyunun bu olduğuna karar verdik. Zaten son yıllarda Devlet Tiyatrolarının yerli oyunlara yani bize ait bizim kültürümüzü yansıtan oyunlara öncelik vermesi, benimde içimde yıllardır tek kişilik çok karakterli bir gösteri yapma isteğimle birleşince “Eyvah Nadir” oyunu beklentilerimizi karşılaması açısından çok denk düştü diyebilirim.

“Eyvah Nadir” oyununu geleneksel bir meddah gösterisinden ayıran en önemli ayrıntı oyunda kostüm kullanılması ve teknolojiden yararlanılması. Bu konu hakkında söylemek istediğiniz şeyler nelerdir?

Biz oyunda geleneksel meddah oyunlarından farklı olarak sinevizyon gösterisi ve bir takım aksesuarlar kullanıyoruz. Bu eklemeleri yaparken biraz endişelendim açıkçası çünkü geleneksel meddah kostüm ve aksesuar bulundurmaz ancak “mış” gibi yapar. Örneğin meddah elinde tespih bulundurmaz ama hareketleriyle o kişinin tespih çektiğini anlatır izleyiciye. Her zaman söylediğim bir şey var “Oyuncu oynar, Meddah iki kere oynar. O bakımdan bu noktada biraz gelenekselden yana olan hocalarımızın tepkisini çekermiyiz diye düşündüm açıkçası. Meddahın kırmızı çizgileri vardır hani bir sandalye bir peşkirle çıkar ve hiçbir başka aksesuara gerek duymadan oyununu oynar. Ama yüzyıllar öncesinin sanatını günümüzde sahneye koyarken mutlaka çağa uygun olarak ufak tefek değişiklikler yapılması da gerekliydi diye düşünüyorum. Bu konuda seyircilerimizden gelen olumlu

tepkiler de doğru yolda olduğumuzu gösteriyor. Gelen izleyicilerin oyunumuzu "Çağdaş Meddah Gösterisi" olarak ifade etmeleri de bunun bir sonucu sanırım.

Oyun esnasında izleyici ile nasıl bir etkileşim ve iletişim içerisinde oluyorsunuz? İzleyicinin hikâyeye ve gösteriye katkısı var mı? Varsa ne şekildedir?

Oyunu ilk olarak geleneksele uygun olarak açıyoruz yani bir sandalye ve omuzumda peşkirle sahneye çıkıp "Hak dostum! " diyerek başlıyorum oyuna. Yine sonrasında ağdalı bir lehçeyle bir girizgah konuşması yapıyorum. Bunu yapmamın yani geleneksel haliyle giriş yapmamın nedeni ustalara saygımızı göstermek. Sonrasında benim konuşma tarzım sadeleşiyor günümüze geliyoruz ve seyirci ile iletişimimiz başlıyor. Zaten oyunun dili evrenselliği olan sade bir dil ve verdiği mesaj da tüm zamanlara uygun olan "doğru olalım" "dürüst olalım" mesajı. Genel geçer mekanlar ve genel geçer meslek grupları var oyunumuzda. Oyunda Nadir'in kendisini sahnede görmüyoruz. Nadir'in hikâyesini etrafındakileri canlandırarak anlatıyoruz. Seyircilerin içinden seçtiğim bir kişiyi Nadir olarak oyuna katıyorum ve karşılıklı diyalog kurduğumuz sahneler oluyor. Bunun dışında da gelişen anlık olaylara göre seyircilerle diyaloğum oyun boyunca devam ediyor.

Oyununuzda çok fazla tiplemeler var. Bunları hayata geçirirken ne gibi gözlemler yada çalışmalar yaptınız.

Evet çok tipleme var 34 tip var oyunda. Başta şunu belirteyim bir oyuncuya yönetmen tipleme, taklit ve şive öğretemez. Ben oyunda tiplerin dışında yer yer meddah oluyorum, yer yer anlatıcı oluyorum ve ayrıca da Koray Karaca oluyorum. Zaten seyirci ile sıcak diyalogların yaşandığı bölümler daha çok Koray Karaca olduğum anlar. İşte o bölümleri her akşam ayrı oynuyoruz çünkü her akşam farklı karakterde ki seyircilerimizle beraber oynuyoruz oyunu. Oyuncu zaten iyi bir gözlemcidir ve dolayısıyla oyunda ki tiplemelerin çoğu zaten benim cebimde vardı. İçinde akrabalarım var, ev sahibim var, oto tamircim var, arkadaşlarım veya hocalarım var yani dolayısıyla benim etrafımda ki karakterler çoğu. Bazılarında şekilsel değişiklikler yaptık hızlı konuşma yada konuşma bozukluğu gibi

eklemelerle de komik çıkardık. Normal hayatta da anlatmayı eğlendirmeyi seven bir kişi olduğum için çok da fazla zorlandığımı söyleyemem çalışma yaparken. Dediğim gibi cebimde ki tiplemeleri kullandım daha çok.

Geçmişten günümüze meddahlık geleneğini değerlendirdiğinizde modern meddah veya çağdaş meddah olarak sınıflandırılmasını doğru buluyor musunuz?

Aslında bu bizim tercihimizdi yani dediğim gibi biz geleneksel klasik bir meddah oyunu gibi de oynayabilirdik zaten oyunun ilk açılışı tamamen orijinal meddah gösterisi olarak başlıyor hem ustalara saygıdan hem de gelenekselin tadını da vermek adına. Ama günümüz gençliğinin de keyif alarak izlemesi için çağımızın getirdiği teknolojiden de faydalanmak istedik ve iyi de yaptık sanırım çünkü çocuklar dahi oyunumuzu çok keyif alarak izliyorlar. Tamamen orijinal haliyle sahneye çıktığımızda belki yeni nesle dokunamayabilirdik. Geleneğin gelecek kuşaklara tanıtılması ve aktarılması adına onların çağına uygun normları kullanmayı tercih ettik onları sıkamadan ve yormadan izleyebilmeleri adına diyebilirim.

"Eyvah Nadir" Oyununu herhangi bir teknik hazırlık olmaksızın Geleneksel Meddah gösterilerinde ki gibi herhangi bir mekana örneğin bir kahvehaneye girip oynamanız mümkün mü?

Bu oyunu hiçbir aksesuar kullanmadan, bir mendil ve bir bastonla her yerde çok rahatlıkla oynayabilirim. Hatta hiçbir aksesuar olmadan dahi hikâyemi anlatabilirim. Şöyle söyleyebilirim, bir semtten başka bir semte giden belediye otobüsünün içinde dahi hikâyemi anlatıp oyunumu oynayabilirim. Bu her mekan için geçerli yani bir köy meydanı bir kahvehane gibi aklınıza gelebilecek her yerde oyunumu rahatlıkla oynarım. Oyunu Devlet Tiyatrosu'nda ve çerçeve sahnede oynadığımız için, biraz daha görselleştirmek, renklendirmek ve günümüze uydurmak adına teknolojiden ve aksesuarlardan faydalandık.

Koray Bey bildiğiniz gibi meddahlık geleneği UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi öncesinde İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtı olarak ilan edildi ve daha sonra İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'nin ilk unsurlarından birisi olarak kaydettirildi. Oyununuzu Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması kapsamında değerlendirecek olursak "Eyvah Nadir" oyunu meddahlık geleneğinin tanıtılmasına katkı sağlıyor mu? Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Kaybolmaya yüz tutmuş bir geleneğimizin insanlara ulaştırılmasına katkım olması beni son derece mutlu ediyor. Tanıtımı ve geniş kitlelere ulaşılması meselesine gelince "Eyvah Nadir" oyunu 28 Kasım 2017 tarihinde sahneye konuldu. Yani henüz çok yeni bir oyun bir yılını yeni doldurdu ama bugüne kadar 120 oyun oynadık yani bu sayıdan da anlaşılacağı gibi zaten çok ilgi görüyor oyunumuz ama çok daha iyi şeyler olacağına da inanıyorum. Çünkü bu değeri herkese duyurmamız ve geniş kitlelere göstermemiz gerektiğini düşünüyorum. Özellikle genç kuşaklar oyunumuza geliyorlar oyunu çok beğeniyle izleyorlar ama bunun bir "Meddah Gösterisi" olduğunu bilmiyorlar. İşte bu noktada geleneğin tanıtılmasına "Eyvah Nadir" oyunumuzla katkı sağladığımızı düşünüyorum ve bu durumdan mutluluk duyuyorum.

Siz aslında bir tiyatro sanatçısısınız ve bu güne kadar pek çok oyunda rol aldınız. Diğer oynadığınız oyunları "Eyvah Nadir" oyunuyla kıyaslarsak neler söylemek istersiniz?

Şöyle "Eyvah Nadir" oyununa benim kariyer oyunum diye bakıyorum. 23 yıllık Tiyatro oyuncusuyum ve konsevatuvarı da sayarsak bir çok oyunda pek çok rol çalıştım. Dünya klasiklerinden çok büyük eserleri sahneye koyduk bugüne kadar. Ama bu oyunumda Gogol'den oynadığım bir rolümün izdüşümü var, Recaizade Mahmut Ekrem'den oynadığım bir rolün izdüşümü var yani bu güne kadar ki bütün rollerimin birikmişliği, ve hepsinin "Eşittir"i diyebilirim.

Sizce meddahlık geleneğinin yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve korunması için neler yapılması gerekir?

En öncelikle yapılması gereken husus mümkün olduğu kadar halkla buluşmasını sağlamak. Çünkü özellikle genç kuşak başta olmak üzere çoğu insan daha "Meddah"ın ne demek olduğunu bilmiyor. Biz oyunumuzu ne kadar çok insana, ne kadar çok genç kuşağa ulaştırabilirsek o kadar kişinin de meddahlık geleneğinden haberdar olmalarına hizmet etmiş oluruz.

Son olarak sizin ayrıca belirtmek istediğiniz hususlar var mı?

Teknolojinin insanları adeta esir aldığı günümüzde evinde bilgisayar başında yada cep telefonuyla vakit geçirmek yada pijamasını giyinip televizyon karşısında uzanıp dizi izlemek yerine, giyinip kuşanıp arabasına, dolmuşa veya otobüse binip ayağımıza kadar gelen bize vakit ayıran seyircinin başımızın üzerinde yeri var ve bizim için çok kıymetliler. Bu yıl 18.si yapılan, Direklerarası seyircilerinin oluşturduğu "Halk Jürisi" üyelerinin, sezon içinde izledikleri oyunları değerlendirip ödül alacak oyunlar, oyuncular ve tiyatroları belirledikleri Direklerarası Seyirci Ödülleri'nde 2017-2018 tiyatro sezonunda "Eyvah Nadir" oyunumuzda ki performansımın halk jürisi tarafından beğenilip beni de bu ödüle layık görmelerinden dolayı son derece mutlu oldum.

İlk insanın avladığı avı insanlara anlatırken ilk tohumları atılan hikâye anlatım sanatının en önemli unsurlarından birisi olan ve oyunculuğun alfabesi sayılan meddahlık geleneğinin yaşatılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması adına "Eyvah Nadir" oyununun önemli olduğunu düşünüyorum. Gerek bizim oyunumuzun daha geniş kitlelere ulaştırılması, gerekse benzer geleneksel tiyatro unsurlarının yaşatılması adına yapılan her türlü çalışmaların desteklenmesi ve gerekli önemin verilmesi en büyük dileğim.

Teşekkür ederim.

EK- D

EYVAH NADİR OYUNU DEĞERLENDİRME ANKET SORULARI

1- Yaşınız?
   - 10-15
   - 15-25
   - 25-35
   - 35-45
   - 45-60
   - 60 Yaş ve üzeri

2- Öğrenim Durumunuz?
   - İlköğretim
   - Lise
   - Üniversite
   - Yüksek Lisans
   - Doktora

3- Cinsiyetiniz?
   - Kadın
   - Erkek

4- "Eyvah Nadir" oyununu tercih etme nedeniniz nedir?

5- Geleneksel tiyatro türlerinden meddahlık geleneği konusunda bilginiz var mı?

6- "Eyvah Nadir" oyununun meddahlık hakkında bilgi sağlayıcı nitelikleri olduğunu düşünüyor musunuz?

7- Daha önce başka tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediniz mi?

8- "Eyvah Nadir" oyunu haricinde tek kişilik bir tiyatro oyunu izlediyseniz aralarında fark var mıydı? Neler?

9- Size göre "Eyvah Nadir" oyunu meddahlık geleneğinin tanıtılmasına katkı sağlıyor mu?

10- Geleneksel Tiyatro (Meddahlık) gösterilerinin çoğaltılmasını ister misiniz?

EK- E

OYUN TANITIM KİTAPÇIĞI

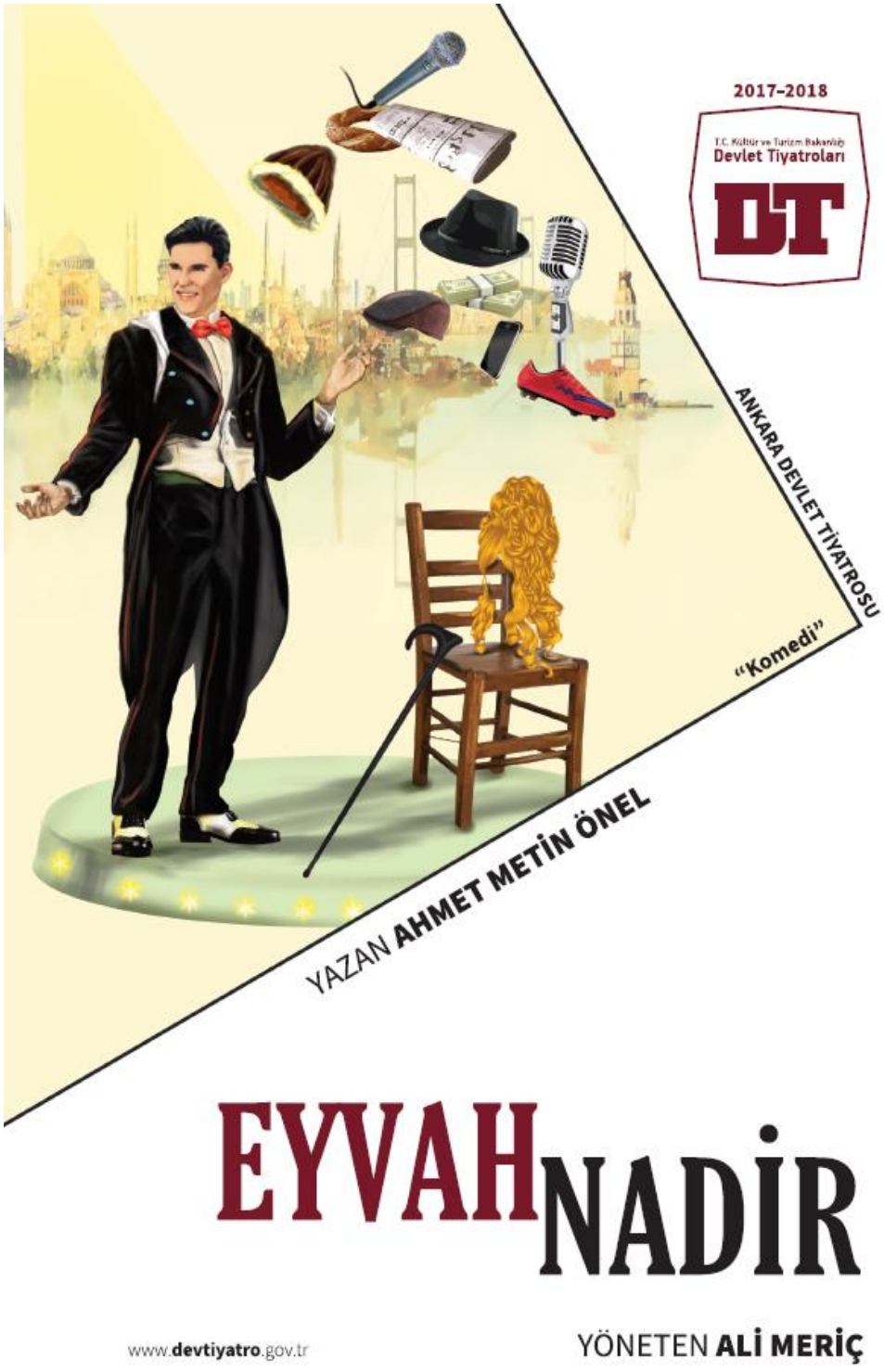

Genel Sanat Yönetmeni
A. Necat BİRECİK

Ankara Devlet Tiyatrosu Adına Sahibi
Cebrail ESEN

Yayın Yönetmeni
Sibel AKKAYA GÜLER

Tasarım Koordinatörü
Belgin ERENGÖL

Sorumlu Yönetmen
Aynur KARAKAVAK

Grafik Tasarım
Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
Tasarım Koordinatörlüğü

Fotoğraf
Muzaffer AYKANAT
Kerem KANTARCI

Prömiyer
28 Kasım 2017

Basım
Hamdioğulları A. Ş.

YAZAN

AHMET METİN ÖNEL

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi.

Bir süre reklam yazarlığı yaptı. Altı öykü kitabı, üç romanı yayımlandı.

"Matinede Mükremin" adlı kitabıyla Sabahattin Ali Öykü Ödülü'nü kazandı (1984).

"Erteleme Oyunu" adlı oyunu ile Kültür Bakanlığı Oyun Yazımı Büyük Ödülü'nü kazandı (2000).

Sahne oyunları, TV ve radyo programları kaleme aldı. Oyunları değişik sahnelerde sergilendi.

Son yıllarda daha çok çocuklar için yazıyor. Yayınlanmış ondan fazla çocuk romanı var.

Yapıtlarından bazıları: "Sürpriz Konuklar", "Kıpırtı", "Sesin Kabuğu", "Aynı Düşün İçinde", "Düş Hırsızının Çırağı", "Çağrışımlar", "İkinci Yaşamın Günlüğü", "Sahi mi Susam"...

Oyunlarından bazıları: "Çaylaklar", "Baton Ya da Baton", "Kültürevi", "Yüzleşme Oyunu", "Kaçma Oyunu", "Alacalı Şemsiye", "Çipilip"...

Yazınsal çalışmalarını yaşadığı Foça'da sürdürüyor.

Kaynak: https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Meddah_story_teller.png

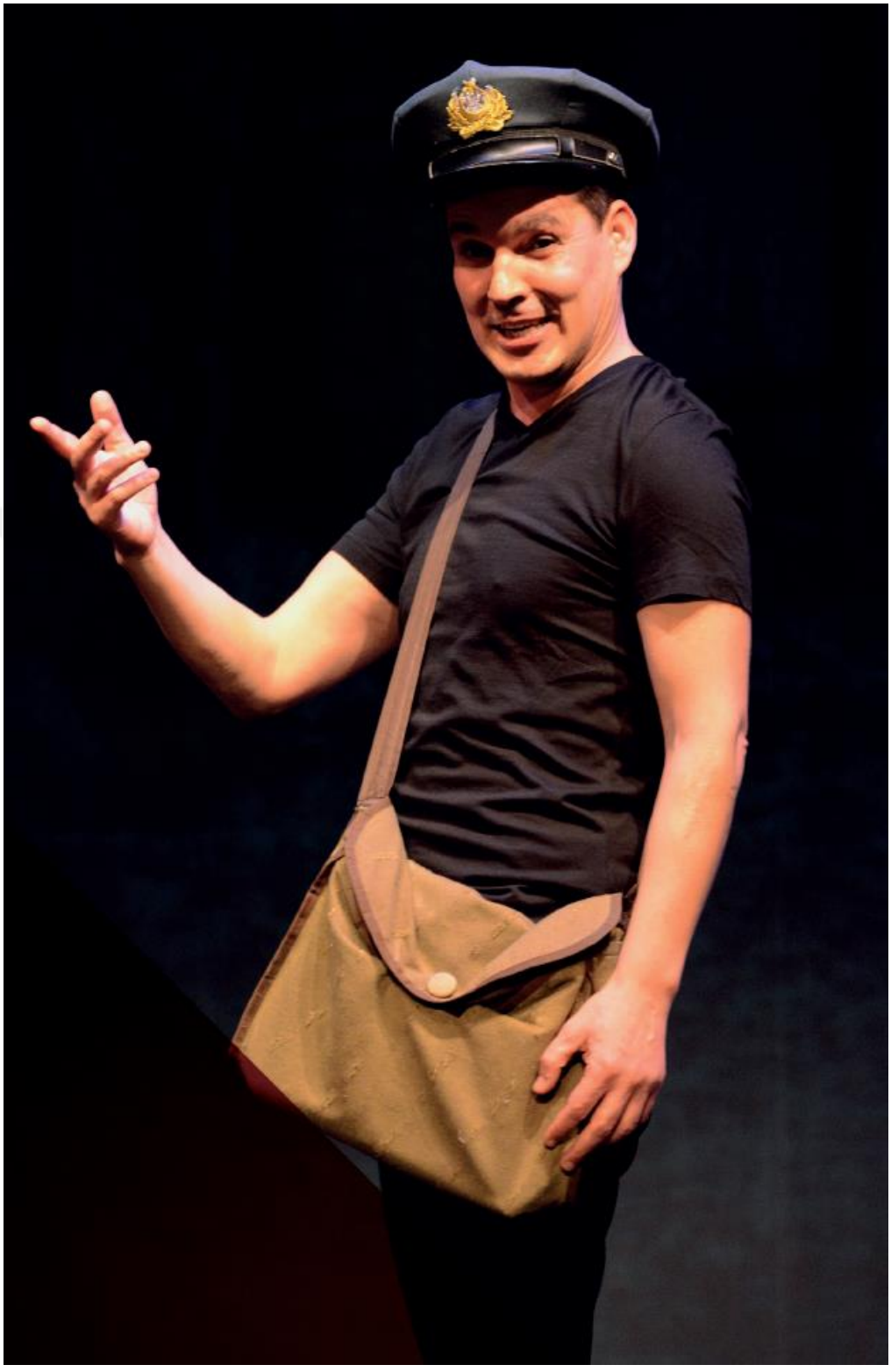

YÖNETEN

ALİ MERİÇ

Hoşgeldiniz!..

Bugün, sizin için hazırladığımız bir "Meddah Hikayesi" izleyeceksiniz.

Ya da / umarız / hoşgittiniz!..

İzlediniz, evinizdesiniz...

"Meddah nedir?" sorusunun yanıtını verecek değiliz size.

Bu soruyu, hepimizin başvurduğu malum kaynaklara yazınca, fazlasıyla bilgilenebilirsiniz.

"Biz aslında, ŞUNU anlatmaya çalıştık!.." da demeyeceğiz.

Sahnede, aklımızın erdiği becerimizin yettiği kadarıyla dedik diyeceğimizi çünkü.

Meramımızı anlatamadıysak eğer, sineye çekeceğiz. Hatamızı anlayıp, düzelteceğiz.

Ama İran'lı yazar Kaşifi'ye göre bir Meddah'ta bulunmaması gereken özellikleri saymadan geçemeyeceğiz:

1. Gaflet, 2. Kendini beğenmişlik, 3. Şaşkınlık, 4. İki yüzlülük, 5. Zina, 6. Huysuzluk, 7. Aşağılayıcı olmak, 8. Çok yemek, 9. Uygunsuz sözler söylemek, 10. Sözünde durmamak, 11. Alay etmek, 12. Yalan söylemek, 13. Yalan yere yemin etmek, 14. İftira etmek, 15. Söz getirip götürmek, 16. Gammazlık etmek, 17. İnsanları yalan yere övmek, 18. Yersiz öfkelenmek, 19. Kıskanmak, 20. Hile yapmak, 21. Kıyımda, eziyette bulunmak, 22. Boşboğazlık...

Yeteneğin üstüne, bir Meddah'ta bulunması gereken özellikleri biz düşünelim artık.

Bunları okuduktan sonra kaçımız "Benden Meddah olur!.." dedik ya da kaçımız "Benden Meddah olmaz!.." dedik?.. Bilemeyiz...

Bildiğimiz, UNESCO/Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu/nun, 2008 yılında, "Meddahlık Geleneği"ni, "İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi"ne alması.

Bildiğimiz, bu oyunda, görevli bütün arkadaşlarımızın iyi niyetli emekleri olduğu ve sizin de bir o kadar fedakarlık yapıp bizi izlemeye geldiğiniz.

Ne iyi ettiniz de geldiniz...

"Her ne kadar sürç-i lisan ettiysek affola!.."

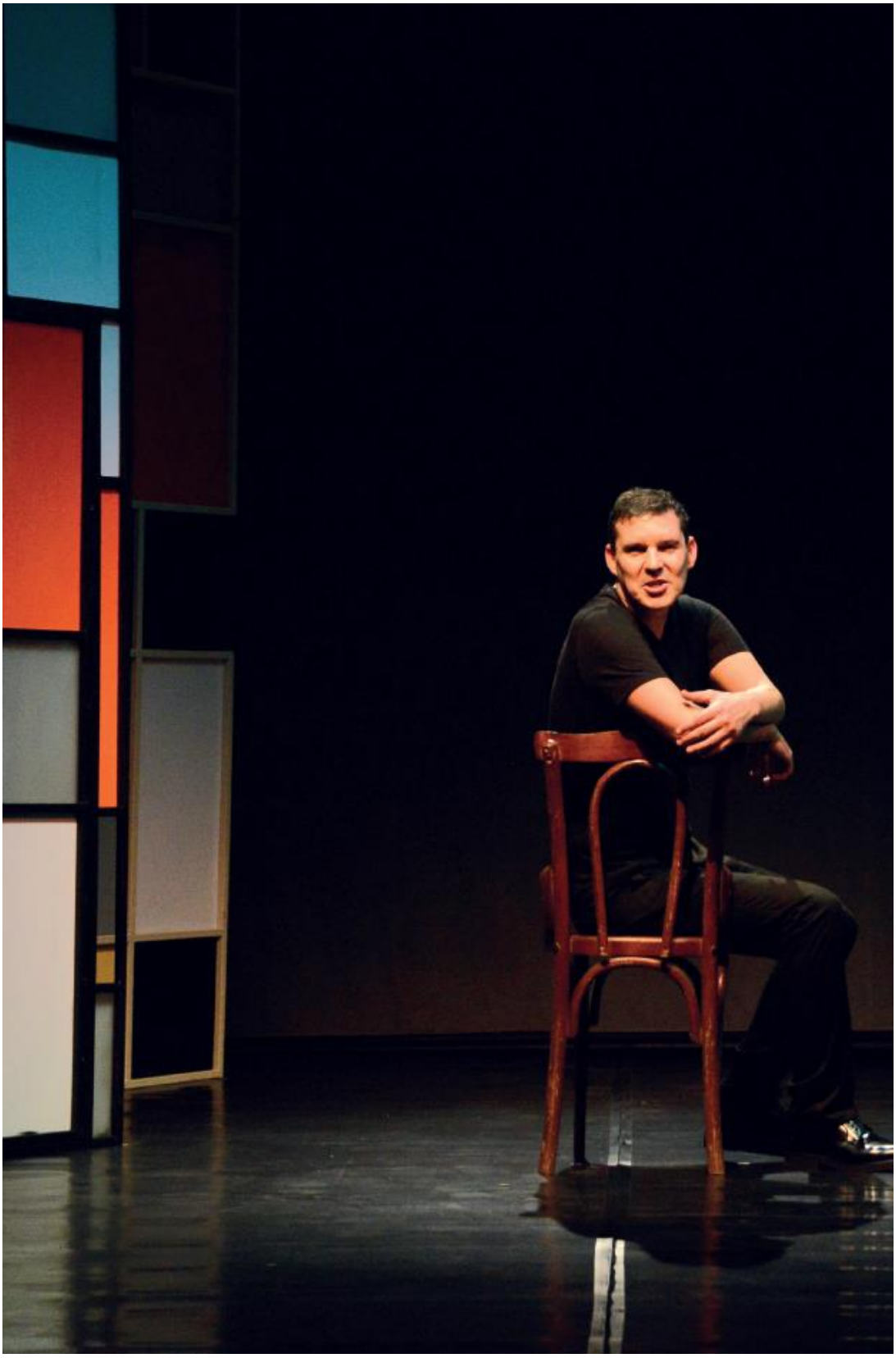

GEÇMİŞ ZAMAN MEDDAHLARI...

Sürücülerin yanında durup eşek anırmasını öyle bir taklit edermiş ki onun sesini duyan eşeklerin tümü, bir avaza anırmaya başlarmış. İşin garip yanı, bu eşekler, içlerinden birinin anırmasını duyduklarında tepki göstermezler ama Ebu Rebube anırma taklidine başlayınca anırırlarmış.

(...)

Kırım Savaşı sırasında İstanbul'a gelen bir İngiliz kadını, bir paşa köşkünün harem bölümünde gördüğü kadın meddah-mukallitten söz ederken "çok yabanıl ve olağanüstü etkisi olan bir kadındı" diye yazar; bu kadın sanatçı hem kısa hikâyeler anlatıyor hem de çeşitli taklitler yapıyormuş.

(...)

II. Mahmut'a da meddahlık eden Kız Ahmet, önce sık sık saraya çağrılmış sonra da saray meddahlığına getirilerek ona ev verilmiş ve aylık bağlanmıştır. Kız Ahmet, "başkalarının kellelerini kolayca kaybedebilecekleri konuları, belli bir özgürlük ölçüsü içinde padişahın önünde anlatabiliyor"muş.

(...)

XIX. yüzyıl meddahları, çok yönlüydüler. Bir yandan meddahlık yapar öbür yandan Orta Oyunu'nda belli tipleri canlandırır, başka bir yerde Karagöz oynatırlardı.

(...)

Tütün tiryakilerinden Cerrahpaşalı Küçük Ali; Rum, Ermeni ve Frenk taklitlerinde eşsiz olduğundan bu yeteneğini bazen günlük yaşamında da kullanırmış; "Altı Doktor" diye bilinen Rum doktor İstrati'ye çok benzer ve bundan yararlanırmış. Ramazan'larda hiç durmadan cıgara içer ve başı sıkışınca da kendini İstrati gibi gösterirmiş. Ramazan'da, onu kahvede cıgara içerken gören biri "bu herif oruç yiyor" diye ters ters ona bakarsa ya da karakola haber verecek gibi olursa hemen Rum ağzıyla konuşmaya başlar, ona bakan da bozulur gidermiş.

(...)

Cangalı Şemsi, her iki koruyucusu öldükten sonra para darlığına düşmüş ve çıkarını şöyle bulmuş: saman tütsüsü ile yüzünü sarartıp, sarımsaklı eliyle gözlerini ovuşturup kan çanağı durumuna getirirmiş; sonra da o dönemin büyüklerinin konaklarına gider, sahiden ağlıyormuş gibi hıçkıra hıçkıra herkesin ayaklarına kapanır, "Pederim, köleniz rahmetine kavuştu, cenazesi ortada kaldı." Diye para sızdırırmış.

(...)

Meddah'ın lambasının yanması ise üç anlam taşır: 1. Aydın yürekli olmalısın ve insanların sevgi ışığı, yüreğinin köşesini aydınlatmalıdır! 2. Kendin yanıp toplantıyı aydınlatmalısın! 3. Topluluğa karşı iyi niyetli davranmalısın!

(...)

Meddahın değneği, çeşitli açılardan yorumlanabilir. Bu meddahın süngüsünün ve tuğunun bozularak bugüne gelmiş biçimidir.

(...)

Kaşifi'ye göre, hikâye anlatmanın töresi sekiz noktada bütünlenir: 1. Anlatıcı işe yeni başlamışsa (henüz çıraksa) anlatacağı kıssayı ustasına okumuş olmalı, ustası da ona hikâyeyi tekrarlamalı, 2. Anlatıcı çevik olmalı ve çabuk ve hızlı söyliyebilmeli, ham ve ağır olmamalıdır, 3. Dinleyici topluluğunun hangi sözlerden hoşlanacağını bilmeli; sözü, topluluğu sıkacak kadar uzatmamalıdır, 4. Büyükler "kıssahanlıkta nazım, kazandaki tuz gibidir" demişler. Tuz az olursa yemek tatsız olur, fazla olursa tuzlu olur. Öyleyse, ortasını bulmak gereklidir, 5. Olanak dışı ve gereksiz sözler söyliyerek halkın gözünde küçülmemeli, 6. Alaylı ve kırıcı sözler sarfetmemeli, 7. Aşırı dilencilik yaparak halkı sıkmamalı, 8. Kısa kesmemeli, fazla da uzatmamalı, ortasını bulmalı.

(...)

Bazı durumlarda, yeniçerilerin, kabadayıların kızıp hikâyesinde sevdalıları birbirine kavuşturmayan anlatıcıyı dövdükleri hatta vurup öldürdükleri olmuştur.

(...)

Bir gün Bursalı şâir Hayli Çelebi kahvede otururken meddahın biri de Bedi ile Kasım hikâyesini anlatıyormuş. Kahvedeki dinleyiciler hikâyeye öyle dalmışlar, kendilerini olaylarla o kadar özdeşleştirmişler ki bunların bir bölümü Kasım'ı başka bir bölümü de Bedi'i tutmuşlar ve kendi tuttukları kahramanın adı geçtikçe bağırıp alkışlıyorlarmış. Hayli Çelebi de Kasım'ı tutanlar arasındaymış ve coşkunca Kasım'ı alkışlıyormuş. Bedi'i tutanlardan Saçakçızâde adındaki saçma sapan konuşan bir hikayeci, gözü sakat olan Hayli Çelebi ile eğlenmek için, "Hangi gözünüzle gördünüz?" diye sorunca, şâirin aklı başından gitmiş ve iki hançer vuruşuyle Saçakçızâde'yi öldürmüş.

...

XIX. yüzyılın ikinci yarısında büyük ün yapan meddah İsmet Efendi'nin anlattığı altmış beş hikâyenin otuz ikisi sansür tarafından yasaklanmıştı.

KAYNAK: Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri / Prof. Dr. Özdemir Nutku/ Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları:179/1976

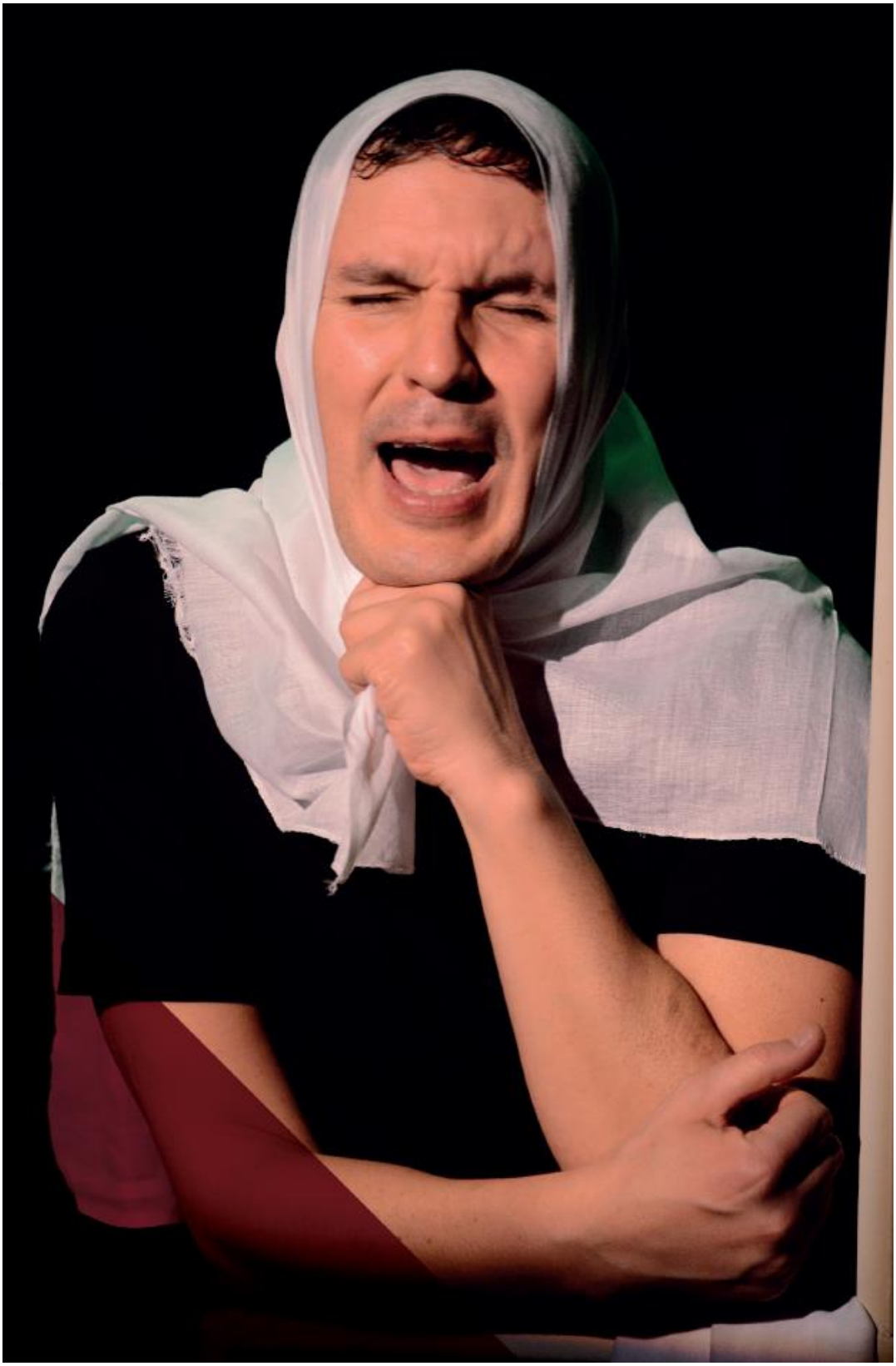

Yazar Ahmet Metin Önel ve "Eyvah Nadir" Adlı Oyunu Üzerine

Vildan Durdağ
Başdramaturgluk Birimi

Ahmet Metin ÖNEL, 1952 yılı Giresun, Görele doğumludur. Siyasal Bilgiler Fakültesini bitiren yazar, tiyatroya olan ilgisini, Türk edebiyatına kazandırdığı oyunlarla sürdürmektedir. Dokuz öykü kitabı ile iki romanı yayımlanmıştır. İlk kitabı "Matinede Mükremin"le Sabahattin Ali Ödülü'nü kazanmıştır (1984). Ahmet Metin Önel, halen Foça'da yaşamaktadır. Çocuklar için, tiyatro oyunları ve öykü kitapları yazmayı sürdürmektedir.

Oyunları: *Alacalı Şemsiye, Ay Masal Vay Masal, Becerikli Kanguru, Çaylaklar, Darbe Ya Da Derbi, Erteleme Oyunu, Hadi Aldat Bakalım, Karagözün Yalnızlığı, Kaşifi Eyvah Nadir Efendi, Kırık Uçlu Kalemler, Kültür Evi, Sayım Suyum Hınzır Suyum, Sevgili Tiyatro, Şarkıyla Sallanan Salıncak, Üç Şekerli Oyun.*

Ahmet Metin Önel'in yazdığı "Eyvah Nadir Efendi" ile "Ankara Sanat Kurumu" ve "Avni Dilligil" oyunculuk ödüllerini kazanmıştır. 1998'de kaleme alınan oyun, Meddah oyunu tekniği ile lirik bir dille kaleme alınmıştır.

Nadir Efendi'nin gözler önüne serilen mücadele dolu yaşamı, ülkenin gelişim sürecinin de yansımasıdır. Özünde saf ve temiz yürekli olan *Nadir Efendi*'nin, bozulan ve kirlenen düzenin bir parçası haline gelişinin ve tekrar içindeki doğruya dönüşünün serüvenidir *"Eyvah Nadir Efendi"*...

Anlatıcının da dediği gibi "eyvah demeyeceğimiz bir ömür isteriz". Çünkü çevremizdeki iyi insanlar tükenmediği sürece, hayat da tükenmez. Her zaman umut vardır. Başlarda kendi karanlığı ile boğuşan Nadir Efendi, daha sonra içindeki aydınlığı keşfeder ve gerçek Nadir'le yüzleşir. Sevgi sayesinde insani yönünü fark eder. Övünçler, mutluluklar paylaşıldıkça çoğalır. Acılar paylaşıldıkça azalır. Bu bağlamda paylaşmanın güzelliğini keşfeden Nadir'ler çoğaldıkça, "eyvah'sız" bir toplum idealine yaklaşılacaktır. İnsani değerlerine, vicdanına yabancılaşmamış, insanları temiz duygularla kucaklayan, duygudaşlık kurabilen güzel insanların çoğalmasıdır dileğimiz.

"Eyvahsız günler, dostça yaşanan eyvah demeden, elimize el verdiğimiz günler" yaşamalıyız. "Ne yaparsanız yapın, kendi varlığınızı dirlik ve huzur içinde tutun" sözleri oyunun akılda kalan önermeleridir. Eyvah Nadir'in, eyvah sözünden kaçış sebebini ve içindeki eyvah'la barışabilmenin yolunu, iyilikte bulmuştur. Herkese yardım eli uzattığı içinde adı "Eyvah'çı Efendisi"ne çıkmıştır. Oyunun sonunda, asıl mesleği olan eczacılığı yapmaya başladığında "Kaşif" yönü ile buluşur. İnsanın kendini keşfetmesi yine bir başkası aracılığıyla olur. Her şeye rağmen güzel kalpli insanlar var oldukça, dünya yaşanabilir ve iyi kalacaktır.

Mutlu seyirler.

Dekor Eskizleri

EYVAH NADİR

1 perde

YAZAN
Ahmet Metin Önel

YÖNETEN
Ali Meriç

DEKOR TASARIMI
Seyhan Kırca

IŞIK TASARIMI
Osman Uzgören

MÜZİK
Can Atilla

KOREOGRAFİ
Yıldız Venedik

ASİSTAN
Sercan Çelik

OYUNCU

Koray Karaca

SAHNE AMİRİ
Emine Başaran Özkan

KONDÜVİT
Ferit Özer

IŞIK KUMANDA
Gökhan Tokgöz

SUFLÖZ
Ayliz Öztüfekçi

DEKOR SORUMLUSU
Sedat Devir

AKSESUAR SORUMLUSU
Yücel Ünver

TERZİ
Necati Şengül

SİNEVİZYON SORUMLUSU
Numan Tutak
Burak Oral

Ziraat Bankası

2 TL

/devlettiyatrolari /devtiyatro /devlettiyatrolari

EK- F

OYUN AFİŞİ

